

ΙΛΙΣΟΣ

ΕΡΕΥΝΑ-ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ-ΤΕΧΝΗ

Οι σοφοί
οὔδέποτε λυποῦνται,
οὔτε γιὰ κείνους πού
πεθαίνουν,
οὔτε γιὰ κείνους πού
ζοῦν.

Μπαγκαβάντ - Γκιτά

ΕΤΟΣ 24ον

ΤΕΥΧΟΣ 134

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ — ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1979

ΤΙΜΟΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΠΩΛΟΥΜΕΝΩΝ ΕΙΣ ΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΤΟΥ «ΙΛΙΣΟΥ» (Δραγατσανίου 6)

Τηλέφ. 3246-837

H. P. Blavatsky	Τὸ κλειδί τῆς Θεοσοφίας	200
»	Ἡ φωνὴ τῆς σιγῆς. — Τὰ πρῶτα δῆματα στὸν Ἀποκρυφισμό	100
C. Leadbeater	Σ' ἐκείνους ποὺ πενθοῦν	20
Besant - Leadbeater	Ἡ Ἀτραπὸς τοῦ Ἀποκρυφισμοῦ	200
N. Sri Ram	Προσέγγισις πρὸς τὴν Πραγματικότητα	40
»	Αἱ βαθύτεραι ὄψεις τῆς Ζωῆς	40
»	Εἰς ἀναζήτησιν τῆς Σοφίας	80
Ed. Arnold	Τὸ Φῶς τῆς Ἀσίας	80
Irving S. Cooper	Ἡ Μετενάρκωσις	100
An. Besant:	Ἡ ἀπόκρυφη ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου	100
Vivekananda	Κάρμα — Γιόγκα	100
J.J. van der Leeuw	Θεοὶ σὲ ἐξορία	40
Βενετοῦ — Ἰλαρίωνος	Φῶς στὴν Ἀτραπὸ	40
Krishnamurti	Βλέπε στὴν γ' σελίδα τοῦ ἐξωφυλλοῦ	
Ἄντ. Ἀδριανοπούλου	Ἀρχαῖοι Ἑλληνες φιλόσοφοι	250
»	Ὁ ἄνθρωπος καὶ ἡ Ζωὴ	200
»	Οἱ Νόμοι τῆς Ζωῆς	150
Ἰω. Βασιλῆ	Τὸ Σημειωματᾶριο ἐνὸς Μύστου	250
»	Τὰ φυσικὰ δικαιώματα τοῦ ἀνθρώπου	100
Γεώρ. Μαλτέζου	Τὰ Ἐλευσίνια Μυστήρια	80
Κ. Μελισσαροπούλου	Ἀποκρυφισμὸς καὶ Μυστικισμὸς ἄδ. 50, δεμ.	100
»	Μελετήματα ἄδ. 130, δεμ.	180
»	Εἰσαγωγή στὴ Θεοσοφία ἄδ. 130, δεμ.	180
»	ΜΗΤΙΣ (Τὸ βιβλίον τῆς σοφίας) δεμ.	180
»	Τὰ βήματα τῆς Φιλοσοφίας Α'	120
»	Τὰ βήματα τῆς Φιλοσοφίας Β'	120
»	Ἐκλογαὶ ἀπὸ τὸν Κρισναμούρτι	100
»	Ὁ Ἰησοῦς	100
»	Ὁ Κομήτης (Θέατρο ἰδεῶν)	50
»	Ἐ'Αγνώστῳ Θεῷ»	20
»	Πέντε Τεκτονικαὶ Ὁμιλίαι εἰς Α'	40

Πίναξ Αἰώνιος Δείπνος 30

«ΙΛΙΣΟΣ» Ἐπιλογὴ 1956 - 58, 1959 - 61, 1962 - 65, ἐκάστη χρυσ. 250

Διὰ τοὺς συνδρομητὰς ἐσωτερικοῦ τοῦ «ΙΛΙΣΟΥ» 200

Περιοδικὸν «ΙΛΙΣΟΣ», Τόμοι χαρτόδετοι 1971 - 78, ἕκαστος 150

Ἀποστείλατε τὸ ἀντίημον διὰ νὰ τὰ λάβετε ταχυδρομικῶς.

(Αἱ ἀπεστολαὶ ἐπὶ ἀντικαταβολῇ ἐπιβαρύνονται μὲ δραχμὰς 40)

ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ «ΙΛΙΣΟΥ» Δρχ. 40

ΣΥΝΔΡΟΜΗ «ΙΛΙΣΟΥ» Δρχ. 200 Ἐξωτερ. 300 Ἀεροπ. 500

ΔΙΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΛΕΥΘΕΡΑΣ ΣΚΕΥΨΕΩΣ

Δραγατσανίου 6 (Πλ. Κλαυθμώνος), ΑΘΗΝΑΙ - 122

Διευθυντής ΚΩΣΤΗΣ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

Έπιμελητής ύλης ΧΡΙΣΤΟΣ ΡΙΖΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΤΟΣ 24ον ♦ Σεπτέμβριος — Οκτώβριος 1979 ♦ ΤΕΥΧΟΣ 134

ΟΙ ΧΡΥΣΟΔΑΚΤΥΛΕΣ ΚΟΡΕΣ ΤΟΥ ΗΛΙΟΥ

Σταθγκα ώρα εκεί
μὲς στὸ ξαγναντὸ τοῦ Καλοκαιριοῦ,
ἀναμετρώντας μὲ βλέμμα ἐκμηδενισγῆς
τὸ μέγα ἔργον, τὸ τρυφερὸ καὶ μυριόφωνον
πὸ συντελοῦνταν ἐμπρὸς μου.

Σταθγκα ώρα
ξερκίζοντας πέπλα
καταλύοντας σύνορα
φυλακῆς τοῦ Ἐγὼ ἀπὸ σάρκα καὶ θάνατον.

Κι' ἄξαφνα σὰν νὰ λυθῆκαν τὰ μάγια
κι' εὐθὺς ξεπρόβαλαν μπρὸς μου
οἱ γαλανές, οἱ αἰθέριες ὑφάντρες
οἱ χρυσοδακτυλὲς κόρες τοῦ Ἡλιοῦ.

Τὶς εἶδα, τὶς εἶδα, τὶς εἶδα
νὰ πηγαινοέρχονται ὑφαίνοντας τ' ὄνειρον
πὸ κυφοροῦνταν μ' ἐλπίδα στ' ἀμπέλια
στὰ φλογισμένα ἀπὸ παθος μπουστάνια.
Τὶς εἶδα, τὶς εἶδα τὶς ἀεικίνητες
νὰ ξαποσταίνουν ἀργὰ ἀπ' τὸν κάματο
πάνω στὶς σκιερές στρωμνές π' ἀπλώνουν γι' αὐτὲς
κάτω ἀπ' τοὺς φράχτες τὰ κυπαρίσσια
κι' οἱ εὐγνωμονοῦσες συκιές.

Η ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ έρμηνεία τῶν ὀνείρων

Τοῦ κ. ΚΩΝ. Ν. ΔΟΥΚΑ

Ἐκ τῆς ἀρχῆς τῶν ἱστορικῶν χρόνων — ἀπὸ τὴν ἐπιβίωση τῆς γραφῆς — ὑπάρχουν κείμενα ποὺ μαρτυροῦν τὸ ἐνδιαφέρον γιὰ τὴν ἐρμηνεία τῶν ὀνείρων.

Ἐνα ἀπ' αὐτὰ — τὰ πανάρχαια γραπτὰ μνημεῖα — εἶναι ὁ πάπυρος Τσέστερ Μπήττυ 3, ποὺ προέρχεται ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο τῆς δωδεκάτης δυναστείας (2000 — 1790 π.Χ.). Στὸν πάπυρο — ποὺ βρίσκεται σήμερον στὸ Βρετανικὸ Μουσεῖο — ἔχουν καταγραφεῖ διακόσια περίπου ὄνειρα μὲ τὴν ἐρμηνεία τους γιὰ τὸ μέλλον. Ὅμοιες προβλέψεις, ἀλλὰ καὶ τελετουργίες ποὺ προφυλάσσουν ἀπὸ κακά ὄνειρα καὶ ἐπιφέρουν καλά, εἶναι χαραγμένες στὶς πήλινες πινακίδες τῆς βιβλιοθήκης τοῦ ἀνακτόρου τῆς Νινευῆ.

Οἱ Ἕλληνες — ὅπως καὶ οἱ Ῥωμαῖοι καὶ οἱ Ἑβραῖοι — παρέλαβαν τοὺς τρόπους ἐρμηνείας τῶν ὀνείρων ἀπὸ τοὺς Αἰγυπτίους καὶ ἀπὸ τοὺς Ἀσσυρίους. Μεταξὺ τῶν χρόνων τοῦ Δημοκρίτου (460—370 π.Χ.), ποὺ ἀπέδιδε στὰ ὄνειρα ἐπέμβαση ἄλλων δημιουργημάτων καὶ τοῦ θριάμβου τοῦ Χριστιανισμοῦ — ποὺ καταδικάζει ἐπίσημα τὶς ὄνειρομαντείες — ὑπῆρχαν εἴκοσι ἕξ Ἑλληνικοὶ ὄνειροκρίτες, πολὺ ὅμοιοι στὴν διάταξη μὲ τὸν Αἰγυπτιακὸ πάπυρο.

Ἀπ' αὐτῆς τῆς ὄνειρικές συλλογῆς ἔχουν διασωθεῖ μόνο τὰ «Ὀνειροκριτικά», ποὺ ἔγραψε ὁ Ἀρτεμίδωρος τὸν 2ο μ. Χ. αἰώνα. Οἱ μέχρι τώρα ὄνειροκρίτες — ποὺ κυκλοφοροῦν σ' ὀλόκληρο τὸν «πολιτισμένο» κόσμον — περιλαμβάνουν σὲ μεγάλο ποσοστὸ τὶς ἀπὸ τότε ἐρμηνείες του, προσαρμοσμένες στὴν κάθε ἐποχὴ...

Ὁ 19ος αἰώνας, ἐσήμανε τὴ νίκη τοῦ ὀρθολογισμοῦ καὶ τῶν ἐπιστημονικῶν μεθόδων στὴν «προλογικὴ» ἐρ-

μηνεία τῶν ὀνείρων. Εἶναι ἡ περίοδος ποὺ κυριαρχεῖ ἡ λογικὴ σχέση αἰτίας καὶ ἀποτελέσματος, μαζί μὲ τὴ μεγάλη προσδοκία γιὰ τὴν ἐξήγηση καὶ τῶν ψυχικῶν φαινομένων μὲ τὴ μεθοδολογία τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν.

Ἡ πρώτη προσπάθεια γιὰ τὴ συστηματικὴ ἐρευνα τῶν ὀνείρων ὀφείλεται στὸν Λ. Φ. Α. Μασουρὺ (1817 — 1892), ποὺ ἐπιχείρησε νὰ ἀποδείξει πειραματικά, ὅτι τὰ ὄνειρα προξενοῦνται ἀπὸ σωματικούς ἐρεθισμούς!

Αὐτὴ τὴν «ὀργανικὴ» καὶ σχεδὸν — πρὶν ἀπὸ τὸν 18ο αἰώνα — καθιερωμένη ἀντίληψη μετέβαλε ριζικὰ ὁ Ζίγκμουντ Φρόυντ (1856—1939): Ἡ πρώτη «δυναμικὴ» καὶ ἐπιστημονικὰ θεμελιωμένη ἐρμηνεία τοῦ — δικοῦ του — ὄνειρου ὀλοκληρῶνεται στὶς 24 Ἰουλίου 1895, δημοσιεύεται στὶς 4 Νοεμβρίου 1899 καὶ ἀποτελεῖ διεθνὲς γεγονός.

Τὸν Ἀπρίλιο τοῦ 1958, ὁ Α.Φ.Κ. Οὐάλλας διατυπώνει τὴν — ἀκόμη ἐλάχιστη γνωστὴ στὸ κοινὸ — ἄποψη, ὅτι οἱ φροϋδικές ψυχαναλυτικὲς θέσεις εἶναι καταπληκτικὰ ὅμοιες μὲ τὶς δοξασίες ποὺ διατηροῦσαν γιὰ τὰ ὄνειρα οἱ Ἰροκέζοι Ἰνδιάνοι τῆς Ἀμερικής, στὸν 17ο αἰώνα. Τὰ τελευταῖα χρόνια, οἱ ἀνθρωπολόγοι — ποὺ ἀσχολοῦνται μὲ ἐπιτόπιες ἐρευνες καὶ περισυλλέγουν τὰ ὄνειρα διαφόρων ἰθαγενῶν φυλῶν, ὡς τμηματικὸ ὕλικὸ μιᾶς ὀλικῆς ἔθνογραφίας — προσπαθοῦν νὰ τὰ ἐρμηνεύσουν μὲ τὶς γνώσεις καὶ τὴν ἐνόρασή τους.

Σύμφωνα μὲ τὴν «ὀρθόδοξη» ψυχαναλυτικὴ θεώρηση, τὰ ὄνειρα πηγάζουν ἀπὸ περίπλοκες «ἀσυνείδητες» διεργασίες, ποὺ ἐκδηλώνονται κατὰ τὸν ὕπνον μας, μὲ μοναδικὸ σκοπὸ νὰ ἐκπληρώσουν τὶς ἀπωθημένες ἢ καταπιεσμένες — σεξουα-

λικές κατά βάση — επιθυμίες μας, η διώματα της ημέρας!

Οι άπαγορευμένες, οι παρανομες, οι ανεπίτρεπτες επιθυμίες μεταμφιέζονται για να παραπλανήσουν, για να ξεφύγουν, για να περάσουν την ένδοψυχη «λογοκρισία».

Η άποκάλυψη, η άποκρυπτογράφηση, η έρμηνεία των τόσο συγκαλυμμένων, των τόσο συμπυκνωμένων, των τόσο αλλοιωμένων, των τόσο προσωπικών μας «όνειρικών μηνυμάτων», που κρύβονται κάτω από τις φανερες «όνειρικές εικόνες», απαιτεί την άναλυση όλων των «έλευθέρων συνειρμών» μας σε συσχετισμό προς το «σύνολο» του όνειρου.

Μιά σημερινή μας επιθυμία γίνεται όνειρο, όταν συνδεθεί με την παιδική μας ηλικία. "Ό,τι είδαμε στα πρώτα τρία χρόνια της ζωής γεννά όνειρο, ό,τι άκούσαμε φαντασία και ό,τι σεξουαλικό μάθαμε, νεύρωση.

Τά «τυπικά» όνειρα — που σχεδόν καθένα μας βλέπει, που για τον καθένα έχουν παρόμοιο νόημα — τά όνειρα, που έχουν σχέση με έξετάσεις, με κολύμπι και νερό, με γύμνια, με άνοδο και κάθοδο, με άδυναμία κινήσεων, με άπώλεια δοντιών, με θάνατο κοντινού προσώπου, με πειρατές, διαρρήκτες και φαντάσματα, ύπογραμμίζουν τον κύριο ρόλο που διαδραματίζει η άπωθμένη παιδική επιθυμία.

Το όνειρο είναι ή λεωφόρος που οδηγεί στη γνώση του άσυνειδήτου, αλλά και μια άσφαλιστική δικλειδα για την ψυχική υγεία.

Η ψυχαναλυτική «Έρμηνεία του Όνειρου» βάλλεται κυρίως — ως μονοδιάστατη και άντιφατική προς την άρχή της έμπειρικής έρευνας — έπειδή περιορίζεται στην ίκανοποίηση του «πόθου για ήδονή» και ύποβαθμίζει το «έκδηλο» περιεχόμενο του όνειρου.

Ό Α. Άντλερ (1870—1937) θεωρεί το όνειρο ως άλληγορία — «σάν» την προβληματική κατάσταση της ζωής μας, που προκύπτει από την άντίθεση μεταξύ της «τάσεως προς δύναμη» και του κοινωνικού συναίσθηματος.

Σύμφωνα με την «Άτομική Ψυχολογία», στο όνειρο διασαφηνίζεται ή πλασμοτική προέκταση της «πρόβας» μας στο χθές για την επιτυχία του «προγράμματός» μας στο αύριο!

Ό Κ. Γ. Γιουνγκ (1875—1961) πιστεύει, ότι το προσωπικό μας άσυνειδητο συνδέεται με ένα ύπερπροσωπικό, φιλετικό, «συλλογικό άσυνειδητο» και ήπηρεάζεται από άπρόσωπα πρότυπα συμπεριφοράς, άχρονες — πλατωνικές — ιδέες, τά «άρχέτυπα».

Σύμφωνα με τη σύλληψη αυτή, το όνειρο είναι αυθόρμητο προϊόν του άσυνειδήτου, που ξαναδίνει στον άνθρωπο την άνθρωπιά του!

Για την έρμηνεία του όνειρου μας, είναι άπαραίτητες οι έπιστημονικές γνώσεις από την έρευνα των συμβόλων, των μύθων, της θρησκείας, της λαογραφίας αλλά και ή δική μας «συνειδητή» έρμηνεία.

Κατά την «Άναλυτική Ψυχολογία» του, ό Άνθρωπος είναι κάτι περισσότερο από αυτόν, που είναι, όταν κοιμάται: Το όνειρο εκφράζει την πνευματική και την κοινωνική του ύπαρξη. Κατά την «Ψυχανάλυση», ό Άνθρωπος είναι κάτι λιγότερο από αυτόν, που είναι, όταν κοιμάται. Το όνειρο αναδύει την ύλική και την έγωστική του ύπόσταση. Σύμφωνα με την νεώτερη «Ψυχολογία του Βάθους», το όνειρο προβάλλει, τόσο το βέλτιστο όσο και το χείριστο!

Από το 1952, ή τεχνολογία εισέρχεται και στην έρευνα των όνειρων. Με την συμβολή της, οι Κλάιτμαν, Άσερίνσκυ, Ντέμεντ, όμαδες ειδικών και πανεπιστημιακά έργαστήρια «Φυσιολογίας του Υπνου» προβαίνουν σε σημαντικές — και καποτε σε ένθουσιώδεις για την «έρμηνευτική» των όνειρων — διαπιστώσεις:

— Όλοι οι άνθρωποι βλέπουν όνειρα. Όμως, το 77% των άνδρών και το 58% των γυναικών τά ξεχνούν στην έγρήγορση.

— Τά όνειρα, ούτε έμφανίζονται, ούτε έξαφανίζονται άστραπιαία. Κάθε νύχτα όνειρευόμαστε μέχρι και

πέντε φορές καί, ἐνῶ, τὸ πρῶτο «ὄνειρικό ἐπεισόδιο» ἐμφανίζεται μετὰ 60—70 λεπτά μετὰ τὴν αποκοίμηση καὶ ἐξαφανίζεται ὕστερα ἀπὸ 10 λεπτά, κατὰ μέσον ὄρου, τὸ πέμπτο ἐμφανίζεται μετὰ 7 ὥρες ὕπνου καὶ ἐξαφανίζεται συνήθως μὲ τὴν ἀφύπνιση.

— Τὸ «ὄνειρικό ἐπεισόδιο» ἐκτυλίσσεται κατὰ τὸν «πλέον ἐλαφρὸ ὕπνο» μας — ἀπὸ τὸν ὁποῖο ξυπνοῦμε δυσκολώτερα ἀπ' ὅ,τι μέσα ἀπὸ τὸν ἐλαφρὸ ἢ ἀπὸ τὸν μέσο ἢ ἀπὸ τὸν βαθύ ὕπνο μας. Αὐτὸ τὸ ὄνειρικό στάδιο τοῦ ὕπνου ὀνομάζεται «παράδοξος» ὕπνος ἢ «ὕπνος REM» — ἀπὸ τὰ ἀρχικά γράμματα τῶν ἀγγλικῶν λέξεων «ταχεία κίνηση ὀφθαλμῶν», πού παρατηρεῖται ὅταν βλέπουμε «περιτεταίωδη» ὄνειρα.

— Τὸ στάδιο τοῦ «παράδοξου» ὕπνου, πού διαρκεῖ ὀλοένα καὶ περισσότερο, ἐπαναλαμβάνεται κάθε 90 λεπτά, ἀκολουθώντας τὴν «καμπύλη τοῦ ὕπνου» — πού διαφέρει, ὅπως καὶ ὁ σφυγμός, ἀπὸ ἄτομο σέ ἄτομο. Ἀπὸ τὴν ἐμπειροστατωμένη διερεύνηση τοῦ ὕπνου ἀναμένονται πολὺτιμες πληροφορίες καὶ γιὰ τὶς προσωπικὲς μας ιδιότητες. Κατὰ τὸν φυσιολογικὸ ὕπνο τῶν ὀκτῶ ὠρῶν ὄνειρευόμαστε, τουλάχιστον, μιάμιση ὥρα.

— Ὁ «ὕπνος REM», πού καλύπτει τὸ 20% τῆς νύχτας μας — μὲ ἐκθαμβωτικὰ χρώματα, ἤχους καὶ δρώμενα — συνοδεύεται καὶ ἀπὸ σεξουαλικὲς διεγέρσεις, μυϊκὲς ἐντάσεις, ἀκανόνιστη ἀναπνοὴ καὶ ἀπὸ μιὰ ἐγκεφαλικὴ δραστηριότητα, πού εἶναι πολὺ διαφορετικὴ ἀπὸ ἐκείνη πού δείχνει τὸ ἠλεκτροεγκεφαλογράφημα κατὰ τὰ ἐπαναλαμβανόμενα τρία στάδια τοῦ «ὀρθόδοξου» ὕπνου.

— Τὸ πρῶτο «ὄνειρικό ἐπεισόδιο» αὐτοῦ τοῦ νυχτερινοῦ μας «θρίλλερ», ἀφορᾷ στὸν πρόλογο τοῦ ὄνειρου μας μὲ συμβάντα πρὶν ἀπὸ τὸν ὕπνο. Τὸ δεύτερο καὶ τρίτο ἔχουν σάν κύριο θέμα ἀναμνήσεις. Τὸ τέταρτο, κάποια ἐπιθυμία καὶ τὸ πέμπτο εἶναι ὁ ἐπίλογος. Τὸ περιεχόμενο τοῦ ὄνειρου καθορίζεται συχνὰ ἀπὸ βιώ-

ματα — «ὑπόλοιπα τῆς ἡμέρας». Οἱ μύχιες ἐπιθυμίες, τὰ συναισθήματα, οἱ παραστάσεις εἶναι δυνατόν νὰ μετέχουν στὴν «ὄνειρική διαδικασία». Τὰ ἐξωτερικὰ ἐρεθίσματα, πού ἐπενεργοῦν κατὰ τὸν ὕπνο, εἰσδύουν στὴν «ὄνειρική δομὴ» καὶ συμμετέχουν στὸν καθορισμὸ τοῦ «ὄνειρικοῦ περιεχομένου».

— Τὸ «ὄνειρικό περιεχόμενο» δὲν λείπει τίποτε γιὰ τὸ μέλλον καὶ πιθανόν πολὺ λίγα γιὰ τὸ παρελθόν. Ἡ πίστη μας στὰ ὄνειρα κατευθύνεται κυρίως σπὸ τὴ «στάση» μας ἀπέναντι στὴν προφητικὴ, δημιουργικὴ, διαγνωστικὴ ἢ θεραπευτικὴ σημασία τοῦ περιεχομένου τους καὶ ἐνισχύεται ἀπὸ τὸ φυσικό, κοινωνικό καὶ πολιτιστικὸ «περιβάλλον» μας.

— Γιὰ τὴ σημασία, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴ λειτουργία τῶν ὀνείρων, ὑπάρχουν μόνο «ὑποθέσεις». Κατὰ τὶς πιὸ ἔγκυρες, τὰ ὄνειρα, ἢ διαμορφώνουν τὴ μνήμη, ἢ ἐκφορτίζουν τὸν ἐγκέφαλο, ἢ παρασκευάζουν μιὰ βιοχημικὴ ἀνανεωτικὴ λειτουργία του.

— Σύμφωνα μὲ τὰ πιὸ ἀξιοπίστα «εὐρήματα» ἀπὸ τὴν ἔρευνα τοῦ ὕπνου καὶ τῶν ὀνείρων στὸν καιρὸ μας, τὰ ὄνειρα εὐθύνονται γιὰ τὴν ὀμαλὴ λειτουργία τοῦ νευρικοῦ συστήματος, ἀναπληρώνουν ἀνικανοποίητες ἐπιθυμίες καὶ περιφρουροῦν τὸν ὕπνο!

— Ἡ ὑπνοβασία, τὸ παραμιλητό, ἢ ἐνούρηση δὲν παρουσιάζονται στὸν «ὕπνο REM». Ἡ ἐκτόπιση τοῦ «παράδοξου» ὕπνου, συνεπῶς, ὁ ἐξοστρακισμὸς τῶν ὀνείρων μας — πού προκαλεῖται καὶ ἀπὸ τὰ χάπια πού καταναλώνουμε, κάθε βράδυ, γιὰ νὰ μᾶς πάρει ὁ ὕπνος — μπορεῖ νὰ μᾶς ὀδηγήσει σὲ σοβαρὲς ψυχικὲς διαταραχές.

Ἡ «ἔκρηξη τῶν γνώσεων» τῆς ἐποχῆς μας συμπεραίνεται καὶ ἀπὸ τὸ ἐπίπεδο τῶν μελετῶν τῆς «Συμπεριφορᾶς» μας κατὰ τὸν ὕπνο. Ἡ ἔρευνα τῶν ὀνείρων συμβαδίζει σχεδὸν μὲ τὴν πυρηνικὴ: Νέα τεκμηριωμένα πορίσματα ἀνατρέπουν παλιὲς νοητικὲς κατασκευές, ἀκράδαντες πεποιθήσεις φαίνονται... ὄνειροπολήσεις, θεωρίες ἀναθεωροῦνται καὶ και-

νούργιες ανακαινίζονται.

Αρχικά υποστηρίζαμε, ότι το όνειρο είναι μιὰ ενέργεια τῆς ψυχῆς, ἀργότερα βάλαμε στὴ θέση τῆς τῶ πνεύμα, πρόσφατα τὸν ἐγκέφαλο. Ἡ ἀλληλεπίδραση Ψυχή - Πνεῦμα - Ἐγκέφαλος ἀπασχολεῖ σήμερα καὶ νευροχειρουργούς.

Ἡ «Ὀνειρολογία» — πού ὅπως ἐλπίζεται, θὰ ἐπιτρέψει τὸν ἀντικει-

μενικὸ ἔλεγχο τῆς ὑποκειμενικῆς ἐρμηνείας τῶν ὀνείρων — ρίχνει στὸν σύγχρονο ἠλεκτρονικὸ τῆς ὑπολογιστῆ τὸ Ἑλληνικὸ φῶς τοῦ 500 π.Χ.

Ὁ συλλογισμὸς τοῦ Ἀλκμαίωνα τοῦ Κροτωνιάτη — Ἄν ὁ ἐγκέφαλος εἶναι φρουρὸς τῆς σκέψης, τὸ ὄνειρο εἶναι φρουρὸς τοῦ ὕπνου — ἐπαληθεύεται ἀπὸ τὴν ἐπιστῆμη καὶ παραμένει ἐπὶκαίριος!

**Η ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΣΑΣ
ΓΙΑ ΤΟΝ "ΙΛΙΣΟ",
ΤΟΥ 1979
ΔΡΧ. 200**

ΕΛΠΙΖΟΜΕ ΝΑ ΕΧΗ ΣΤΑΛΗ

(μὲ ταχυδρομικὴ ἐπιταγὴ — ὄχι μὲ ἐντολή—
Κωστῆν Μελοσαρόπουλον, Δραγατσανίου 6,
Ἀθῆναι - 122)

ΚΑΙ

ΣΑΣ ΕΥΧΑΡΙΣΤΟΥΜΕ

Ο ΚΡΙΣΝΑΜΟΥΡΤΙ

ΠΕΡΙ ΘΑΝΑΤΟΥ

Ἐκ τῆς ὁμιλίας του (1965) στὴν Ἑλβετία

Ἔχομε συνηθίσει τὸν θάνατο. Ἐκατοντάδες τώρα ἔχουν σκοτωθεῖ στὸ Βιετνάμ. Εἶχαμε δύο φοβεροὺς παγκόσμιους πολέμους καὶ ἀμέτρητες χιλιάδες ἀνθρώπων ἔχουν σκοτωθεῖ χάριν τῶν ιδεῶν. Ἔχομε συνηθίσει ὅλους αὐτοὺς τοὺς σκοτωμοὺς, καὶ στὴν πείνα, τὴ φτώχεια καὶ τὸν ἐξευτελισμὸ τῆς Ἀσίας, πού ὑπάρχουν πλάι - πλάι μὲ τὴν εὐημερία τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀμερικῆς. Ἔχομε συνηθίσει στὸ πρᾶγμα πού ὀνομάζομε θάνατο καὶ τὸ δεχόμαστε. Λέμε ὅτι ὁ θάνατος εἶναι τὸ ἀναπόφευκτο τέλος τοῦ ἀνθρώπου — ἡ μεγάλη ἡλικία, ἡ ἀρρώστια καὶ τελικὰ ὁ τάφος ἢ τὸ κρεματόριο, ὅποιοιδήποτε προτιμᾶτε. Δὲν ἐπαναστατοῦμε ἐναντίον τοῦ θανάτου, γιατί δὲν μποροῦμε. Ἔρχεται πλησιέστερα κάθε μέρα, καθὼς γερνώμε. Ἔχομε κακομεταχειριστεῖ τὸν φυσικὸ ὄργανισμό, ἔτσι ὑπάρχει ἀρρώστια. Μπορεῖ κανεὶς νὰ πεθάνη νέος ἢ νὰ πεθάνη γέρος, ἀλλὰ ἔτσι ἢ ἀλλιῶς, ὑπάρχει ἀρρώστια, πόνος, μαρτύριο. Μὲ τὴν ἀναζήτησι γιὰ καλὴ ὑγεία, οἱ ἀνθρώποι μποροῦν τελικὰ νὰ ζοῦν 150 ἢ 200 χρόνια, ἀλλὰ ὑπάρχει πάντα θάνατος στὸ τέλος ὅλων αὐτῶν.

Γνωρίζοντας ὅτι ὁ θάνατος εἶναι ἀναπόφευκτος, οἱ περισσότεροὶ ἀπὸ μᾶς πιστεύουν στὴ μετενσάρκωσι, στὴν ἀνάστασι ἢ σὲ κάποια ἄλλη μορφή συνεχίσεως μετὰ θάνατον, γιατί ἡ συνέχισι εἶναι τὸ μόνο πού θέλομε. Ἔτσι, πίστις, συνταγή, ἐλπίδα, δόγμα, παίρνουν πάλι ἓνα ἐξαιρετικὰ σημαντικὸ μέρος στὴ ζωὴ μας. Δὲν ἐνδιαφερόμαστε γιὰ τὸ γεγονός τοῦ θανάτου, ἀλλὰ γιὰ τὸ ἀν ὑπάρχη μέλλουσα ζωὴ. Λέμε: «Ποιὸς εἶναι ὁ λόγος νὰ ἀγωνίζωμαι, νὰ καλλιερῶ τὴν ἀρετὴ, νὰ προσπαθῶ νὰ γίνω σὰν τὸν θεὸ» — ξέρετε ὅλες αὐτὲς τίς ἀνόητες σκέψεις πού κανεὶς κάνει — «μόνον γιὰ νὰ τελειώσω μὲ τὸν θάνατο;» Ἐπομένως, λέμε ὅτι πρέπει νὰ ὑπάρχη κάτι μετὰ θάνατον. Τώρα, ποῦ εἶναι τὸ «κάτι» πού θέλομε νὰ συνεχισθῇ; Καταλαβαίνετε; Μὲ διαφορετικὲς λέξεις, σὲ διαφορετικὸ περιβάλλον, μὲ διαφορετικὸ τύπο ἐλπίδας κ.ο.κ., ὅλες οἱ θρησκείες σ' ὅλον τὸν κόσμον ὑπόσχονται κάποιο εἶδος συνεχίσεως μετὰ θάνατον. Ἀλλὰ ὅταν τὰ παραμερίσωμε ὅλα αὐτά, τί εἶναι αὐτὸ πού θέλομε νὰ συνεχισθῇ; Εἶναι ἡ καθημερινὴ ζωὴ μας, δὲν εἶναι; Ἡ ζωὴ πού ξέρομε. Καὶ τί εἶναι ἡ ζωὴ πού ξέρομε; Εἶναι ἡ ζωὴ τῆς συντροφιάς, ἡ ζωὴ τοῦ καθημερινοῦ βάσανου, ἀβεβαιότητας, ἐλπίδα, ἡ ἀγωνία τῆς μοναξιάς, τοῦ τσακωμοῦ, τὸ νὰ πη-

γαίνωμε στο γραφείο, ημέρα με την ημέρα, επί τριάντα ή σαράντα χρόνια, ο άσημαντος μικρός νους που έχουμε, ή διαμορφωμένη ζωή, οι ευχαριστήσεις από τα ταξίδια και από το να βλέπωμε κάτι καινούργιο, ή άρρώστια, ή πόνος, ή κενό της άνιας της υπάρξεώς μας,—αυτά είναι όλα όσα ξέρομε. Και τώρα ξέρομε επίσης πώς να πάρωμε στον Άρη και να πάρωμε φωτογραφίες. Ξέρομε όλο και περισσότερο από έξωτερικά πράγματα.

Τί είναι λοιπόν αυτό, στο όποιο είμαστε τόσο απεγνωσμένα προσκολλημένοι; Φανερά, είναι ή μνήμη των πραγμάτων, τα όποια υπήρξαν. Και δέν είναι ένα φοβερό πράγμα να αισθανόμαστε, ότι είμαστε προσκολλημένοι σε κάτι που είναι παρελθόν, που έχει περάσει, τελειώσει, πεθάνει. Αυτό είναι το μόνο που ξέρομε και σ' αυτό είμαστε προσκολλημένοι. Είμαστε προσκολλημένοι στο γνωστό. Ο χαρακτήρας μας, τα βιβλία μας, οι τίνακες που έχει κανείς κάνει, οι πείρες μας, οι ευχαριστήσεις, οι άγωνίες που είχαμε, ή ένοχη που έχει κανείς αισθανθεί — όλα αυτά είναι το παρελθόν και αυτό είναι εκείνο, στο όποιο είμαστε προσκολλημένοι. Αυτό είναι όλο και όλο που ξέρομε, και έτσι θέλομε να συνεχισθί μετά θάνατον. "Αν έχω χάσει την σύζυγό μου, θέλω να την συναντήσω στον άλλο κόσμο κ.ο.κ. Αυτό λοιπόν που φοβόμαστε, είναι το χάσιμο του γνωστού, που είναι το παρελθόν — το παρελθόν, το όποιο, κινούμενο διά μέσου του παρόντος, δημιουργεί το μέλλον. Και σ' αυτό είμαστε προσκολλημένοι.

Παρακαλώ, ακούστε το προσεκτικά αυτό. Δέν κάνω προπαγάνδα για κάτι. Άπλως τονίζω τα γεγονότα. Όταν λοιπόν προσκολλήσθε σε κάτι που είναι παρελθόν, τότε ο νους σας, ή καρδιά σας, όλόκληρο το είναι σας είναι ήδη πεθαιμένο. Μπορεί να υπήρξε μιá βαθειά ευχαρίστησις, μιá έξοχη ευχαρίστησις, αλλά την στιγμή που προσκολλήσθε σ' αυτήν, ο νους σας γίνεται ένα άσχημο μικρό πράγμα, που δέν μπορεί πραγματικά να ζή. Και αυτό είναι ή ζωή μας. Όταν φοβισμένοι ότι αυτό που ονομάζομε ζωή μας θα τελειώσει, επινοούμε ή ελπίζομε μιá συνέχισι μετά θάνατον. Άλλα όταν έχετε επίγνωσι όλων αυτών και δέν ξεφεύγετε πιά, όταν κοιτάζετε, παρατηρείτε, ακούτε προσεκτικά, έχετε επίγνωσι χωρίς έκλογη για το κάθε τι που συμβαίνει μέσα σας, τότε βρίσκεστε αντιμέτωποι με το ζήτημα του θανάτου, που είναι πραγματικά το άγνωστο. Δέν ξέρετε τον θάνατο, έχετε απλώς ιδέες γι' αυτόν. Έχετε ιδέες, φόβους, άγωνίες και υπάρχει αυτή ή φοβερή αισθησις της μοναξιάς, του να μείνη κανείς μόνος, στην έρημιά. Και όταν κανείς έχει επίγνωσι όλων αυτών, τότε διερωτάται: Μπορώ να πεθάνω σε κάθε τι το γνωστό; Μπορώ να πεθάνω στο παρελθόν, όχι σιγά-σιγά, όχι κρατώντας τα ευχάιστα και απορρίπτοντας τα δυσάρεστα, αλλά να πεθάνω τόσο για την ευχαρίστησι όσο και για τον πόνο, πράγμα που σημαίνει να τελειώνω (να ξεμπερδεύω) με το παρελθόν, χωρίς επιχειρήματα; Ξέρετε, όταν έρ-

χεται ὁ θάνατος, δὲν συζητᾶτε, δὲν λέτε, «Δώσε μου λίγο περισσότερες μέρες». Ὅταν ὁ θάνατος εἶναι ἐδῶ, σεῖς ἔχετε φύγει. Κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο πρέπει ν' ἀδειάσωμε τὸν νοῦ ἀπ' ὄλο τὸ παρελθόν. Ἀδειάζοντας τὸν νοῦ, πρόθυμα, φυσικά, χωρὶς προσπάθεια, τότε ἴσως ὑπάρχει ἐλευθερία ἀπὸ τὸ γνωστό, καὶ ἐπομένως ὑπάρχει μιὰ κατανόησι τοῦ ἀγνωστού.

Οἱ περισσότεροι ἀπὸ μᾶς δὲν ξέρομε τι εἶναι ἀγάπη. Ξέρομε μόνο τὸν πόνο καὶ τὴν εὐχαρίστησι τῆς ἀγάπης, ἀλλὰ δὲν βλέπομε τὸ γεγονός τῆς ἀγάπης, ὅπως βλέπομε τὸ γεγονός ἑνὸς βουνοῦ, ἔτσι γιὰ μᾶς ἡ ἀγάπη εἶναι κάτι τὸ ἀγνωστο, ὅπως εἶναι καὶ ὁ θάνατος. Ἀλλὰ ὅταν ὁ νοῦς εἶναι ἐλεύθερος ἀπὸ τὸ γνωστό, τότε γεννιέται αὐτὸ πού δὲν γίνεται γνωστό μὲ λέξεις, μὲ πείρα, μὲ ὁράματα, μὲ ὁποιαδήποτε μορφή ἐκφράσεως.

Χωρὶς νὰ γνωρίσωμε τὴν ἀγάπη, χωρὶς νὰ γνωρίσωμε τὴν ἐξαιρετικὴ πληρότητα, καὶ τὸν πλοῦτο τοῦ θανάτου, ποτὲ δὲν θὰ γνωρίσωμε τι εἶναι τὸ νὰ ζοῦμε χωρὶς βάσανα, χωρὶς ἀγωνία, χωρὶς τὸν πόνο τοῦ μόχθου (θόδνης).

Ἑρωτήσεις: Ποιὰ εἶναι ἡ πηγή τῆς συνεχίσεως;

Κρισην.: Εἶναι τελείως ἀπλό, δὲν εἶναι; Εἶχατε μιὰν εὐχαρίστησι, θέλετε νὰ συνεχισθῇ καὶ ἡ σκέψις τὴν τροφοδοτεῖ γιὰ νὰ συνεχισθῇ. Ἄν ἡ σκέψις δὲν ἐπενέβαινε σ' αὐτὴν τὴν εὐχαρίστησι, δὲν θὰ εἶχε συνέχισι, οὔτε διάρκεια. Τὸ βλέπετε αὐτό, εἶναι τόσο ἀπλό. Ἄς ποῦμε, ἔχετε γράψει ἕνα βιβλίον καὶ ἔχετε βάλει ἐκεῖ τὸ ὄνομά σας. Αὐτὸ σᾶς δίνει εὐχαρίστησι, γιὰτι ἔχετε γίνε γνωστός, ἔχετε ἐπαινεθῇ, ἔχετε ὑποστῆ κριτικὴ, ἔχετε γίνε πασίγνωστος καὶ ὄλα τὰ λοιπὰ ἀπ' αὐτὲς τὶς ἀνοησίες, οἱ ὁποῖες σᾶς ἀρέσουν καὶ ἔτσι σκέπτεσθε γι' αὐτὲς. Συναντᾶτε τὸν φίλον σας, πού σᾶς λέει: «Τί θαυμάσιο βιβλίον ἔχετε γράψει», χαίρεσθε ἀπ' αὐτό, σκέπτεσθε γι' αὐτό καὶ ὄλ' αὐτὰ δίδουν συνέχισι στὴν εὐχαρίστησί σας. Εἶναι, πράγματι, πολὺ ἀπλό. Τὸ ζήτημα, λοιπόν, εἶναι νὰ ἔχετε ἐπίγνωσι ὅλης αὐτῆς τῆς πορείας, καὶ τότε μπορεῖτε νὰ βάλετε τὸ ὄνομά σας στὸ βιβλίον, ἢ νὰ μὴ τὸ βάλετε καὶ δὲν ἔχει πιά σημασία. Τότε ἐργάζεσθε σὰν ἕνα ὄν, ἀνόνομα. Καὶ κάθε τι πού εἶναι μεγάλο, πρέπει νὰ εἶναι ἀνόνομα.

ΣΑΡΑΝΤΟΣ ΠΑΥΛΕΑΣ

ΤΑ ΚΡΟΝΙΑ

(Συνειδησιακοί διάλογοι)

- Μιά φωνή : Σήμερα είμαστε μόνον έλευθεροι.
- Άλλη φωνή : Γιατί γιορτάζουν σήμερα οι Ρωμαίοι μας τα Κρόνια και δέν ξεχωρίζονται τώρα οι δούλοι και οι δεσπότες.
- Άλλη φωνή : Σ' έμένα ύποσχέθηκεν ό Κύριός μου, πώς θα μου δώσει την έλευθερία μου, γιατί είναι φιλόανθρωπος πολύ. Θα πάμε μπροστά λοιπόν στού Αυτοκράτορα τον ανδριάντα και θα ύπογράψουμε το σχετικό συμβόλαιο, πού θα λέει, ότι εκείνος μου δίνει την έλευθερία μου κι εγώ πώς την δέχομαι.
- Άλλη φωνή : Ύπαρχει κανένας πού νά μη θέλει την έλευθερία του;
- Φωνη τού βαθους : Ή έλευθερία είναι κι αύτη βαριά, τής έλευθερίας η ευθύνη είναι κι αύτη βαριά και θέλει γερους ώμους για να τη βαστούμε καθαρή.
- Άλλη φωνή : Όλοι μας είμαστε συγγενείς.
- Άλλη φωνή : Όλοι μας είμαστε αδέρφια.
- Άλλη φωνή : Όλοι λευκοί κι έγχρωμοι.
- Άλλη φωνή : Χρειάζεται να μη συγκεντρώνουμε τους πολίτες γυρω από την ασπίδα και τό δόρυ, γιατί ό πολεμος τώρα είναι όπισθοδρομηση και μόνο τού Συμπαντος η σοβαρη εξέταση πρέπει να ναι η μόνη μας άμιλλα και ή προσπάθεια.
- Άλλη φωνή : Έγώ έζησα σ' έν' άδιασκοπο στρατόπεδο.
- Άλλη φωνή : Μιά φορά εμείς βαπτίζομαστε με νερό, μία φορά με αίμα για να ετοιμαζομαστε να βαφτιστούμε για την έλευθερία τής πατρίδας μας.

- Ἄλλη φωνή : Μίλησα καὶ δὲ μοῦ ἀποκρίθηκε κανέναν.
Μίλησα, καὶ μόνο τὴν ἠχώ τῆς φωνῆς μου
βρήκα.
- Ἄλλη φωνή : Σὰ νὰ θρῖσκόμαστε σ' ἕνα τούνελ, τὴ στι-
γμὴ ποὺ σταμάτησε τὸ τραῖνο τὴν κίνηση
τοῦ ταξιδιοῦ του μέσα στὸ σκοτάδι κι
ἐμεῖς φωνάζουμε ν' ἀνάψουν τὰ φῶτα, γιὰ
νὰ βλέπουμε φῶς καὶ νὰ παίρουμε θάρ-
ρος.
- Ἄλλη φωνή : Σὰ νὰ μιλοῦμε σὲ μιὰ στέρνα ποὺ δὲν ἔχει
νερὸ καὶ ἡ φωνή μας μόνο θόρυβο δημι-
ουργεῖ καὶ καμιὰ συνεννόηση.
- Ἄλλη φωνή : Κι ὄλοι τρέχουμε ἀσθμαίνοντας πίσω ἀπὸ τὶς
μηχανές.
- Ἄλλη φωνή : Κι ὄλοι τρέχουμε πίσω ἀπὸ τὸ χρυσάφι, δε-
μένοι μὲ τὴ δουλεία του
- Ἄλλη φωνή : Τὸ χῶμα μας εἶναι ἀπληστο. Θὰ τὸ ξεχά-
σουμε κάποτε πολὺ μέσα σὲ μιὰ τέλεια
λήθη γιὰ νὰ ἴρθουμε καὶ καινούριο νὰ
τὸ θεωρήσουμε, πόσες φορές θὰ τὸ θεω-
ρήσουμε καινούριο!
- Ἄλλη φωνή : Σήμερα ἔχουμε τὰ Κρόνια.
- Ἄλλη φωνή : Νὰ γιορτάζαμε παντοτινά, παντοτινά τὰ Κρό-
νια, τὰ Κρόνια, τὰ Κρόνια.
- Ἄλλη φωνή : Ὅλοι οἱ λαοὶ ἀδερφωμένοι νὰ γιόρταζαν παι-
τοτινά, παντοτινά τὰ Κρόνια.
- Πολλές φωνές μαζί : Τὰ Κρόνια, τὰ Κρόνια, τὰ Κρόνια!

ΤΑ ΑΥΣΑΝΑΠΡΙΑ

- Μιά φωνή : Προσέχετε πολὺ τὴ σύγχυση καὶ τὸ σκο-
τεινὸ τῆς νέφος, προσέχετε.
- Ἄλλη φωνή : Μήπως ὁ νοῦς σας ταραχθεῖ.
- Ἄλλη φωνή : Μήπως ἀρχίζουμε νὰ χτίζουμε τοὺς οὐρανο-
ξύστες μας σὰν τοὺς Ἀσσύριους καὶ τοὺς
Βαβυλώνιους, γιὰ νὰ καταλήξουμε στὴν
καταστροφὴ τῆς Νινευῆ. Μήπως γίνουμε
σκληροὶ καὶ γυρίσουμε πίσω στὴ Ρώμη,
κουβαλώντας τὴν ἐκσκαφὴ τῆς Κορίνθου
καὶ τῆς Νουμαντίας.
- Ἄλλη φωνή : Γιατὶ πρόκειται μιὰ μέρα κι ἡ δικὴ μας Αὐ-
τοκρατορία νὰ καταστραφεῖ, ὅπως κατα-
στρέφονται ὄλοι πάντοτε οἱ ἄνθρωποι τῆς
Βαβέλ.

- Μιά φωνή : Ν' αλλάξουμε τὴν ὀνομασίαν τῶν Ἡραίων καὶ νὰ τὰ ὀνομάζουμε Λυσάνδρια, γιὰ νὰ τιμήσουμε τὸ νέο Θεό μας, τὸν Κύριό μας τὸ Λύσανδρο.
- Ἄλλη φωνή : Σήμερα τὸν κύριο Λύσανδρο κι αὔριο τὸν κύριο Θηραμένη, μὲ τὴ μεγάλη ἰδιοκτησία του.
- Ἄλλη φωνή : Σήμερα τὸν κύριο Θηραμένη κι αὔριο τὸν κύριο Θεμιστοκλή.
- Ἄλλη φωνή : Σήμερα τὸν κύριο Θεμιστοκλή κι αὔριο τὸν κύριο Κλέωνα μὲ τὰ ἐργοστάσια τῆς μαχαίροποιίας.
- Ἄλλη φωνή : Σήμερα τὸν Κλέωνα κι αὔριο τὸ στρατηγὸ Βρασίδα.
- Ἄλλη φωνή : Νὰ μεταφέρουμε τὰ ὄστᾶ του καὶ νὰ τὰ θαψοῦμε στὴν κυρίαρχη Λακεδαίμονα.
- Ἄλλη φωνή : Θὰ γράψει ὁ κύριος Ἀντίλοχος ἓνα θριαμβευτικὸ τραγουδι γιὰ τὸ Λύσανδρο, κι αὐτὸς θὰ τοῦ γεμίσει μὲ χρυσάφι τὸν πῖλο του, τὸν ἀπλωμένο πῖλο του.
- Ἄλλη φωνή : Ὁ Γύλιππος θὰ πάρει τὸ χρυσάφι ἀπὸ τοὺς σακκοὺς τοὺς προορισμένους γιὰ τοὺς κύριους μας τοὺς παντοκράτορες ἐφόρους τῆς Σπάρτης, καὶ θὰ τοὺς γεμίσει μὲ στεφάνους δόξης, ξεχνώντας ν' ἀφαιρέσει καὶ τὰ γράμματα καὶ τοὺς λογαριασμοὺς τοῦ κατασχεθέντος χρυσοῦ.
- Ἄλλη φωνή : Γιὰ νὰ εἰσρεύσει ὁ χρυσός, ὁ πόθος τοῦ χρυσοῦ στὴ Σπάρτη.
- Ἄλλη φωνή : Κι ὁ πόθος τοῦ χρυσοῦ θὰ ξυπνήσει τὸν πόθο τῶν μακρινῶν πολέμων ἕξ ἀπὸ τῆς Σπάρτης τὰ σύνορα.
- Ἄλλη φωνή : Γιὰ νὰ γκρεμίζονται τὰ τεῖχη τῆς ἡττητῆς κάτω ἀπὸ τοὺς ἤχους καὶ τοὺς χοροὺς τῶν αὐλητρίδων.
- Ἄλλη φωνή : Γιὰ νὰ μένει μονάχη τῆς ἡ Σπάρτη, χωρὶς τεῖχη.
- Ἄλλη φωνή : Σήμερα ὁ Λύσανδρος εἶναι δυνατός.
- Ἄλλη φωνή : Κι αὔριο ὁ κρυφός, ὁ συνωμότης κύριος Ἀνδοκίδης.
- Ἄλλη φωνή : Σήμερα εἶναι δυνατός ὁ κύριος Κωνών.
- Ἄλλη φωνή : Κι αὔριον ὁ μεγαλοδοξὸς κύριος Ἀλκιβιάδης.
- Ἄλλη φωνή : Σήμερα θὰ κατασκευάσουμε ἓνα ναο γιὰ τὸ θεό μας τὸ Λύσανδρο.

- Ἄλλη φωνή : Κι αὔριο γιὰ τὸ Δημήτριο τὸν Πολιορκητὴ.
- Ἄλλη φωνή : Σήμερα θὰ φωνάξουμε Ζήτω ὁ Δημήτριος Φαληρέας.
- Ἄλλη φωνή : Κι αὔριο ὁ Κύριος Σέλευκος κι ὅλη ἐκεῖνη ἢ μακρὰ σειρὰ τῶν Σελευκιδῶν, μέχρις ὅτου φτάσουμε στὴν ἡττα τοὺς τῆ φυσικῆ, ὅπως φυσικὸν εἶναι νὰ πρασινίζει ἢ χλόη τῆς ἀνοιξῆς καὶ νὰ μαραίνεται πάνω στὰ ψηλὰ βοσκοτόπια.
- Ἄλλη φωνή : Σήμερα φωνάξουμε, Ζήτω ὁ Κράσσος.
- Ἄλλη φωνή : Ζήτω ὁ κύριος Κατιλίνας.
- Ἄλλη φωνή : Ζήτω ὁ Γάιος καὶ ὁ Τιβέριος Γράκχος.
- Ἄλλη φωνή : Κι αὔριο, Ζήτω ὁ Σύλλας καὶ ὁ Μάριος.
- Ἄλλη φωνή : Γιὰ νὰ κλείνεται καὶ νὰ πεθαίνει στὴ φυλακὴ τοῦ ὁ Κύριος Ἰουγούρθας, ποὺ γνῶριζε καλὰ πῶς θὰ μπορούσε νὰ ἐξαγοράσει ἐκείνους τοὺς γερο - Συγκλητικοὺς μὲ χρήματα, μὲ χρήματα, τὸ γνῶριζε πῶς μπορούσε ὅλους τοὺς ὑπάτους καὶ πραιτῶρες νὰ ἐξαγοράζει.
- Ἄλλη φωνή : Γιὰ νὰ κατεβαίνουν ἀνενόητοι σιγὰ - σιγὰ οἱ Βησιγότθοι καὶ οἱ Ὄστρογότθοι, γιὰ νὰ τρώγει ὁ λιμὸς τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἡ φωτιά τὰ σπιτία μας, γιὰ νὰ κατεβαίνουν οἱ Βάνδαλοι καὶ νὰ καταστρέφουν τὴν κομψὴ πνευματικότητα τῆς Ρωμαικῆς τῆς ἀριστοκρατίας.
- Ἄλλη φωνή : Γιὰ νὰ σκοτώνουμε τοὺς ἀρίστους πάντοτε μεταξύ τοῦ σπιτιοῦ τους καὶ τοῦ θυσιαστηρίου, μεταξύ τοῦ ξενοδοχείου τους καὶ τοῦ ἐστιατορίου, μεταξύ τῆς εἰσόδου τους στὴν κατοικία τους.
- Ἄλλη φωνή : Γιὰ νὰ σκοτώνουμε καὶ νὰ ἐξορίζουμε τὸ Θεμιστοκλῆ καὶ τὸν Ἐλευθέριο Βενιζέλο.
- Φωνὴ τοῦ βάθους : Γιὰ νὰ χτυπᾶνε πάνω ἀπ' ὅλες τὶς πολιτείες τοῦ κόσμου οἱ Σειρήνες τῆς καταστροφῆς, γιὰ νὰ κατασπαράζουν μὲ τὴ φωνὴ τους οἱ καμπάνες τῶν πολέμων τὶς μητέρες μὲ τὶς ὄρφανές ἀγκαλιές, ὅπως οἱ τίγρεις τῆς μοναξιάς τοὺς ἀνθρώπους.
- Ἄλλη φωνή : Γιὰ νὰ πληθαίνουν τὰ ἐργοστάσια τῶν πλαστικῶν τεχνῶν, μὲ τὴν ἐπιστήμη τῆς πλαστικῆς χειρουργικῆς, γιὰ ν' αὐξάνονται τὰ ἐργοστάσια τῆς κατασκευῆς ἀνθρώπινων μελῶν ἀπὸ ἀλουμίνιο.
- Ἄλλη φωνή : Γιὰ νὰ κατασκευάζουμε χέρια καὶ πόδια ἀπὸ ἀλουμίνιο καὶ φορεῖα γιὰ τοὺς ἀνάπηρους,

για να τους έχουμε διτρίνες ηρωισμού για να κατεβαίνει στο τέλος ο πρωθυπουργός από την εξέδρα του την επίσημη και να τους σφίγγει με προσποιημένη ξένη συγκίνηση το χέρι, για να χορταίνουμε αίμα και δάκρυα, για να γεμιζουμε με τέρατα την ύδρογειο, για να μείνει πλανήτης άκατοικητος, κατοικημένος μόνον από τη φωνή της παραφροσύνης μας και τις πρώτες τις αναρθρες κραυγές του ανθρώπου, πριν μαθει και ονοματίζει τα πράγματα και να λέγει τὸ τραπέζι τραπέζι και τὴ γυναίκα γυναίκα, και τὸ μαχαίρι μαχαίρι.

- * Ἄλλη φωνή : Ζητω ὁ Νέρωνας ὁ σκληρός, ὁ φανατικός μας κύριος Νέρων ὁ Ἐθνικός.
- * Ἄλλη φωνή : Ζητω και ὁ Θεοδοσίος ὁ Μέγας, ὁ φανατικός μας μέγας Χριστιανός μας, Ζήτω.
- * Ἄλλη φωνή : Ζητω και Κατω, Κατω και Ζήτω, ὅπως οἱ κινήσεις τῶν πουλιῶν μέσα στα κλουβιά. Κι εμεῖς πάντοτε μέσα στα κλουβια μας, χωρὶς τὰ δαση τους και τὴ μεγαλόπρεπη τὴν ελευθερία τους.

ΑΣΙΑΤΙΚΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ

Βισνὺμ * Βιρραβία * Ιαπωνία * Ἰνδία
Ἰνδονησία * Κομποτζή * Κίνα * Μαλαισία
Νεπάλ * Περσία * Τουλονά

ΕΠΙΛΟΓΗ - ΑΠΟΔΟΣΗ & ΣΧΟΛΙΑ
Ι. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»
ΙΩΑΝ Δ ΚΟΛΛΑΡΟΥ & ΣΙΑ Α.Ε.

Ο ΤΡΙΤΟΣ ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ Θ. Ε.

'Ο Τζώρτζ Σύδνεϋ 'Αρανταίηλ

ΓΕΝΝΗΘΗΚΕ ΠΡΟ 100 ΕΤΩΝ

Ποιός θ' αποτολμήση νά πῆ: «Θεοσοφία εἶναι αὐτὸ καὶ ὄχι ἄλλο τίποτε»;

Ἐνας ἀληθῆς σπουδαστῆς τῆς Θεοσοφίας θά πῆ: Αὐτὸ εἶναι ἡ Θεοσοφία, καθὼς ἐγώ, σήμερα, ἐνωῶ τὴν ἐπιστήμη. Αὐριο ἐλπίζω νά ξέρω περισσότερα, καὶ ἀναμφιβόλως θά ἔχω λόγους νά τροποποιήσω τὴν σημερινή μου γνώση!

Τζώρτζ Σ. ΑΡΑΝΤΑΙΗΛ

Ἐκατὸ χρόνια συμπληρώθηκαν ἀπὸ τὴν γέννηση τοῦ τρίτου διεθνοῦς προέδρου τῆς Θεοσοφικῆς Ἐταιρίας δόκτορος Τζώρτζ Σύδνεϋ Ἀρανταίηλ (1 Δεκεμβρίου 1878), στὸ Σάρραιη τῆς Ἀγγλίας, ὁ ὁποῖος μετέστη στὶς 12 Αὐγούστου 1945 στὸ Ἄντυαρ τῆς Ἰνδίας.

Ὁ Ἀρανταίηλ ἀπεφοίτησε μετὰ θραβεῖου ἱστορίας καὶ φιλοσοφίας ἀπὸ τὸ πανεπιστήμιο τοῦ Καίμπριτζ τὸ 1902 καὶ συνεπλήρωσε τὴν ἐκπαίδευσή του στὴ Γαλλία (ὅπου ἐργάστηκε ὡς ἐρευνητῆς στὰ Ἐθνικὰ Ἀρχεῖα γιὰ τὴν Γαλλικὴ Ἐπανάσταση), στὴν Γερμανία καὶ Ἰταλία.

Ἐπηρέτησε ὡς ἐντεταλμένος καθηγητῆς τῆς ἱστορίας στὸ Κεντρικὸ Κολλέγιο τοῦ Μπενάρες καὶ ὡς κυβερνητικὸς ἐπίτροπος στὶς ἐπαρχίες τῆς Ἰνδίας. Παρῆλθη τὸ 1913 γιὰ ν' ἀσχοληθῆ μετὰ τὴν ἐκπαίδευσήν καὶ συνοδεία τοῦ Τζίντου Κρισναμούρτι (καὶ τοῦ ἀδελφοῦ του Νιτυανάντα), στὴν Εὐρώπη. Κατὰ τὸν πρῶτο

Παγκόσμιο Πόλεμο, ὡς Γραμματεὺς τῆς Θεοσοφικῆς Ἐταιρίας τῆς Ἀγγλίας, ὑπηρετήσε στὸν Βρεταννικὸ Ἐρυθρὸ Σταυρὸ. Σημειωτέον ὅτι ἦταν, ὡς κληρικός, καὶ ἐπίσκοπος τῆς Φιλελευθέρης Καθολικῆς Ἐκκλησίας.

Μετὰ τὸν πόλεμο ἐπέστρεψε στὴν Ἰνδία, ὅπου συνεργάστηκε μετὰ τὴν Ἄννι Μπέζαντ, γιὰ τὴν ἀνεξαρτησία τῶν Ἰνδιῶν καὶ φυλακίσθηκαν ἀμφότεροι. Μετὰ τὴν ἀποφυλάκισή του ἱδρυσε ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς Θ.Ε. τὴν Ἐταιρία προαγωγῆς τῆς ἐθνικῆς ἐκπαίδευσῆς τῆς Ἰνδίας καὶ ἔγινε πρόεδρος τοῦ πανεπιστημίου τοῦ Μαδράς, ὅταν καγκελλάριός του ἦταν ὁ Ραμπιντρανάθ Ταγκόρ. Γιὰ τὶς ὑπηρεσίες του στὴν ἐκπαίδευσή ἀνηγορεύθη ἐπίτιμος διδάκτωρ τῶν Γραμμάτων. Τὸ 1920 ὠρίσθη ἀπὸ τὸν Μαχαργιὰ τῆς Ἰνδίας ὑπουργὸς τῆς Ἐθνικῆς Παιδείας.

Ἀπὸ τοῦ 1925 ἀφιερῶθη ἀποκλειστικὰ στὴν Θεοσοφικὴ Ἐταιρία καὶ περιῆλθε ὄλον τὸν κό-

σημο. Κατά την παραμονή του στην Αυστραλία, εξέλεγε γενικούς γραμματεύς και υπό την ιδιότητα αυτήν ίδρυσε την εφημερίδα «Έμπρός Αυστραλία!» και εγκατέστησε τον πρώτο Θεοσοφικό Ραδιοφωνικό Πομπό.

Μετά τον θάνατο της Άννι Μπέζαντ (1934), έθεσε υποψηφιότητα πρόεδρου και έδήλωσε ότι, εκλεγόμενος, θά διοικούσε την Έταιρία αποκλύτως άμερόβλητα από θρησκευτικής άπόψευς, γι' αυτό και θά έζητούσε για άποκαλήται άπλως «δόκτωρ Άρανταίηλ», παραιτούμενος του έπισκοπικού τίτλου του. Ως Πρόεδρος της Παγκοσμίου Θ.Ε., ανέπτυξε ζωηρή δραστηριότητα. Ίδιαιτέρας σημασίας είναι αί έπιστολαί τας όποιας άπηγύθυνε ιδιαιτέτως προς τά μέλη και μεγάλες προσωπικότητες της Θ.Ε., στην περίοδο της άνόδου του

Χίτλερ στην έξουσία και έτόνιζε την ανάγκη να επιδράσουν τά γεγονότα σαν μαστίγωμα δημοκρατικής άφυπνίσεως του κόσμου. (Χωρίς, δυστυχώς, να προσεχθί, παρά μετά την έκρηξη του πολέμου).

Είχε από το 1920 νυμφευθί μετά της Ρουκμίτι Ντέβι (ήδη Πρόεδρου της Όμοσπονδίας Νέων Θεοσόφων και ύπευθύνου σειράς καλλιτεχνικών έκδηλώσεων), κόρης του Βραχμάνου «Παντίτ» (λογίου) Νιλκάντα Σάστρι και άδελφής του Ν. Σρί Ράμ, πέμπτου Πρόεδρου της Θ.Ε.

Ο Τζ. Σ. Άρανταίηλ, ύπηρξε έπίσης Άντιπρόεδρος των Ίνδων Προσκόπων και Ίπ. Μεγ. Ταξ.άρχης του Μικρού Τεκτονικού Τάγματος. Συνέγραψε πολλά βιβλία φιλοσοφικού περιεχομένου.

“Ένας οργανισμός σαν την Θεοσοφική Έταιρία, της όποιας ό ίδρυτικός Χάρτης είναι Ζωή και όχι μορφή, μπορεί να ζήση για πάντα, άρκεί τά μέλη της να μένουν πάντα προσηλωμένα στην Ζωή που περικλείει, και να μη την προδίδουν, καταρχομενοι σε άποκλειστική πίστη μορφών που χωρίζουν.

Τζ. Σ. ΑΡΑΝΤΑΙΗΛ
(άπό τό «Έλευθερία και Φιλία»)

ΚΩΣΤΗ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΥ

«ΤΑ ΒΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ»

Τόμος Α'

**Άπο τήν Προϊστορία
μέχρι τήν Άναγέννηση :**

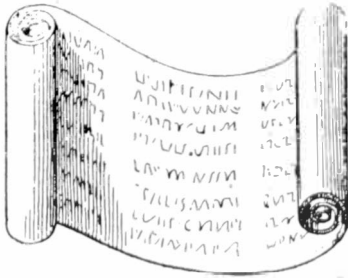
Τόμος Β'.

**Άπο τήν Άναγέννηση
ώς τούς σημερινούς**

Α' Τόμος δρχ. 120

Β' Τόμος » 120

Συλλογή ΚΩΣΤΗ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΥ

1. Πρώτα έγινε τὸ χάος. Ἔπειτα ἡ πλατύστη Γῆ (εὐρύτερος Γαῖα), πού εἶναι αἰώνιο σίγουρο στήριγμα τῶν πάντων, καὶ ὁ Ἔρωτας, ὁ ωραιότερος ἀνάμεσα στοὺς ἀθάνατους θεοὺς, πού λυγάζει τὰ κορμιά, δαμάζει ὅλων τῶν θεῶν καὶ τῶν ἀνθρώπων τὴν ψυχή μέσα στὰ στήθη καὶ νικάει κάθε φρόνιμη σκέψη.

Ἡσιόδου «Θεογονία»

2. Ἀπὸ τὸ Χάος γεννήθηκε τὸ Ἔρως καὶ ἡ μαύρη Νύχτα. Ἀπὸ τὴ Νύχτα καὶ τὸ Ἔρως γεννήθηκε ὁ Αἰθέρας καὶ ἡ Ἥμερα.

3. Ἡ Γῆ, μητέρα ὅλων, γέννησε πρῶτα τὸν ἴσο τῆς γεμάτων ἀπὸ ἀστέρια Οὐρανό, τὰ βουνὰ καὶ τὴ θάλασσα, κι ἔπειτα, ἀφοῦ ἐνώθηκε μὲ τὸν Οὐρανό, γέννησε τοὺς Τιτᾶνες (Ὠκεανός, Κοῖος, Κρείος, Ἐπιρίων, Ἰαπετός, Κρόνος), τὶς Τιτανίδες (Θεία, Ρέα, Θέμις, Μνημοσύνη, Φοίβη, Γηθύς), τοὺς Κύκλωτες (Βρόντης, Στερότης, Ἀργής) καὶ τοὺς Ἐκατόγχειρες (Κόττιος ὁ μανιώδης, Βοιάρεως ὁ δυνατός, Γύης ὁ πολυμελής).

4. Ὁ Οὐρανός ἀποστρεφόταν τὰ παιδιά του καὶ τὰ ἔχωνε στὰ βάθη τῆς Γῆς. Ἀλλὰ ἡ Γῆ, πού τρέφει τοὺς νέους (κουροτρόφος), ἐξοπλίζει μὲ σιδερένιο δρεπάνι τὸν δολερό Κρόνο καὶ μ' αὐτὸ ὁ γιὸς κόβει τὰ γεννητικὰ ὄργανα τοῦ πατέρα του, παίρνει τὴν ἐξουσία καὶ ἀπελευθερώνει τοὺς Τιτᾶνες.

5. Ὁ Κρόνος παίρνει γυναῖκα του τὴ Ρέα (ἡ Κυβέλη—Μητέρα τῶν θεῶν) καὶ γεννάει παιδιά τὴν Ἔστια, τὴ Δημήτρα, τὴν Ἥρα, τὸν Πλούτωνα ἢ Ἄδη, τὸν Ποσειδῶνα καὶ τὸν Δία. Φοβάται όμως, ὅτι τὰ παιδιά του θὰ τοῦ πάρουν τὴν ἐξουσία καὶ γι' αὐτὸ, μόλις γεννιοῦνται, τὰ κατατίνει. Ἀλλὰ ἡ Ρέα, ὅταν γεννήθηκε ὁ Ζεὺς, δίνει στὸν Κρόνο νὰ καταπιῇ σπαργανωμένο λιθάρι, στέλνει τὸν

Δία στην Κρήτη, και για να μην ακούσει ο Κρόνος τὰ κλάματά του, χτυποῦν οἱ Κουρήτες τὶς ἀσπίδες τους καὶ ἀλαλάζουν. Ἔτσι μεγαλώνει ὁ Ζεὺς, ἀναγκάζει τὸν Κρόνο νὰ ξεράσει τὰ παιδιά του ποὺ εἶχε καταπιεῖ, καὶ συμμαχώντας μὲ τοὺς θεοὺς, πολεμáει τὸν πατέρα του Κρόνο, ποὺ τὸν βοηθοῦν οἱ Τιτάνες. Αὐτὴ εἶναι ἡ περίφημη Τιτανομαχία, ποὺ βάσταξε δέκα χρόνια. Οἱ θεοὶ πολεμοῦσαν ἀπὸ τὸν Ὀλυμπο καὶ οἱ Τιτάνες ἀπὸ τὴν Ὀρθρυ. Κανένας δὲν μπορούσε νὰ νικήσῃ. Τέλος, ὁ Ζεὺς ἀπελευθερώνει τοὺς τρεῖς Ἑκατόγχειρες, ποὺ εἶχε δεσμευμένους κάτω ἀπὸ τὴ Γῆ ὁ Κρόνος, καὶ μὲ τὴ βοήθειά τους, καθὼς καὶ μὲ τοὺς κερανοὺς, ποὺ τοῦ εἶχαν δώσει οἱ κύκλωπες, νικáει τοὺς Τιτάνες καὶ τοὺς γκρεμίζει στὸν Τάρ-

Προτομὴ τοῦ Διός.

ταρο. Τότε ὅμως γεννήθηκε ἀπὸ τὴ Γῆ καὶ τὸν Τάρταρο ὁ Τυφωεὺς μὲ τὰ ἑκατὸ κεφάλια, ποὺ λίγο ἔλειψε νὰ μείνῃ αὐτὸς νικητῆς. Ἄλλὰ ὁ Ζεὺς κατώρθωσε νὰ τὸν νικήσῃ μὲ τοὺς κερανοὺς του καὶ τὸν ἔκαψε. Ἔτσι ἀπέμειναν νικηταὶ οἱ θεοὶ καὶ ὁ Ζεὺς μοιράζεται μὲ τοὺς ἀδελφούς του Ποσειδῶνα καὶ Πλούτωνα τὴ βασιλεία τοῦ κόσμου. Ὁ Ποσειδῶν παίρνει τὴ θάλασσα, ὁ Πλούτων τὸν Ἄδη καὶ ὁ Ζεὺς τὸν Οὐρανὸ καὶ τὴ Γῆ. Ὁ Ζεὺς παίρνει νόμιμες γυναῖκες, κατὰ σειρά τις ἐξῆς: Τὴν Μῆτιν, τὴ Θέμιδα, τὴν Εὐρυνόμη, τὴ Δήμητρα, τὴ Μνημοσύνη, τὴ Λητώ καὶ τελευταία τὴν Ἥρα.

6. Ὁ Ζεὺς εἶναι πατέρας ἀνδρῶν καὶ θεῶν. Ἐσηκῶνει τὰ σύννεφα καὶ κρατάει στὸ χέρι του τὸν κερανοῦ. Κατοικεῖ στὸν Ὀλυμπο. Σ' ἓνα κίνημα τῶν φρυδιῶν του, ὁ Ὀλυμπος τρέμει. Εἶναι φοβερός καὶ μεγαλοπρεπής. Ὁ ἴσπατος τῶν θεῶν. Ἄλλὰ τοῦ ἀρέσουν πολὺ οἱ γυναῖκες καὶ εἶναι ἄπειρες οἱ ἐρωτικές του κατακτήσεις.

Αὐτὸς κ' οἱ ἄλλοι ἔνδεκα θεοὶ καὶ θεῶς ἀποτελοῦν τὸ Δωδεκάθεο τοῦ Ὀλύμπου, ποὺ τρέφεται μὲ ἀμβροσία καὶ πίνει νέκταρ. Ὁ Ζεὺς ἔχει ἔνα σωρὸ ἐπίθετα, ποὺ δείχνουν τὶς διάφορες ιδιότητες καὶ εἰδικότητες του: Κρονίδης, Κρονίων, Ἵππατος κρινόντων, Ἵψιστος, Ὀλύμπιος, Νεφεληγερέτης, Αἰγίοχος, Ἐρίγδουπος, Ἵψιθρεμέτης, Κερανίος, Ἵτιος, Ὀμβριος, Εὐάνεμος, Τροφώνιος, Ἐπικάρτιος, Πατήρ, Σωτήρ, Τέλειος, Βασιλεὺς, Ξένιος, Ὀρκιος, Πίστιος, Ἐρκειος, Ἐφέστιος, Γαμήλιος, Φράτριος, Πολιεύς, Ἀγοραῖος, Μοιραγέτης, Τιμωρός, Μειλίχιος, Φίλιος, Ἀλεξίκακος, Πανελλήνιος, Ἐλευθέριος, Τρόπαιος, Ἄρειος, Στράταιος, Δωδωναῖος, Πελασγιζός, Λυκαῖος, Ἀστέριος, Τριόπας, Νάιος, Ἑλχανός.

Προτομή τῆς Ἥρας.

7. Ἡ Ἥρα, κόρη τοῦ Κρόνου καὶ τῆς Ρέας, εἶναι ἡ ἐπίσημη σύζυγος τοῦ Διὸς καὶ βασίλισσα τῶν θεῶν· προστάτρια τῶν γάμων καὶ τῶν γεννήσεων· πιστὴ στὸν Δία καὶ ἀθεράτευτα ζηλοτυπὴ γιὰ τὶς ἀτέλειωτες ἀπιστίες τοῦ θεοῦ - συζύγου της. Ἔχει κ' αὐτὴ διάφορα ἐπίθετα: Χρυσόθρονος, Ἀκραία, Ἀργεῖα, Ὀπλοσμία, Ἀνθεία, Λευκόλενος, Γαμήλιος, Τελεία.

8. Ὁ Ποσειδῶν, γιὸς τοῦ Κρόνου καὶ τῆς Ρέας, εἶναι θεὸς τῆς θάλασσας, ποὺ τὴν ταράσσει μὲ τὴν τρίαινά του, καὶ θεὸς τῶν σεισμῶν. Μεγαλοπρεπὴς καὶ αὐστηρὸς, θεωρεῖται ὁ δυνατώτερος ἀπο τοὺς θεοὺς μετὰ τὸν Δία, πολύγαμος καὶ αὐτός, ὅπως καὶ ἐκεῖνος. Συνοδεύεται ἀπὸ τὴν σύζυγό του Ἀμφιτροίτη, ἀπὸ τοὺς Τριτόνες, τὶς Νηρηίδες καὶ τὶς Ὀκεανίδες. Ἀρχαιότερες θεότητες τῆς θάλασσας ἦταν ὁ Ὀκεανὸς (θεωρούμενος ἀπὸ τὸν Ὅμηρο σὰν πατέρα ὅλων τῶν θεῶν) καὶ ἡ Τηθύς. Ἐπίθετα τοῦ Ποσειδῶνος: Εὐ-

ρύτερον, Εὐρυμέδων, Ἑλικώνιος, Κυανοχαίτης, Φυτάλιος, Ἐρίκτυπος, Γαίηχος, Σεισίχθων, Δωματίτης, Ἴππιος, Δαμαῖος, Ταύριος.

9. Ἡ Ἀθηνᾶ, θεὰ τῆς σοφίας, γεννήθηκε ἀπὸ τὸ κεφάλι τοῦ Διὸς, ἀπὸ τὸ ὅποιο ξεπήδησε πάνοπλη. Αἰώνια παρθένα, διακρίνεται γιὰ τὴν ἀνδρεία της στὶς μάχες καὶ τὴ φρόνησή της. Εἶναι ἐπίσης θεὰ τῆς υγείας καὶ τῆς ἐργασίας καὶ προστάτρια τῶν πόλεων, τῶν τεχνῶν καὶ τῆς εἰρήνης. Φιλονίκησε μὲ τὸν Ποσειδῶνα γιὰ τὴν ὄνομασία τῆς πόλεως ποὺ φέρνει τὸ ὄνομά της. Τὸ συμβόλιο τῶν θεῶν ὄρισε ὅτι ἐκεῖνος ποὺ θὰ ἔκανε τὸ πιὸ ὠφέλιμο δῶρο στοὺς κατοίκους της, θὰ ἔδινε τὸ ὄνομά του στὴν πόλη. Ὁ Ποσειδῶν χτύπησε τὴ θάλασσα μὲ τὴν τριανὰ του καὶ ἀπὸ τὰ κύματα ξεπήδησε ἕνα ἄλογο, σύμβολο πολέμου. Τότε ἡ Ἀθηνᾶ χτύπησε τὴ γῆ μὲ τὸ δόρυ της καὶ φύτρωσε ἐλιά, σύμβολο εἰρήνης. Οἱ θεοὶ ἔκριναν νικήτρια τὴν Ἀθηνᾶ καὶ ἡ πόλις ὀνομάστηκε Ἀθῆναι. Ἐπίθετα τῆς Ἀθηνᾶς: Παλλάς, Τριτογένεια, Γλαυκῶπις, Παρθένος, Πολιάς, Πρόμαχος, Ἀρεία, Σθενιάς, Ἴππία, Χαλινίτις, Παναχαῖς, Παιωνία, Βουλαία, Ἀγοραία, Σταθμία, Ἐργάνη, Μηχανίτις, Ὑγία, Βομβυλία.

10. Ἡ Ἀφροδίτη ἀναδύθηκε ἀπὸ τὸν ἀφρὸ τῶν κυμάτων, ὅπως ἡ Ἀθηνᾶ ἀπὸ τὸ κεφάλι τοῦ Διὸς. Θεὰ τῆς ὠραιότητος καὶ τοῦ ἔρωτος. Διακρίνεται σὲ Οὐρανία (θεὰ τοῦ ἀγνοῦ ἔρωτος) καὶ σὲ Πάνδημη (θεὰ τῆς ἡδονῆς). Σύζυγος τοῦ Ἡφαίστου καὶ ἐρωμένη τοῦ Ἄρεως. Νίκησε σὲ διαγωνισμό καλλονῆς τὴν Ἥρα καὶ τὴν Ἀθηνᾶ, παίροντας τὸ μῆλο τῆς νίκης ἀπὸ τὸν Πάρι. Ἔτσι στάθηκε ἡ ἀρχικὴ αἰτία τοῦ Τρωικοῦ πολέμου. Ἐκτὸς ἀπὸ τίς σχέσεις της μὲ τὸν Ἄρη, εἶχε πολλὰς ἄλλες ἐρωτικὰς περιπέτειες. Ἐπίθετα τῆς Ἀφροδίτης: Ἀναδυομένη, Κύπρις, Παφία, Κυθήρεια, Θαλασσία, Γαληναῖη, Χρυσείη, Ἐν κήποις, Ἐταῖρα, Νυμφαία, Νικηφόρος, Εὐστέφανος, Φιλομειδής.

11. Ὁ Ἀπόλλων, γιὸς τοῦ Διὸς καὶ τῆς Λητοῦς, γεννήθηκε στὴ Δῆλο καὶ εἶναι θεὸς τοῦ φωτός, τῆς μουσικῆς, τῆς μαντικῆς καὶ τῶν καλῶν τεχνῶν. Κρατᾷ λύρα καὶ φορεῖ στὸ κεφάλι στέφανο ἀπὸ δάφνη. Εἶναι ἀρχηγὸς τοῦ χοροῦ τῶν Μουσῶν. Ἀγωνίστηκε στὸν αὐλὸ μὲ τὸν σάτυρο Μαρσύα καὶ ἀφοῦ τὸν νίκησε, τὸν ἔγδαρε ζωντανό. Στὸν Ἀπόλλωνα ἦταν ἀφιερωμένο τὸ περιόφημο Μαντεῖο τῶν Δελφῶν. Ἐπίθετα τοῦ Ἀπόλλωνος: Φοῖβος, Λύκιος, Ἀργυρότοξος, Κατηγόλος, Αἰγλίτης, Σύριος, Χρυσοκόμης, Ὑπερβόρειος, Πύθιος, Καλλίνικος, Νόμιος, Νομήμιος, Ἐβδομαῖος, Θαργῆλιος, Κάρνειος, Δελφίνιος, Σμινθεύς, Καθάρσιος, Ἀλεξίκακος, Σωτήρ, Κουροτρόφος, Μοιραγέτης, Μουσαγέτης, Νυμφαγέτης, Κιθαρωδός, Λοξίας.

12. Η Ἄρτεμις, ἀδελφή τοῦ Ἀπόλλωνος, ταυτιζόμενη μὲ τὴ Σελήνη, ὅπως ὁ Ἀπόλλων μὲ τὸν ἥλιο, εἶναι θεὰ τοῦ κυνηγιοῦ, τῶν δασῶν, τῶν τρεχούμενων νερῶν. Ἦταν καὶ αὐτὴ παρθένα, ὅπως ἡ Ἀθηνᾶ, καὶ προστάτρια τῆς ἀγνοήτου. Ὁ Ἀκταίων, ἐγγονὸς τοῦ Κάδμου, τὴν εἶδε τυχαίως γυμνὴ, ἐνῶ ἔκανε λουτρό, καὶ γιὰ τιμωρία του μεταμορφώθηκε σὲ ἐλάφι, τοῦ τὸ κατασπάραξαν τὰ ἴδια του τὰ σκυλιά. Ἐπίθετα τῆς Ἀρτέμιδος: Φοῖβη, Κυνηγέτις, Ἐλαφιόλος, Ἀγροτέρα, Ποταμία, Ἠγεμόνη, Κουροτρόφος.

13. Ὁ Ἑρμῆς, γιὸς τοῦ Διὸς καὶ τῆς Μαίας (κόρης τοῦ Ἄτλαντος) εἶναι ὁ ἀγγελιαφόρος τοῦ Διὸς, θεὸς τοῦ ἐμπορίου, τῶν γραμμάτων καὶ τῶν ἐπιστημῶν, ἐφευρέτης τῆς λύρας, προστάτης τῶν ὁδοιπόρων καὶ τῶν ἀγῶνων, ὁδηγὸς τῶν ψυχῶν στὸν Ἄδη. Κλέφτης ἀπὸ γεννησιμοῦ του. Σηκώνεται ἀπὸ τὴν κούνια του γιὰ νὰ κλέψῃ τὰ δαμάλια τοῦ Διὸς καί, ὅταν ἀνακαλύπτεται ἀπὸ τὸν Ἀπόλλωνα, ἀρνιέται ἀναιδέστατα τὴν κλοπὴ. Ἀργότερα προσπάθησε νὰ κλέψῃ τὸν κεραυνὸ τοῦ Διὸς καὶ τὴν τρίαινα τοῦ Ποσειδῶνος. Ἐραστὴς κ' αὐτὸς τῆς Ἀφροδίτης, καθὼς καὶ τῆς Περσεφόνης. Ἐπίθετα τοῦ Ἑρμῆ: Πτερωτός, Κερδῶος, Λόγιος, Εἰσοδισ, Ἐναγώνιος, Ψυχοποιπός, Ψυχαγωγός, Ἀργεῖφοντης, Κριοφόρος, Ἀγήτωρ, Νόμος, Ἀγοραῖος, Ἐπιμήλιος, Χαριδότης, Πουπαῖος.

14. Ὁ Ἄρης, γιὸς τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἥρας, εἶναι ὁ θεὸς τοῦ πολέμου καὶ τῶν μαχῶν, βίαιος, θορυβώδης καὶ φιλόνομος, ἐραστὴς τῆς Ἀφροδίτης καὶ ἐχθρὸς τῆς Ἀθηνᾶς, ἀπὸ τὴν ὁποία ὄμως πολλὰς φορὰς νικιέται. Στὶς μάχες τὸν ἀκολουθοῦν ἡ Ἐνώ, ἡ Ἐρις, ὁ Δεῖμος καὶ ὁ Φόβος. Ἐπίθετα τοῦ Ἄρη: Ἐνυάλιος, Χάλκιος, Βοισάρατος, Τειχεσιπλήτης, Θηρίτας, Ἀλλοτρόσαλλος.

15. Ὁ Ἥφαιστος, γιὸς τῆς Ἥρας χωρὶς τὴ σύμπραξη τοῦ Διὸς ἢ ἄλλου θεοῦ ἢ ἀνθρώπου, ὅταν γεννήθηκε ἦταν τόσο ἀσχημὸς, ὥστε ὁ Ζεὺς τὸν ἀρπαξὲ καὶ τὸν πέταξε ἀπὸ τὸν Ὀλυμπο στὴ Λῆμο, ὅπου πέφτοντας ἔσπασε τὸ ἓνα του πόδι καὶ ἔμεινε κουτσός. Τὸν περικυβήθησαν ἡ Εὐρυνόμη καὶ ἡ Θέτις. Εἶναι θεὸς τοῦ πυρός, μεταλλουργός καὶ κατασκευαστὴς τῶν κεραυνῶν τοῦ Διὸς καὶ πατέρας τῶν Καβείρων. Μολονότι ἀσχημὸς καὶ κουτσός, ἔλαβε σύζυγο τὴν ὠραιότερη ἀπὸ τὶς θεές, τὴν Ἀφροδίτη. Ὅταν κατάλαβε τοὺς ἔρωτες τῆς Ἀφροδίτης μὲ τὸν Ἄρη, κατασκεύασε ἓνα ἀόρατο δίχτυ ἀπὸ λεπτὸ σίγμα, μὲ τὸ ὁποῖο συνέλαβε ἐπ' αὐτοφώρῳ τὸ παράνομο ζευγάρι, τοῦ ἔγινε ὁ περίγελως τῶν θεῶν, τοὺς ὁποίους ὁ Ἥφαιστος ἐκάλεσε γιὰ μάρτυρες. Ἐπίθετα τοῦ Ἥφαιστου: Χαλκεύς, Κυλλοποδίων.

16. Ἡ Ἑστία, πρωτότοχη θυγατέρα τοῦ Κρόνου καὶ τῆς Ρέας, παρθένα, ὅπως ἡ Ἀθηνᾶ καὶ ἡ Ἄρτεμις, εἶναι θεὰ τοῦ οἴκια-

κοῦ πυρός, τοῦ οικογενειακοῦ βίου καὶ τῆς ἀγνότητος. Ὅσοι ζητοῦσαν τὴν προστασία τῆς ἦσαν ἀπαρabiάστοι. Οἱ ὄρκοι στὸ ὄνομά τῆς ἦσαν ὄρκοι ἱεροί. Σ' αὐτὴν προσεφέροντο οἱ πρῶτες θυσίες καὶ ἡ πρώτη σπονδὴ (ἀφ' Ἑστίας) καὶ εἶχε τὸ δικαίωμα τῆς πρωτοκαθεδρίας στὸν Ὀλυμπο. Ἐπίθετα τῆς Ἑστίας: Πρώτα, Πρέσβειρα, Αἰδοίη.

17. Ἡ Δημήτηρ (Γῆ - Μήτηρ) ἢ Δήμητρα, θυγατέρα τοῦ Κρόνου καὶ τῆς Ρέας, εἶναι θεὰ τῆς γεωργίας, τῆς γονιμότητος τῆς γῆς καὶ τῶν Μυστηρίων. Δίδαξε στοὺς ἀνθρώπους τὴ σπορὰ τοῦ σίτου καὶ τὴν παρασκευὴ τοῦ ἄρτου, καθὼς καὶ τὴν τέλεση τῶν Μυστηρίων. Ἐνώθηκε μὲ τὸν Ἰασίωνα σὲ ἀγρὸ τρεῖς φορὲς ὀργωμένο καὶ γέννησε τὸν Πλοῦτο. Μετὰ τὴν ἀρπαγὴ τῆς κόρης τῆς Περσεφόνης στὸν Ἄδη, κήρυξε ἀπεργία παραγωγῆς καρπῶν ἀπὸ τῆ γῆ, ἐμποδίζοντας τὴ βλάστηση κάθε σπόρου, μέχρις ὅτου ὁ Ζεὺς ἔστειλε τὸν Ἑρμῆ νὰ ἐπαναφέρῃ τὴν Περσεφόνη ἀπὸ τὸν Ἄδη. Ἐπίθετα τῆς Δήμητρας: Μέλαινα, Χλόη, Προκροσία, Θεσμοφόρος, Θεσμοθέτις, Καλλιγένεια.

18. Ὁ Πλούτων ἢ Ἄδης ἢ Ἄιδωνεύς, μὴ ἀποτελώντας μέλος τοῦ Δωδεκάθεου, εἶναι ἄρχων τοῦ κάτω κόσμου, ὅπως ὁ Ζεὺς τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς καὶ ὁ Ποσειδῶν τῆς θάλασσας. Κυβερνᾷ τὶς ψυχὰς τῶν νεκρῶν ἢ τὸ βασίλειο τῶν σκιῶν, τὸν Ἄδη. Κάθεται σὲ ἐβέννινο θρόνο, ἔχοντας στὸ πλευρὸ του τὴν Περσεφόνη. Στὸν Ἄδη ἐδρεύουσιν οἱ τρεῖς ἀνώτατοι Κριταὶ τῶν ψυχῶν (Μίνως, Αἰακός, Ραδάμανθυς). Στὸν Ἄδη ἐπίσης κατοικοῦν οἱ Ἑρινίης ἢ Εὐμενίδες (Μέγαιρα, Ἀλκητώ, Τισιφόνη), οἱ Κῆρες, ὁ Ὕπνος καὶ ὁ Θάνατος, ὁ πορθμεὺς τῶν ψυχῶν Χάρων καὶ ὁ τρικέφαλος Κέρβερος.

19. Οἱ Μοῦσες, θυγατέρες τοῦ Διὸς καὶ τῆς Μνημοσύνης, ὀνομαζόμενες καὶ Πιερίδες, διότι γεννήθηκαν στὴν Πιερία, κατοικοῦν στὸν Ἐλικῶνα ἢ τὸν Παρνασσὸ καὶ εἶναι ἑννέα: Ἡ Κλειώ (τῆς ἱστορίας), ἡ Εὐτέρπη (τῆς λυρικῆς ποιήσεως), ἡ Θάλεια (τῆς κωμῳδίας καὶ βουκολικῆς ποιήσεως), ἡ Μελπομένη (τῆς τραγῳδίας), ἡ Τερψιχόρη (τοῦ χοροῦ), ἡ Ἐρατώ (τῆς ἐρωτικῆς ποιήσεως), ἡ Πολύμνια (τῆς ἱερῆς ποιήσεως), ἡ Οὐρανία (τῆς ἀστρονομίας), ἡ Καλλιόπη (τῆς ἐπικῆς ποιήσεως καὶ τῆς ρητορικῆς). Ἐπίσης θυγατέρες τοῦ Διὸς καὶ τῆς Εὐρυνόμης (κόρης τοῦ Ὀκεανοῦ) εἶναι αἱ τρεῖς Χάριτες (Ἀγλαΐα, Εὐφροσύνη, Θάλεια), ἐνῶ θυγατέρες τοῦ Διὸς καὶ τῆς Θέμιδος (θεᾶς τῆς Δικαιοσύνης) εἶναι αἱ τρεῖς Μοῖρες (Κλωθώ, Λάχεσις, Ἄτροπος), καὶ οἱ τρεῖς Ὁρές (Ἐπινομία, Δίκη, Εἰρήνη). Σύμφωνα ὅμως μὲ ἄλλη παράδοση, ἦσαν θυγατέρες τῆς Νύκτας, καὶ σύμφωνα μὲ ἄλλη παράδοση τῆς Ἀνάγκης.

20. Ὁ Ζεὺς ἀνάμεσα στὶς ἄλλες τοῦ ἀταξίες εἶχε ἐρωμένη καὶ τὴ Σεμέλη, κόρη τοῦ βασιλέως τῶν Θηβῶν Κάδμου. Ἡ Ἥρα, ζηλοτυπώντας, ὑπέβαλε στὴ Σεμέλη τὴν ἰδέα νὰ ζητήσῃ ἀπὸ τὸν ἐραστή της νὰ φανερωθῇ μπροστά της μὲ ὅλη τὴ λάμψη τῆς δόξας του. Ἡ Σεμέλη ἔβαλε τὸν Δία νὰ ὀρκισθῇ στὰ ὕδατα τῆς Στυγὸς καὶ ἔτσι τὸν ἀνάγκασε νὰ φανερωθῇ μπροστά της ἀνάμεσα σὲ ἀσπράτεις καὶ κεραυνούς. Τὸ ἀνάκτορο τῶν Θηβῶν ἔτιασε φωτιά καὶ ἡ Σεμέλη κάρηκε. Τὸ παιδί ὅμως τοῦ εἶχε στὴν κοιλία της σῶθηκε, διότι ὁ Ζεὺς τὸ ἔβαλε μέσα στὸν μηρὸ του καὶ τὸ κράτησε ἐκεῖ, μέχρι νὰ συμπληρωθῇ ἡ κυοφορία του. Τὸ παιδί αὐτὸ ἦταν ὁ Διόνυσος, θεὸς τῆς ἀμπέλου καὶ τοῦ τραγητοῦ, ποὺ ἀνατράφηκε ἀπὸ τὶς Νύμφες, τὶς Ὠρεές, τὶς Μοῦσες καὶ τὸν Σειληνό. Ὁ Διόνυσος - Ζαγρεὺς εἶναι ὁ ἥρωας τῶν Μυστηρίων τοῦ Διονύσου, κατὰ τὰ ὁποῖα οἱ Τῆταινες τὸν συλλαμβάνουν, τὸν διαμελίζουν καὶ καταβροχθίζουν τὶς σάρκες του. Ἀλλὰ ἡ Ἀθηνᾶ διαφυλάσσει τὴν καρδιά του, ποὺ τὴν φέρνει πάλουσαν στὸν Δία, καὶ ἀπὸ τὴν ὁποία ἀναγεννιέται ὁ Διόνυσος Ἐλευθερεὺς.

21. Ἡ θυγατέρα τῆς Δήμητρος καὶ τοῦ Διὸς Περσεφόνη (ἢ κόρη), παίζοντας μὲ τὶς Νύμφες σὲ γλοερὸ ἀνθόσπαρτο λειμῶνα, παρήκουσε τὴ μητέρα της καὶ μύρισε ἕναν νάρκισσο. Τότε ἀνοίξε ἡ γῆ καὶ βγήκε ὁ Πλούτων μὲ τὸ ἄρμα του, ποὺ ἀπήγαγε τὴν Περσεφόνη στὸν Ἄδη. Ἡ Δήμητρα περιπλανιέται στὴ γῆ, ἀναζητώντας τὴν κόρη της. Ὀδύρεται καὶ ἐμποδίζει τὴ γῆ νὰ βλαστήνῃ. Ἐπευθαίνει ὁ Ζεὺς καὶ στέλνει τὸν Ἔρμη στὸν Ἄδη γιὰ νὰ ἐπιναφέρῃ τὴν Περσεφόνη. Ἀλλὰ ἡ Περσεφόνη ἔχει φάει σπόρους ροδιάς καὶ δὲν εἶναι πιά δυνατόν νὰ ἐγκαταλείψῃ γιὰ πάντα τὸν Ἄδη. Γίνεται, λοιπὸν, μιὰ συμφωνία μὲ τὸν Πλούτωνα, νὰ παραμῆνῃ ἡ Περσεφόνη κατὰ τὸ ἕνα τρίτο τοῦ χρόνου κοντά του, σὰν σύζυγός του, καὶ βασίλισσα τοῦ κόσμου τῶν σκιῶν καὶ κατὰ τὰ δύο τρίτα τοῦ χρόνου στὸν οὐρανό, κοντά στὴ μητέρα της.

22. Ὁ Ἡλιος, γιὸς τοῦ Τιτᾶνος Ὑπερίωνος καὶ τῆς Τιτανίδος Θείας, ποὺ πολλὰ φορὲς ταυτίζεται μὲ τὸν πατέρα του καὶ ἄλλοτε μὲ τὸν Ἀπόλλωνα, μεγαλύτερος ἀδελφός της Σελήνης καὶ τῆς Ἥουζ, ἀναδύεται κάθε πρωὶ ἀπὸ τὰ ὕδατα τοῦ Ὠκεανοῦ, ποὺ περιβάλλει τὴ γῆ, στὴ χώρα τῶν Αἰθιόπων. Διατρέχει μὲ τὸ τέθριππο (μὲ τέσσερα ἄλογα) ἄρμα του τὸν οὐράνιο θόλο καὶ τὸ βράδυ βυθίζεται στὸν Ὠκεανό, στὴ χώρα τῶν Ἑσπερίδων. Παρομοιάζεται μὲ ἕνα πελώριο μάτι, προσηλωμένο πάνω στὴ γῆ, τοῦ τίποτα δὲν μπορεῖ νὰ τοῦ διαφύγῃ καὶ τοῦ διαπερνᾷ καὶ διαλύει τὰ σκοτάδια.

23. Ὁ Φαέθων, γιὸς τοῦ Ἡλίου καὶ τῆς Ὠκεανίδος Κλυμένης, ἀφοῦ ἀπέσπασε ἀπὸ τὸν Θεὸ - Πατέρα του ὄρκο στα ὕδατα

Ὁ Ἥλιος

τῆς Στυγός, ὅτι θὰ τοῦ παραχωροῦσε ὅτι τοῦ ζητήση γιὰ νὰ ἀποδείξη τὴ θεϊκὴ καταγωγή του, τοῦ ζήτησε νὰ ὀδηγήσῃ γιὰ μιὰ μέρα τὸ ἄρμα τοῦ Πατέρα του. Παρ' ὅλες τὶς ἱκεσίες τοῦ Ἥλιου νὰ παραιτηθῇ ἀπὸ τὸ επικίνδυνο αὐτὸ ἐπιχείρημα, ὁ Φαέθων ἐπέμενε καὶ ὁ πατέρας του ἀναγκάστηκε νὰ τοῦ παραχωρήσῃ τὴν ὀδήγησιν τοῦ ἄρματός του, ἀφοῦ τοῦ ἔδωσε τὶς ἀναγκαῖες ὀδηγίες. Ἀλλὰ τὰ ἄλογα ἀντελήφθησαν ὅτι δὲν τὰ ὀδηγοῦσε πιά τὸ ἔμπειρο χέρι τοῦ Ἥλιου καὶ ξέφυγαν ἀπὸ τὸν συνηθισμένο δρόμο. Ἄλλοτε κάπαζαν πολὺ ψηλὰ καὶ τότε ἡ γῆ πάγωνε, καὶ ἄλλοτε κατέβαιναν πολὺ χαμηλὰ καὶ τότε ἡ γῆ καιγόταν. Ὁ Ζεὺς ἀντελήφθη τὰ συμβαίνοντα καὶ κατακραύνησε τὸν Φαέθωνα.

24. Ὁ Προμηθεύς, γιὸς τοῦ Τιτᾶνος Ἰαπετοῦ καὶ τῆς Ὠκεανίδος Κλυμένης, ἔπλασε ἄνθρωπο ἀπὸ λάσπη καί, θέλοντας νὰ τοῦ δώσῃ ζωὴ, ἔκλεψε ἀπὸ τὸν Ἥλιο ἓνα σπινθῆρα καὶ μετέφερε τὸ οὐράνιον αὐτὸ πῦρ στὴ γῆ, μέσα σὲ κούφιο καλάμι. Ἔτσι, κατόρθωσε νὰ ζωογονήσῃ τὸν πῆλινο ἄνθρωπο. Ὁ Ζεὺς ὀργίστηκε γι' αὐτὴ τὴν πράξιν τοῦ Προμηθεῶς, ποὺ ἀνῆκε ἀποκλειστικὰ σὲ θεό, καὶ ἔστειλε τὸ Κράτος καὶ τὴ Βία, ποὺ ἔδεσαν τὸν Προμηθεῖα στὸν Καύκασο, καὶ ἓνας αἰτὸς κατέτρωγε τὸ σκόπιό του, ἐνῶ οἱ Ὠκεανίδες θρηνοῦσαν γιὰ τὴ συμφορὰ τοῦ τιτᾶνος Προμηθεῶς. Ἀργότερα, ὁ Ἡρακλῆς σκότωσε τὸν αἰετὸ καὶ ἔλυσε τὸν Προμηθεῖα, ποὺ ὑπῆρξε ὁ πρῶτος μάρτυς τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τὸ πρῶτο θῦμα τῆς ἀγάπης πρὸς τοὺς ἀνθρώπους.

(Συνεχίζεται)

ΕΠΙΣΤΗΜΟΛΟΓΙΑ

Ο ΟΡΚΟΣ υπό κατάργησιν

Μετά την δίκη του Πρυτάνεως
της Παντείου κ. Κ. Δεσποτοπούλου

«Ὀρκίζομαι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ,
νά εἶπω εὐσυνειδήτως τήν ἀλή-
θειαν καί μόνον τήν ἀλήθειαν,
χωρίς νά προσθέσω, οὔτε νά
ἀποκρύψω τι».

Ἐκατοντάδες άτομα κάθε ἡμέ-
ρα στά δικαστήρια ὅλης τῆς χώ-
ρας θέτουν τὸ χέρι στό Εὐαγγέλιο
καί καλοῦνται νά ἐπικαλεσθοῦν
τόν Θεό, γιά νά κατοχυρώσουν
τήν αξιοπιστία τῆς μαρτυρίας
τους (ὅπως ὀρίζει τὸ ἄρθρο 220
τοῦ Ποινικοῦ Νόμου).

Ἡ ἄρνησις τοῦ μάρτυρος νά
ὀρισθῆ συνιστᾶ ποινικόν ἀδίκη-
μα, μέ ποινήν χρηματικὴν καί
φυλακισιν μέχρις ἐνός ἔτους (άρ-
θρον 225 Ποινικοῦ Κώδικος).

Ἡ ἄρνησις τοῦ πρυτάνεως τῆς
Παντείου Σχολῆς καί καθηγητοῦ
τῆς Φιλοσοφίας τοῦ Δικαίου κ.
Κ. Δεσποτοπούλου, τὸν ἔσυρε στό
ἐδῶλιο κατηγορουμένου ἐνώπιον
τοῦ Γ' Ἐφεταίου Ἀθηνῶν.

Ὁ κ. Δεσποτοπούλος ἦταν, ἀ-
πὸ ἐπιστημονικῆ πεποιθήσεως καί
ἠθικοφιλοσοφικῆ τοποθέτησεως, ἐ-
ναντίον τοῦ ὄρκου. Τὸ 1962, σέ
μελέτην του ὑπεστήριξε, ὅτι ἡ
χρήσις τοῦ ὄρκου εἶναι: ἐπανυπα-
γωγὴ τοῦ ἀνθρώπου στό μαγικὸ
στάδιο τῆς ἱστορίας καί ὅτι ἡ

ἐπιβολὴ του ἀπὸ τὴν πολιτικὴ
ἐξουσία ἀποτελεῖ προσβολὴ τῆς
ἀξιοπρεπείας τοῦ ἀνθρώπου καί
ἄρα, τῆς ἐλευθερίας τοῦ πολίτη.

Ὁ κ. Δεσποτοπούλος ἔγραψε
τότε:

1. «Ἡ οὐσία τοῦ ὄρκου εἶναι
τοιαύτη, ὥστε καταφανῶς δι' αὐ-
τοῦ ὁ ἀνθρώπος ἐπανυπάγεται οὐ-

τως εἰπεῖν, εἰς τὸ μαγικὸν σάδιον τῆς ἱστορίας, τὸ χαρακτηριστικὸν τῆς πρωτογόνου ἀνθρωπότητος. Ἡ τοιαύτη δὲ φύσις τοῦ ὄρκου, αὐτὴ καὶ μόνη, καθίσταται, ὡς εἰκόσ, τὴν δόσιν τοῦ ὄρκου πρᾶξι· ἀπάδουσαν πρὸς τὸ σημερινὸν καθεστῶς πολιτισμοῦ καὶ ἀπαράδεκτον ὑπὸ οἰουδήποτε ἀνθρώπου, σεβομένου ἑαυτὸν».

2. «Ἡ χρῆσις τοῦ ὄρκου καθ' ἑαυτὴν προσβάλλει τὴν ἠθικὴν ὑπόστασιν τοῦ ἀνθρώπου καὶ δὴ εὐθέως τὴν προσωπικὴν αὐτοῦ ἀξιοπρέπειαν, παραβιάζει δὲ τὴν ἰδεολογικὴν βάσιν τοῦ δημοκρατικοῦ πολιτεύματος».

3. «Ἡ ἐπιβολὴ τοῦ ὄρκου ὑπὸ τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας ἀποτελεῖ καπηλείαν τῶν θρησκευτικῶν ἀξιῶν. (Ἡ ἐν τῇ συστάσει τοῦ ὄρκου ἐνυπαρξία θρησκευτικῶν ἀξιῶν δημιουργεῖ, ἐνώπιον ἰδίᾳ τῆς θεσμοθετοῦσης ὡς καὶ τῆς ἐφαρμοζούσης τὸν ὄρκον πολιτικῆς ἐξουσίας, ὀξύτατον ἠθικὸν πρόβλημα)».

4. «Ἡ ἐλευθέρᾳ ἐκτίμησις τοῦ ὄρκου ἀπὸ τὸν δικαστὴ εἶναι αὐθαίρετη («Καταντᾶ (ὁ ὄρκος) πράγματι: ἀπλοῦν ψιμυῦθιον οὕτως εἰπεῖν τοῦ κύρους τῆς ἐπὶ δικαστηρίου μαρτυρίας, ἐπηρεάζει τὴν ἐντύπωσιν τοῦ δικαστοῦ περὶ τῆς ἀληθείας τῶν μεθ' ὄρκου λεχθέντων, ἀναλόγως τῆς εὐαισθησίας ἢ διορατικότητος ἢ ἀφελείας αὐτοῦ)»).

5. «Ἡ δόσις ὄρκου ὑπὸ χριστιανοῦ εἶναι χαλεπωτάτη ἀσέβεια, ἢ δόσις δὲ τοῦ ὄρκου δι' αὐτοῦ τούτου τοῦ Εὐαγγελίου ἐνέ-

χουσα ἐπίσημον καταπάτησιν ρητῆς ἐντολῆς αὐτοῦ, ὑπερβαίνει πᾶν ὄριον ἀνευλαβείας καὶ ἀπρεπείας καθόλου)».

6. «Ἡ χρῆσις τοῦ ὄρκου ἐν οἰαδήποτε δίκῃ ἀποδίδει τὸ προσδοκώμενον ἀποτέλεσμα, ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν μόνον ἐπαρκοῦς θρησκευτικότητος καὶ δὴ θεοσεβείας τῶν πολιτῶν. Ὅσακις ὅμως, ἢ ἀπαραίτητος θεοσεβεία δὲν ὑφίσταται, οἷον σήμερον, ἐπὶ μεγάλου πλήθους πολιτῶν, ἢ χρῆσις τοῦ ὄρκου οὐ μόνον δὲν ἀποβαίνει συντελεστικὴ τοῦ ἐπιδιωκομένου δι' αὐτῆς σκοποῦ (καὶ ἄρα εἶναι οὕτω ματαῖα καὶ περιττὴ), ἀλλ' ὅτι, χεῖρον ἀποβαίνει πράγματι βλαπτικὴ, ἐνίοτε καταστροφικὴ τοῦ ἐπιδιωκομένου δι' αὐτῆς σκοποῦ καὶ δὴ ἐπὶ τὸ δεινότερον, ἦτοι πρὸς βλάβην τῶν ἐντίμων, εἴτε θεοσεβῶν, πρὸς ὄφελος δὲ ἠθικῶς ἀθλίων, ὡς εἰκόσ, παρεχομένης οὕτω πλεονεκτικῆς θέσεως ἐν τῇ δίκῃ εἰς τοὺς κατ' ἐξοχὴν ἀναξίους τῆς ἐννοίας ταύτης».

Στὴν ἀπολογία του, ὁ κ. Δεσποτόπουλος, ἀφοῦ ἀνεφέρθη στὶς ἐπιστημονικῆς του ἀπόψεις, ἀνέφερε περιχοπῆς ἀπὸ κείμενα ἀρχαίων συγγραφέων, πού ἀναφέρονται στὸ θέμα αὐτὸ καὶ τάσσονται κατὰ τοῦ ὄρκου. Μεταξὺ ἄλλων, εἶπε ὅτι ὁ Σοφοκλῆς, στὸν «Οἰδίποδα ἐπὶ Κολωνῶν», ἐμφανίζει τὸν ἥρωά του νὰ λέει: σὲ κάποια στιγμή «Δὲν θὰ σὲ δεσμεύσω μὲ ὄρκο, πού εἶναι ἴδιο ἀνθρωπαρίων».

»Θὰ πῆ, βέβαια, κάποιος ὅτι ὁ ὄρκος ἴσχυε καὶ στὴν ἐποχὴ τοῦ Ὁθωμανοῦ. Ἀλλὰ ἐκεῖνος ἀντιμετώπιζε τοὺς Ἕλληνας πολίτες

ώς υπηκόους του. Σήμερα, όμως, ισχύει το Σύνταγμα του 1975, και στο άρθρο 7 απαγορεύεται ρητώς ή προσβολή της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας, ενώ στο άρθρο 2 του ίδιου Συντάγματος προστατεύεται ή προσωπικότης και η αξία του πολίτου.

«Υποχρεώνοντας τον πολίτη σε όρκο, ο νόμος είναι σαν να του λέει: «άνθρωπε, δεν είσαι έντιμος και πιστεύω ότι με τον φόβο της τιμωρίας θά πής την αλήθεια». Γιατί όμως δεν είμεθα άξιοι του δημοκρατικού μας πολιτεύματος; Είμεθα μήπως όχλος; «Αν επιμεινουμε στον υποχρεωτικό όρκο, θά είμαστε άξιοι κάποιου συνταγματάρχου, ο οποίος θά μάς δάξει και πάλι στον γύφο. Άλλά πώς να θεωρήσω το έβρον εὐαγγέλιον ως όργανον όρκίσεως, όταν ο Ιησούς, αναφερόμενος στο λεγόμενον από τους «άρχαιους» έναντίον της έπιπορκίας, ειπε: «Εγώ δε λέγω υμίν, μή όμώσαι όλως... έστω δε ό λόγος υμών ναί - ναί, ού - ού, τό δε περισσόν τουτων εκ του πονηρού έστι» (Ματθ. ε' 34)»

Τό δικαστήριο εκήρυξε άθών τον κ. Δεσποτόπουλον, «μη καταλογιζομένης εις αυτόν της πράξεως διά την όποιαν κατηγορείται, καθόσον ύφιστατο σύγκρουσις του καθήκοντος αυτού πρός δόσιν του όρκου, δάσει του νόμου και του ήθικοκοινωνικού καθήκοντος του, απορρέοντος εκ των περί ων αντίληψειων διά τας όποιάς ειχε λάθει θέσιν με προγενέστερα δημοσιεύματά του κατά την χριστιανικήν θρησκείαν, απαγορευούσαν τον όρκον και ως εκ τούτου έπίστανε, ότι δύναται ούτος να όρ-

κισθή δάσει του άρθρου 220 παράγραφος 2 της ποινικής δικονομίας και προσεφέρθη να δώσει την κατάθεσιν του ως μάρτυς».

Ο Εισαγγελλής άνήρесе την άπόφαση του δικαστηρίου έτσι, τό ζήτημα θα κριθή εκ νέου.

Πολλοί επιστήμονες, σε συνεντεύξεις και άρθρα τους, εξέφρασαν κατά του όρκου.

Ο κ. Γεώργ. Μαντζαρδής, καθηγητής της Χριστιανικής Κοινωνιολογίας στο πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, έγραφε:

«Τά λόγια του Χριστού δεν πρέπει να τά έννοούμε μόνο όρηγνεια, άλλα και θετικά. Με τά λόγια δηλαδή αυτά, δεν έχουμε μόνο την απαγόρευση του όρκου, άλλα και την καταδίκη του ψεύδους. Και πραγματικά, όταν τό ναί και τό όχι έχουν την ουσιαστική τους αξία, ο όρκος είναι περιττός».

Τό ίδιο δες όμως αυτό ήθος απέχει πολύ από την έμπειρική μας ζωή. Γι' αυτό θα μπορούσε κανείς να πει ότι δεν έπαισε να έχει νοήμα ή γρήση του όρκου. Μια τέτοια όμως θέση προσεφλοι ότι ή ύπαρξη ενός κακού νομιμοποιεί τή θεσιμοποίηση ενός άλλου. Έτσι παραγωνρίζεται ή έλευθερία της συνειδήσεως του ανθρώπου και θεσιμοποιείται ή καταστράτηγηση μιας θρησκευτικής έντολής, εν όνοματι του ψεύδους και της άπάτης που υπάρχει στην κοινωνική ζωή.

Ο άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος σε μια όμιλία του προς τους Χριστιανούς της Αντιοχείας, αναφερόμενος στο θέμα του όρκου και θέλοντας να φανερώσει τις αρνητικές συνέπειες που

έχει ή επίβολή του στον άνθρωπο, λέει τὰ ἑξῆς: «Εἰ μὲν πιστεύεις ὅτι ἀληθὴς ἐστὶν ὁ ἀνὴρ, μὴ ἀπαγάγῃς τοῦ ὄρκου τὴν ἀνάγκην· εἰ δὲ οἶδας ὅτι ψεύδεται, μὴ ἀναγκάσῃς ἐπιορκεῖν». Ἐὰν δηλαδὴ πιστεύεις ὅτι ὁ συνάνθρωπός σου εἶναι φιλαλήθης καὶ εὐλικρινής, μὴ τὸν ἐξαναγκάσῃς νὰ ὀρκισθεῖ. Ἐὰν πάλι γνωρίζεις ὅτι ψεύδεται, μὴ τοῦ ζητήσεις νὰ ὀρκιστεῖ καὶ μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ τὸν ἀναγκάσεις νὰ ἐπιορκήσῃ. Καὶ πραγματικά, γιὰ τὸν ἀξιόπιστο ἄνθρωπο ὁ ὄρκος εἶναι περιττός ἐνῶ γιὰ τὸν ἀξιόπιστο τὸ μόνο ποῦ τοῦ προσφέρει εἶναι ἡ ἀφορμὴ τῆς ἐπιορκίᾳς.

Ὁ ἀείμνηστος καθηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν Χρῆστος Ἀνδρουτσός, ἔγραφε πρὶν ἀπὸ μισὸ αἰῶνα καὶ περισσότερο, ὅτι ὁ ὄρκος πρέπει νὰ καταργηθεῖ. Καὶ ἂν ἡ ἄμεση κατάργησις τοῦ ὄρκου φαινόταν ἀδύνατη, πρότεινε ὡς ἐνδιάμεσα στάδια τὰ ἑξῆς:

α) Νὰ καταργηθεῖ ὁ ὄρκος τῆς ἐπαγγελίας καὶ νὰ ἀντικατασταθεῖ μὲ ἀπλὲς ἐκφράσεις ποῦ θὰ θεβαιώνουν, ὅτι ὁ ὑπάλληλος θὰ ἐκτελεῖ τὰ καθήκοντά του τίμια καὶ εὐσυνείδητα.

β) Νὰ περιοριστεῖ ὁ ὄρκος σὲ σοβαρότατα πράγματα καὶ νὰ μὴ δίνετα· γιὰ χρηματικὰ ζητήματα καὶ

γ) Νὰ εἶναι ἐλεύθεροι οἱ ἄνθρωποι νὰ ὀρκιστοῦν ἢ ὄχι.

Τὰ μέτρα αὐτὰ δυστυχῶς δὲν ἐφαρμόστηκαν.

Ἐν τέλει, ὁ καθηγητὴς κ. Μαντζαρίδης, διεπίστωσε τὸ ἑξῆς παράδοξο στὴν Ἑλλάδα: Ἐνῶ τὸ Σύνταγμα ἀναγνωρίζει τὴν ὀρθο-

δοξία ὡς «ἐπικρατοῦσα θρησκεία», ἀφαιρεῖται ἀπὸ τοὺς ὀρθόδοξους χριστιανούς, ἓνα βασικὸ δικαίωμα, ποῦ ἔχει ὁ ὀπαδὸς ὀποιουδήποτε ἄλλης θρησκείας, ὅπως ἐπίσης καὶ ὁ ἄθρησκος, σὲ ἀνάλογη περίπτωσι.

Μὲ ἄλλα λόγια, ὅσοι πρεσβεύουν «θρησκείαν μὴ ἐπιτρέπουσαν τὸν ὄρκον» ἢ εἶναι ἄθρησκοι, ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ καταθέτουν στὰ δικαστήρια «ἐπικαλούμενοι τὴν τιμὴν καὶ τὴν συνείδησίν των», ἐνῶ ὅσοι εἶναι ὀρθόδοξοι χριστιανοὶ θεωροῦνται ἄσυζητητὶ ὅτι πρεσβεύουν θρησκεία ποῦ ἐπιτρέπει τὸν ὄρκον καὶ ὑποχρεώνονται νὰ ὀρκιστοῦν, ἢ ἐὰν δὲν ὀρκιστοῦν παραπέμπονται στὸν εἰσαγγελέα.»

Φαίνεται ὅτι ἡ λύσις τοῦ ἀνακύφαντος ζητήματος θὰ ἐπιτευχθῆ μὲ πρωτοβουλία τῆς Ἐκκλησίας. Στις 6 Ἰουνίου, ἡ Συνοδικὴ ἐπιτροπὴ δογματικῶν καὶ νομοκανονικῶν ζητημάτων ἐδέχθη παμψηφεί τὴν εἰσήγησις τοῦ πρωτοπρεσβυτέρου κ. Μαντζουρέα, περὶ κατάργησις τοῦ ὄρκου. Ἡ ἐπιτροπὴ ἀπεφάσισε νὰ εἰσηγηθῆ στὴν Διαρκῆ Ἱερά Σύνοδο, ὅπως αὐτὴ ἐκφράσει τὴν εὐχὴ στὴν Πολιτεία γιὰ τὴν κατάργησις τοῦ ὄρκου, γιατί, ὅπως ὑπογραμμίζει ἡ ἐπιτροπὴ, μὲ τὶς σημερινὲς συνθήκας τῆς ὀρκοδοσίας ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων δὲν ἀποδίδεται ἡ ἀλήθεια. Ἐπίσης, μὲ τὴν κατάργησις τοῦ ὄρκου, οἱ δικαστὲς θὰ ἔχουν τὴν δυνατότητα νὰ ἐρευνοῦν σὲ βάθος τὶς μαρτυρικὲς καταθέσεις καὶ θὰ ἀποδίδουν οὐσιαστικὴ δικαιοσύνη.

Κατὰ τὴν γνώμην τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ συνεργάτου τῆς «Καθη-

μερινής» κ. Σπύρου Ἀλεξίου, δὲν χρειάζεται: οὔτε νόμος οὔτε τροποποιήσις τῆς Δικονομίας, γὰρ ν' ἀπαλλαγοῦν ἀπὸ τῆν ὑποχρέωσιν τοῦ ὄρκου οἱ Ὁρθόδοξοι Χριστιανοί. Διότι, κατὰ τὴν παράγραφο 2 τοῦ ἄρθρου 220 τῆς ἰσχύουσῆς Ποινικῆς Δικονομίας, «Ἐν περιπτώσει καθ' ἣν ὁ μάρτυς πρεσβεύει θρησκείαν μὴ ἐπιτρέπουσαν τὸν ὄρκον, ὡς καὶ ὅταν ὁ ἀνακρίνων ἢ τὸ δικαστήριον, ἐπὶ τῇ σχετικῇ δηλώσει τοῦ μάρτυρος, πεισθῇ ὅτι οὗτος οὐδεμίαν πρεσβεύει θρησκείαν, ὁ ὄρκος δίδεται ὡς ἀκολούθως:

«Δηλῶ, ἐπικαλούμενος τὴν τιμὴν μου καὶ τὴν συνείδησίν μου, ὅτι θὰ εἶπω ὅλην τὴν ἀλήθειαν καὶ μόνην τὴν ἀλήθειαν, χωρὶς νὰ προσθέσω ἢ νὰ ἀποκρύψω τι»».

Ἐπομένως, δὲν χρειάζεται παρὰ νὰ διακηρύξει: ἢ Σύνοδος, ὅτι

ἐφαρμόξει: ἢ Ἐκκλησία μας τὴν ἐντολὴν τοῦ Χριστοῦ, «μὴ ὀμῶσαι ὅλως», καὶ αὐτομάτως καταργεῖται ὁ ὄρκος καὶ οἱ ὀρθόδοξοι πιστοὶ θὰ δηλώσουν, σύμφωνα μὲ τὴν παράγραφο 2 τοῦ ἄρθρου 220 τῆς Ποινικῆς Δικονομίας, πὼς δὲν τοὺς ἐπιτρέπει ἡ θρησκεία τους τὸν ὄρκον, καὶ θὰ δηλώσουν στὴν τιμὴ τους καὶ στὴ συνείδησή τους, πὼς θὰ ποῦν μόνον τὴν ἀλήθειαν.

«Ποιά δυσκολία — λέγει ὁ κ. Ἀλεξίου — μπορεῖ νὰ ἔχει ἡ Σύνοδος, γὰρ νὰ ἀποφασίσαι τὴν ἀπογόρευσιν στοὺς πιστοὺς τῆς ὀρθόδοξης ἐλληνικῆς Ἐκκλησίας, τὸν ὄρκον; Καμιά. Ἀντίθετα, μάλιστ'α, μὲ τὸ νὰ τὸν ἐπιτρέπαι, παραβαίνει θεμελιώδη ἐντολὴν τοῦ Χριστοῦ καὶ ἐπιταγὰς κανόνων καὶ Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας»

Ἰδωμεν ...

Ο ΤΕΜΑΧΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΛΕΙΨΑΝΩΝ

Σάλος προεκλήθη ἐξ ἀφορμῆς τῆς ἀσκήσεως διώξεως ἐναντίον τοῦ Μητροπολίτου Κεφαλληνίας μὲ τὴν κατηγορία τοῦ τεμαχισμού τοῦ σκηνώματος τοῦ ἁγίου Γερασίου καὶ ἔμπορία τῶν τεμαχίων (!), ἐν συνδυασμῷ μὲ ἔμπορία ἁγίων εἰκόνων, ποὺ ἔχουν ἐξαφανισθῆ. Ἄν καὶ γίνεται λόγος γὰρ 700 (!) εἰκόνας ἀμυθῆτου ἀξίας, ἐδεσποσε στὴν εἰδησιογραφία τὸ θέμα τοῦ τεμαχισμού τοῦ σκηνώματος τοῦ ἁγίου.

Ὡς συνεργοὶ ἀναφέρονται δύο ἀκόμη Μητροπολίται καὶ ἄλλα πρόσωπα τῆς Ἐκκλησίας.

Σύμφωνα μὲ τὴν καταθεσὴν μιᾶς καλογρηγᾶς, οἱ δρᾶσται «ἀ-

νοίσαν τὴν λαριναία, ἐόγαλαν τὸν ἅγιον, τὸν ἐτοποθέτησαν σὲ δύο καρέκλες καὶ ἄρχισαν νὰ κόβουν.

Αὐτὴ ἡ πράξις πρέπει νὰ συντελέσθη κατὰ τὴν διάρκεια τῆς δικτατορικῆς ἐπταετίας καὶ οἱ πληροφορηθέντες αὐτὴν, ἀπειλοῦντο μὲ ἐξορία, φυλάκιση καὶ... κρέμασμα στὴν πλατεία!

Σχετικῶς ἀναφέρεται ὅτι στίς 6 Δεκεμβρίου 1973, ἡ τότε Ἱερά Σύνοδος ἐξέδωσε «κανονιστικὴν πράξιν», μὲ τὴν ὁποίαν ἀνήγγελλε ὅτι: «στὰ Τρίκαλα Κορινθίας ὑπάρχουν καὶ «τεμάχια ἐκ τοῦ ἱεροῦ λειψάνου» τοῦ Ἁγίου Γερασίου καὶ ὅτι γι' αὐτὸ ἱδρυσέθει ἐκεῖ ἱερὸ προσκύνημα μὲ τὴν ἐπιωνυ-

μία τοῦ ἁγίου».

Ἄν αὐτό ἦταν ἀλήθεια, ἀποτελεῖ ἐπιθεώρωση τῆς ἱεροσουλίας. Ἄν εἶναι φέμα, ἀποτελοῦσε ἐμπαιγμὸ τῆς θρησκευτικῆς πίστεως τοῦ λαοῦ.

Ὁ Μητροπολίτης Κορινθίας ἐδήλωσε ὅτι πρόκειται ἀπλῶς περὶ... λάθους. Τὸ λείψανο στὰ Τρίκαλα τῆς Κορινθίας δὲν εἶναι τοῦ ἁγίου Γερασίμου, ἀλλὰ τοῦ ὁσιομάρτυρος Μακαρίου Νοταρᾶ. Ἀπὸ λάθος εἰς τὸ Ἐθνικὸ Τυπογραφεῖο, ἀντὶ Μακαρίου Νοταρᾶ ἐτυπώθηκε Γερασίμου Νοταρᾶ.

«Ἐπιθυμοῦμεν —εἶπε ὁ Μητροπολίτης— νὰ ἀποκτήσωμεν τεμάχια λειψάνου τοῦ Ἁγίου Γερασίμου. Εἶναι παγκορινθιακὸν αἶτημα αὐτό, διότι ἀπὸ τὰ σπλάγχνα τῶν Κορινθίων προῆλθεν ὁ Ἅγιος καὶ ὁ εὐσεβῆς Κορινθιακὸς λαὸς ἔχει δικαίως ἀπαιτήσεις ἐπ' αὐτοῦ. Ἐὰν εἴχομεν τεμάχια λειψάνου τοῦ Ἁγίου, θὰ τὸ διεκηρύσσομεν δημοσίᾳ καὶ δὲν θὰ τὸ ἐπιστρέφομεν. Θὰ ἐλέγομεν εἰς τοὺς Κεφαλονίτες, στοὺς ὁποίους βλέπει κανεὶς μίαν τοπικιστικὴν, οὕτως εἰπεῖν, μονοπώλησιν τοῦ Ἁγίου, θὰ ἐλέγωμεν λέγω «Μολὼν λαβέ». Διερωτώμεθα ὅμως πέραν τῶν κλοπῶν ἱερῶν εἰκόπων, ἀγιομπορίας καὶ ἀγιοκαπηλείας, περὶ τῶν ὁποίων ὀρθῶς ἐπελήφθη ἡ Δικαιοσύνη, ἢ ἀποκλειστικὴ αὐτὴ κατοχὴ τοῦ λειψάνου τοῦ Ἁγίου Γερασίμου, δὲν ἀποτελεῖ αὕτη εἶδος Ἱεροκαπηλείας;»

Ὁλόσωμα λείψανα δὲν τεμαχίζονται

Ἐπειδὴ ὑπεστηρίχθη ὅτι τὰ

λείψανα τῶν ἁγίων πρέπει νὰ τεμαχίζονται, ὁ καθηγῆς τοῦ πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κ. Δ. Λουκάτος ἔγραψε ὅτι τὰ τεμάχια λειψάνων μπορεῖ νὰ τεμαχίζονται περαιτέρω, ὅχι ὅμως, ποτέ, τὸ ὁλόσωμα λείψανα.

Τὴν ἴδια ἀποψη ὑποστήριξε καὶ ὁ Μητροπολίτης Φλωρινῆς κ. Αὐγουστίνος Καντιώτης.

«Υπάρχουν δύο εἰδῶν λείψανα, εἶπε ὁ κ. Αὐγουστίνος. Τὰ ἀφθάρτα, ἐκεῖνα δηλαδή πού κατέβαλον τὸν χρόνο καὶ παρέμειναν ἀκέραια καὶ τὰ τεμάχια.

Τὰ ἀφθάρτα δὲν πρέπει μὲ κανένα τρόπο νὰ τεμαχίζονται. Αὐτὴ εἶναι μιὰ παλαιὰ συνήθεια τῆς Ἐκκλησίας καὶ παρέμεινε στὴν παράδοσιν διὰ μέσου τῶν αἰῶνων. Ἀποτελεῖ ἐγκληματικὴ πράξις ὁ τεμαχισμὸς τῶν ἀφθάρτων λειψάνων καὶ ὅποιος τὴν κάνει πρέπει νὰ πέφτῃ κεραυνὸς στὸ κεφάλι του καὶ νὰ τὸν καίῃ.

»Ἡ βιομηχανία τῶν λειψάνων ἦταν κάτι πού συνηθίζοταν τὴν παλαιὰ ἐποχὴ ἀπὸ τὴν Παπικὴ Ἐκκλησία. Τότε οἱ καθολικοὶ καλόγεροι παρουσίαζαν συνεχῶς λείψανα Ἁγίων, μὲ ἀποτελεσματὰ νὰ «ἔχουν βρεθῆ» σκηνώματα Ἁγίων μὲ πέντε πόδια καὶ τέσσερα κεφάλια».

Μιὰ ἁγία κἀρα ἐγινε... δραχμοθήκη

Ὁ πρωτοπρεσβύτερος κ. Γεώργιος Πυρουνάκης ἐξήγγησε πῶς ἄρχισε ἡ τιμητικὴ προσκύνησις τῶν λειψάνων ἁγίων:

«Στοὺς πρώτους χριστιανικοὺς χρόνους ἡ Θεῖα Λειτουργία γινόταν στοὺς τάφους τῶν μαρτύ-

ρων, στις κατακόμβες. Όταν άρ-
γότερα έπετράπη να χιζούν να-
ούε, τους χιζανε στους τόπους
των μαρτυριών. Έτσι έπεκράτη-
σε ή συνήθεια κάθε έγκαι:ιασμός
νέος έκκλησίας να γίνεται με
λείψανα αγίων μαρτύρων. Έπο-
μένως, οι έπίσκοποι του τόπου
φρόντιζαν να εφοδιάζουν τον κά-
θε καθ με λείψανα.

Από το σημείο αυτό όμως ως
έκει που φτάσαμε σήμερα, ή δια-
φορά είναι τεράστια. Σήμερα γί-
νεται εκμεταλλευση των λειψά-
νων είτε για λόγους θρησκολη-
φίας είτε για εμπόριο. Φτάσαμε
ν' αγοράζουν λείψανα και να τα
χρησιμοποιούν για κερδοσκοπικούς
σκοπούς.

Άρκει να δηλώσεις ότι έχεις
λείψανο και γίνεται πιστευτός.
Δέν θά ξεχάσω κάποτε που εί-
δα έναν μοναχό να περιφέρει μι-
ά κάρτα αγίου, που ήταν χωρισμένη
σε δυο τμήματα. Στο ένα ήταν
ή κάρτα και στο άλλο ρίγνανε τα
λεφτά οι προσκυνητές. Ήταν μα-
κάριο. Του είπα «Τί κάνεις άν-
θρωπέ μου; Άν ήταν του πα-
τέρα σου θά τόκανες,» «Τό κά-
νω για τό μοναστήρι.» μ' άποκρί-
θηκε. Κι' εγώ δέν μπορώ να κα-
ταλάω πώς είναι δυνατόν να εκ-
μεταλλευόμαστε τους αγίους, που
κατά τεκμήριο (άν είναι αγίοι
πραγματικά, άν δέν είναι, άλλη
ύπόθεση), όλη τους τή ζωή τήν
περάσανε ανιδιοτελώς και με θυ-
σίεσ.

Γ. Κουμάντος... «Προσοχή στις βεβηλώσεις»

Ο καθηγητής κ. Γ.Α. Κουμάν-

τος σε άρθρο του υπό τον τίτλο
«Προσοχή στις βεβηλώσεις» (Βή-
μα, 17 Ιουνίου), με διαφαινό-
μενη λεπτότατη ειρωνεία ύπεστή-
ριξε ότι:

— Είναι βεβηλώσεις ή επέμ-
βάσεις του Κράτους για τήν αὐτο-
ψία από γιατρούς και δικαστικούς
στο σκήνωμα του Ἁγίου Γερα-
σίου. Ἄλλως τε ή έμπειρία των
αίσθήσεων της θύραθεν έπιστή-
μης, μπορεί να είναι επενέργεια
του Σατανά. Θά νομίσουν ότι εί-
δαν πεσοκομιμένο τό σκήνωμα
του Ἁγίου.

— Είναι βεβηλώσεις ή επέμβω-
σεις του Κράτους στην δραστηριό-
τητα Μητροπολιτών, οι όποιοι
έξελέγησαν κατόπιν έπιφοίτησε-
ως του Ἁγίου Πνεύματος, τό ό-
ποιοι γνωρίζει όχι μόνον τήν
ποιότητα του εκλεγόμενου, αλλά
και τήν μέλλουσα άψογον συμ-
περιφοράν του. Και άν δέν είναι
άψογη, πάλι είναι βεβηλώσεις ή
επέμβωσεις της κοσμικής έξου-
σίας, διότι μόνον ή Εκκλησία
δικαιούται να κρίνει, πάλι με τήν
έπιφοίτηση του Ἁγίου Πνεύμα-
τος...

— Η άφαίρεση τεμαχίων από
λείψανα Ἁγίου είναι θεάρεστη
πράξις, διότι τό αντίθετο, τό να
έχουν λείψανα μερικές εκκλησίες
και άλλες όχι, θά ήταν έπίμμε-
πτον. Μάλιστα, ίσως θά έπρεπε,
σε περίπτωση ανεπαρκείας λει-
ψάνων, οι άρμόδιοι να δείχνουν
κάποια χαλαρότητα για τήν ά-
ναγνώριση της γνησιότητας των
λείψάνων. Ἄλλως τε, εκείνο που
έχει σημασία, είναι ή πίστις...»

Ἐκκλησία καὶ ἐκκλησίασμα

Διάρκεια λειτουργίας ♦ Μετάφρασις Εὐαγγελίου
♦ Πολιτικός γάμος ♦ Χωρισμός ἀπὸ τὸ κράτος

Ὁ δημοσιογράφος κ. Γεώργιος Δρόσος (Καθημερινή, 27 Ἀπριλίου), διευτύπωσε τὴν ἀποψη ὅτι ἡ Ἐκκλησία πρέπει «νὰ δείξῃ κάποια ὠριμότητα καὶ νὰ μὴν ἐπιμένῃ νὰ κρατιέται ἔξω ἀπὸ τὴν ἐποχὴ μας καὶ τὶς ἀπαιτήσεις της».

Μεταξὺ τῶν ἄλλων, ἔγραψε:

«Πουθενά, ἴσως στὸν κόσμῳ ἡ λειτουργία δὲν διαρκεῖ τόσο, ὅσο ἐδῶ. Τέσσερις ἢ καὶ πέντε λειτουργίες κάνουν κατὰ Κυριακὴ στὶς εὐρωπαϊκὲς μεγαλοπόλεις οἱ ἀγγλικανικὲς καὶ οἱ καθολικὲς ἐκκλησίες. ● Ὑπὲρ μιὰ ὥρα δὲν κρατᾶ ἡ κάθε μία. Καὶ οἱ πιστοί, μποροῦν, χωρὶς νὰ ταλαιπωρηθοῦν νὰ παρακολουθήσουν ἀνετα δλόκληρη τὴ λειτουργία. Ἐδῶ οἱ πιστοὶ μπαϊνοθαίνου, γιατί δὲν ἀντέχου σὲ δίωρη ὀρθοστασία, κατὰ τὴν ὁποία, μάλιστα, πολὺ λίγα καταλαβαίνουν ἀπὸ ὅσα λέγονται καὶ ψάλλονται.

Ἐνας ἐφημέριος, σὲ κάποιο προάστιο τῆς πρωτευούσης, εἶχε μιὰ ἔμνευση: μεταφράζει τὸ Εὐαγγέλιο — ἀπὸ εἰδικούς γλωσσολόγους — στὴν καθομιλουμένη καὶ διαβάζει: τὸ κείμενο καὶ στὸ πρωτότυπο καὶ στὴ μετάφραση. Ἔτσι, τὸ ἐκκλησίασμα καταλαβαίνει τὸ περιεχόμενο τοῦ Εὐαγγελίου τῆς ἡμέρας. Γιατί, ὅμως, νὰ διαβάζονται καὶ τὰ δύο κείμενα καὶ ὄχι: μόνο τὸ ἕνα, τὸ καταννητό; Πολλοὶ ψαλλοί, προφη-

τεῖες καὶ προσευχὲς μποροῦν ν' ἀπαγγέλλωνται, ὥστε καὶ γρηγορότερα νὰ τελειώσουν καὶ τὸ ἐκκλησίασμα ν' ἀντιλαμβάνεται κάπως περισσότερο τὸ περιεχόμενό τους. Δὲν χρειάζονται οἱ μακρόσυρτες ψαλμωδίες — μὲ ἔνρινη συνήθως φωνή — ποὺ κάνουν ὥστε κάθε τροπάριο ἢ ἀνάγνωσμα προφητείας νὰ κρατᾶ: τρεῖς ἢ τέσσερις φορὲς περισσότερο ἀπὸ ὅ,τι θ' ἀπαιτοῦσε μιὰ ἀπλή ἀνάγνωση μὲ ἔννοια. Τότε, κάτι θὰ καταλάβαιναν καὶ οἱ ἐκκλησιαζόμενοι, ποὺ τώρα συνήθως δὲν καταλαβαίνουν τίποτα ἀπὸ τὰ ψαλλόμενα.

Βέβαια, γιὰ λόγους ἱστορικούς, ἔστω, ἢ γιὰ νὰ διατηρηθεῖ ἡ παράδοση, θὰ ἦταν δυνατὸ τὰ «εἰρηνικά» (π.χ. «ἄνω σχῶμεν τὰς καρδίας» κλπ.), νὰ διατηρηθοῦν ὅπως ἔχουν. Αὐτὰ ὅμως εἶναι ἐλάχιστο μέρος τῆς λειτουργίας. Ὅλα τὰ ἄλλα θὰ μπορούσαν νὰ μεταφραστοῦν καὶ ν' ἀπαγγέλλωνται. Αὐτὸ περίπου γίγεται καὶ στὶς ὀρθόδοξες ἐκκλησίες τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ στὴν Ἀμερικὴ καὶ στὸ ὀρθόδοξο κέντρο τῆς Γενεύης. Καὶ Ἕλληνες ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, ποὺ τυχαίνει νὰ παρακολουθοῦν ἐκεῖ τὴ θεία λειτουργία, λένε ὅτι ἐκεῖ εὐχαριστοῦνται καὶ ἐκεῖ ἱκανοποιοῦν τὴ θρησκευτικὴ τους διάθεση καὶ ὄχι: ἐδῶ.

Ὁ καθηγητὴς τῆς Θεολογικῆς

σχολής του πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Σάββας Ἀγουρίδης, σὲ συνέντευξή του πρὸς τὸ «Βῆμα» (24 Ἰουνίου), ἐπεσήμανε τὸν κίνδυνον νὰ ἀπομονωθῇ ἡ Ἐκκλησία σ' ἓνα εἶδος «γκέττο», ἂν δὲν συγχρονισθῇ. Ὁ κ. καθηγητής, μεταξὺ τῶν ἄλλων, εἶπε:

Η ΣΤΑΣΙΣ ΤΟΥ ΛΑΟΥ: Ἐνὰ μεγάλο τμήμα τῆς Ἑλληνικῆς κοινωνίας ἔχει πραγματικά ἀλλάξει. Αὐτὸ τὸ τμήμα δὲ διακρίνεται γιὰ τὴν ἰδιαίτερη Ἐκκλησιαστικότητά του. Ἐχει ὁμῶς σεβασμὸ πρὸς τίς γενικότερες πνευματικὰς παραδόσεις, πού ἐκπροσωπεῖ ἡ Χριστιανικὴ Ἐκκλησία...

Καὶ ἡ Ἐκκλησία παραμένει ἀμετακίνητη στὴν «αὐτοσυνοειδησία» τῆς καὶ στὴ Μεσαιωνικὴ νοστροπία τῆς. Συμπεριφέρεται σὰν ν' ἀντιμετωπίζει μὴ ψευδαρχικὴ κοινωνία. Ἐποὶ, δημιουργεῖ πλέον ρήγμα ὄχι μεταξὺ τοῦ ἑαυτοῦ τῆς καὶ τοῦ τμήματος τοῦ πληθυσμοῦ πού ἔχει ἰδιαίτερη Ἐκκλησιαστικότητά, ἀλλὰ ρήγμα μεταξὺ τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ ἑαυτοῦ τῆς.

Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι ἡ σημερινὴ κατάσταση δείχνει πὼς ὑπάρχει διάσταση ἐνὸς τμήματος τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ —προσδυτικοῦ καὶ ἀναγνωστικοῦ— μὲ τὴν Ἐκκλησία. Ἦταν μοιραῖο νὰ συμβεῖ αὐτὸ, ἀφοῦ ἡ Ἐκκλησία δὲν προσαρμόζεται, στὶς νεώτερες συνθήκες ζωῆς, πού στὸν τόπο μας παρουσιάστηκαν ἀπότομα.

ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΓΑΜΟΣ: Ἐπιβάλλεται γιὰ θρησκευτικούς λόγους νὰ καθιερωθεῖ ὁ πολιτικὸς γάμος. Σήμερα ὑπάρχει ἕνας νο-

μικὸς καταναγκασμὸς μὲ τὴν ἐπιβολὴ τοῦ θρησκευτικοῦ γάμου. Μὲ τὴν καθιέρωσιν τοῦ πολιτικοῦ γάμου θὰ εἶναι πῶς καθαρὸς οἱ συνοιδησεις τῶν ἀνθρώπων ἀπέλλεται στὸ μυστήριο τοῦ γάμου.

Λιθοθάλαια τὴν εὐαισθησία τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὸ φόβο τῆς μπροστὰ στὶς γρήγορες ἀλλαγές, πού ἤλθαν στὸν τόπο μας. Ἀλλὰ δὲν συμπεριέζονται τὴ στάση τῆς, πού δὲν θέλει νὰ βλέπει τὰ προτεινόμενα, ἀλλὰ νὰ ἐμμένει στὰ ἰσχύοντα τοῦ 1500 ἢ 1800. Ἄν δὲν προσεξῇ ἡ Ἐκκλησία τὸν τομέα τῆς προσαρμογῆς τῆς στὶς νέες συνθήκες, κινδυνεύει νὰ καταστεῖ ἕνα ἀντιδραστικὸ σῶμα μὲσα στὴν κοινωνία μας, πού ὁ λόγος θὰ τὸ ἀπορρίψει.

ΝΟΡΙΣΜΟΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ — ΚΡΑΤΟΥΣ: Ἡ ἐξάρτησιν τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τὸ κράτος κληρονομήθηκε ἀπὸ τὸ Βυζάντιο καὶ μεθοδεύθηκε ἀπὸ τοὺς Βαυαροὺς. Αὐτὴ ἔχει βλάψει καίρια τὴν Ἐκκλησία. Σὲ σημεῖο πού αὐτὴ νὰ μὴ μπορεῖ νὰ ἐπιτελέσει τὸν πνευματικὸν προορισμὸ τῆς. Ὑπάρχει κάθε φερα τὸ ὅποιο ἀπεικικό, πού θὰ τῆς προσφέρει τὰ μέσα τῆς συντηρήσεώς τῆς καὶ τὴν προστασία τῶν δομῶν τῆς.

Δὲ νομίζω ὅτι ἡ Ἐκκλησία θὰ κινδυνεύσει ἀπὸ ἕνα διάκλινοισμὸ τῶν σχέσεών τῆς μὲ τὸ Κράτος. Αὐτὸ δὲ τὸ λέω δὲν ὅπως τοῦ διαφωτισμοῦ ἢ ὀποιασδήποτε φιλοσοφικοπολιτικῆς θεωρίας, ἀλλὰ τὸ ἐπισημαίνω γιὰτὶ προκύπτει ἄπο τὰ κοινωνικὰ δεδομένα στὴ ζωὴ τοῦ τόπου μας. Ἡ Ἐκκλησία πρέπει ν' ἀποκτήσει τὴν αὐτοτέλεια καὶ τὴν αὐτοκυβερνησια τῆς.

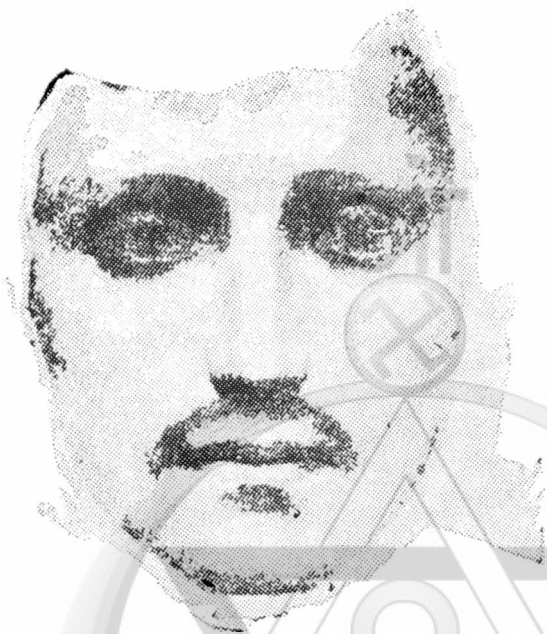

●Ολόκληρο τὸ ἔργο τοῦ Χαλίλ Γκιμπράν, τοῦ μεγάλου συγγραφέα καὶ καλλιτέχνη τοῦ Ἀραβικοῦ κόσμου, εἶναι: θαυσιματὸν ἀπὸ τὴν ἀλήθειαν τῶν ἐσωτερικῶν φιλοσοφικῶν παραδόσεων καὶ τῆς Θεοδοσίας, ἰδιαίτερα ὅμως ὁ «Προφήτης», ἡ πρωτότυπη αὐτὴ ποιητικὴ καὶ φιλοσοφικὴ σύνθεσις, εἶναι ἓνα ἔργο πέρα γὰρ πέρα θεοδοσιακόν.

Βαθύτατα ἐσωτεριστής, μυστικιστής καὶ θεοσοφός ὁ Γκιμπράν

ἀπὸ τὴν ἴδιαν τὴν καταγωγὴν καὶ τὴν φύσιν του, θέλησε γὰρ δώσει μὲ τὸν Προφήτην του στὴ σύγχρονη ἀνθρωπότητα, τὴν παλαιόσαν μὲσα στὸ σκοτεινὸν μέλαγος τοῦ ὕλισμου καὶ τῆς μεταφυσικῆς ἀγνοίας, ἓνα αἰσιόδοξο πνευματικὸν μήνυμα, ἓνα φωτεινὸν εὐαγγέλιον, παλλόμενον ἀπὸ τὸν μυστικὸν ρυθμὸν τῆς ζωῆς, πλημμυρισμένον ἀπὸ τὸ ἱερὸ ἄρωμα καὶ τὴν θεϊαν πνοήν της.

Γεννημένος τὸ 1883 στὸ Μπε-

Ο ΠΡΟΦΗΤΗΣ

Σχέδιο του
Χαλίλ Γκιμπράν

χαρι του Λιδάνου, ένα πανάρχαιο χωριό της Κοίλης Συρίας, από γονείς που ανήκουν σε παλιά χριστιανική οικογένεια, εύπορη και πνευματικά καλλιεργημένη, ο Γκιμπράν, ένα παράξενο παιδί, μοναχικό και δειλό, που μιλάει για πράγματα αλλόκοτα, ακατάληπτα στους άλλους, στρέφεται από νωρίς προς τα γράμματα και τις καλές τέχνες.

Φεύγοντας τον οθωμανικό ζυγό, η οικογένεια έχει μεταναστεύσει στη Βοστώνη, απ' όπου ο νεαρός Γκιμπράν γυρίζει και πάλι στην πατρίδα να τελειώσει τις εγκύκλιες σπουδές του, και σε συνέχεια πηγαίνει στο Παρίσι, να σπουδάσει ζωγραφική κοντά στον μεγάλο Ροντέν. Η εκτίμηση του κορυφαίου γλύπτη προς τον νεαρό Σύριο καλλιτέχνη είναι τόσο μεγά-

λη, ώστε να μη διστάσει να διαλέξει αυτόν, ανάμεσα σε άλλους διάσημους καλλιτέχνες, για την ανάθεση της ίδιας της προσωπογραφίας του.

Το 1903, με τον θάνατο της αγαπημένης μητέρας του, ο Γκιμπράν επιστρέφει και πάλι στη Βοστώνη και από το 1910 εγκαθίσταται οριστικά στη Νέα Υόρκη, όπου και αφοσιώνεται στη ζωγραφική και τη λογοτεχνία. Έκει, στο καλλιτεχνικό στούντιό του της Νέας Υόρκης, ιδρύεται από αυτόν η περίφημη 'Αραβική 'Ακαδημία, ο «'Αραμπιτάχ»,¹ ένας πρωτότυπος πνευματικός και καλλιτεχνικός θεσμός από 12 'Αραβες ποιητές,

1. 'Αραμπιτάχ = 'Αραβικά, ο «Δεσμός».

ισόδια μέλη, που αποκαλούνται αδελφοί, και που μόνον ο θάνατος του ενός επιτρέπει την αντικατάστασή του από έναν άλλον. Τριπλό έμβλημα της 'Αραβικής 'Ακαδημίας: Πίστη — αγάπη — εργασία. Πρέπει, τὰ σπέρματα τῆς αἰώνιας ἀλήθειας καὶ ὁμορφίας νὰ διαδοθοῦν, ν' ἀναπτυχθοῦν καὶ νὰ ξαναθίσουν καὶ πάλι μὲς στὴν καρδιὰ τοῦ ἀραβικοῦ κόσμου, νὰ τὸν βγάλουν ἀπὸ τὸν μακροχρόνιο λήθαργο καὶ τὴν πνευματικὴ παρακμὴ. Στὴν κίνηση τῆς πνευματικῆς αὐτῆς ἀναγέννησης, ὁ Γκιμπράν κυριαρχεῖ μὲ τὴ μεγαλοφυΐα του.

Τὸ 1931, στὴν ἀκμὴ τῆς ἡλικίας του — 48 μόνον χρονῶν — ὁ μέγας Σύριος καλλιτέχνης φεύγει ἀπὸ τὴ ζωὴ. Ὁ πρόωρος θάνατός του συγκινεῖ βαθειὰ ὄχι μόνον τοὺς πνευματικούς φίλους του, ἀλλὰ καὶ ὄλους ἐκείνους πὺ ἀγάπησαν τὸ ἔργο του, ἰδιαίτερα τὸν Προφήτη. Ἐπι δύο ἐλόκληρες μέρες χιλιάδες λαοὺ παραλεύουσιν μὲ πρωτοφανῆ συγκίνηση, ν' ἀποχαιρετίσουν τὸν «Προφήτη τοῦ Λιβάνου», πὺ μεταφέρεται τελικὰ νὰ ἀναπαυθῆ κάτω ἀπὸ τοὺς «ιεροὺς κέδρους» τῆς ἀγαπημένης πατρίδας.²

Ἀνάμεσα στὸ συγγραφικὸ ἔργο τοῦ Γκιμπράν, τὰ «Σπασμένα Φίτερα», τὸν «Ἰησοῦ, υἱὸ τοῦ ἀν-

θρώπου» κ.ἄ., ὁ «Προφήτης», πὺ μὲζι μὲ τὸν «Κῆπο» καὶ τὸν «Θάνατο τοῦ Προφήτη» ἀποτελοῦν μιὰ ἐλοκληρωμένη τριλογία, εἶναι τὸ ἀριστοῦργημά του.

Ὁ Γκιμπράν ἔχει συλλάβει τὴν ἰδέα τοῦ Προφήτη ἀπὸ παιδὶ στὸ Λιβάνο. Ἀπὸ τὰ δέκαπέντε του χρόνια, τὸν γράφει καὶ τὸν ξαναγράφει ἀκούραστα. Θέλει ἡ κάθε λέξη νὰ εἶναι ἡ πιὸ κατάλληλη, ὥστε νὰ μπορεῖ νὰ ἐκφράξει ὅσο τὸ δυνατόν πιὸ πιστὰ τὸ ἀντίστοιχο νόημα. Ἐρεῖ καλὰ ὅτι: «μὲ τίς λέξεις μισοδολοφονεῖται ἡ σκέψη. Ἡ σκέψη εἶναι ἕνα πούλι τὸ διαστρέμματος, καὶ μέσα στὸ κλουβὶ τῶν λέξεων μπορεῖ νὰ ξεδιπλώσει τὰ φτερά του, δὲν μπορεῖ ὅμως καὶ νὰ πετάξει». Κι' ἀκόμη ὅτι: «Ἡ γνώση μὲ τίς λέξεις δὲν εἶναι παρὰ μιὰ σκιά τῆς γνώσης χωρὶς λέξεις». Ἐτοίμο γιὰ τὸ Τυπογραφεῖο τὸ χειρόγραφο περιμένει ἄλλα τρία ἐλόκληρα χρόνια μὲς στὸ συρτάρι τοῦ γραφείου του. Ἡ ἀριστουργηματικὴ τελειότητα τῆς μορφῆς, πὺ τόσο εἶχε ἐπιδιώξει, ἔχει τελικὰ ἐπιτευχθῆ.

Τὸ πνευματικὸ μήνυμα τοῦ Προφήτη, ἂν καὶ ἀπρόσιτο σ' ὄλο τὸ βάθος καὶ τίς μεγάλες ἐνορατικές του ἀλήθειες στὸν δυτικὸν ἄνθρωπο, τὸν διαμορφωμένον μὲ τίς θεωρίες τοῦ ὕλισμοῦ ἀπὸ τὴ μιὰ μεριὰ καὶ τὸν θρησκευτικὸ δογματισμὸ ἀπὸ τὴν ἄλλη, ἔρῃχε ὡστόσο μιὰ τεράστια ἀπήγηση τόσο στὴν Εὐρώπη, καθὼς καὶ τὴν Ἀμερικὴ. Πραγματικὸ ἀπὸ τὸν συγγραφέα σὲ δύο γλώσσες, στὴ μητρικὴ πρῶτα καὶ ἀργότερα στὴν ἀγγλικὴ, τὸ ἔργο διαβάστηκε ἀπὸ ἑκατομμύρια ἀνθρώ-

2. Σύμφωνα μὲ τὴν ἀρχαία παράδοση, τὸ Μπεχάρὶ τῆς Συρίας εἶναι τὸ μέρος πὺ προμήθευσε στὴν Ἱερουσαλήμ τοὺς «ιεροὺς κέδρους» γιὰ τὴν οἰκοδόμηση τοῦ Ναοῦ τοῦ Σολομῶντος. Πιθανὸς συμβολισμὸς τῆς λειτουργίας στὴν περιοχή πανάρχαιου μυστηριακοῦ κέντρου. Τὸ Μπεχάρὶ φέρεται νὰ ὑπάρχει ἐδῶ καὶ 4 000 χρόνια.

πους, μεταφράστηκε σε είκοσι γλωσσές, είκοσιοκτώ εκδόσεις με εκατομμύρια αντίτυπα κυκλοφόρησαν μόνο στην αγγλική γλώσσα, και έκανε τον συγγραφέα του διάσημον σ' όλο τον κόσμο. «Όταν έγω έγραφα τον Προφήτη, ο Προφήτης έγραφε έμένα», δηλώνει χαρακτηριστικά ο ίδιος ο Γκιμπράν.

«Αν και γραμμένος σε πεζό λόγο, ο Προφήτης δέν είναι στην πραγματικότητα παρά ένα μυστικιστικό ποίημα, που υποβάλλει με τό μεγαλειό της σύλληψής του, με την αυστηρότητα της όμορφιάς και την έπιγραμμική έκφραστική λιτότητα, θυμίζοντας τά άθάνατα πρότυπα όλων των μεγάλων μυστικιστικών συθέσεων. Μέσα από κάθε κεφάλαιο, μέσα από κάθε φράση και λέξη, μέσα από τους θυμαίσιους συμβολισμούς και τις ποιητικές αλληγορίες, πέρα και πάνω από την καλλιτεχνική αρτιότητα του έργου, βλέπομε νά ξετυλίγωνται οι πτυχές μιας θαθείας ένορατικής σοφίας και γνώσης — κοινό γνώρισμα όλων των μερομημένων στις αιώνιες έσωτερικές και μυστηριακές παραδόσεις.

Κεντρική ιδέα του έργου: «Η άποκάλυψη της «μυστικής» όψης της ζωής και του «μυστικού» ανθρώπου. Κρυμμένο κάτω από πέπλο πυκνό είναι τό άληθινό πρόσωπο της Ζωής, «τό άγιο πρόσωπό της» και κρυμμένος τό ίδιο είναι και ο άληθινός άνθρωπος, ώστε νά μή μπορούν ν' άποκαλυφθούν στά μάτια και τις αισθήσεις της σάρκας. Σηκώνοντας τον πέπλο αυτόν ο ποιητής - Προφήτης, αφήνει ν' άποκαλυφθή έ-

να όραμα άσύλληπτης αρμονίας και όμορφιάς, ένα όραμα, που με κινητήρια δύναμη την άγάπη, όλα τά πράγματα συνεργάζονται για την πραγμάτωση ενός όνειρου, που είχε γεννηθή πριν άπ' αυτά και γι' αυτά. Ο άνθρωπος μέσα στον κόσμο του Προφήτη, δέν είναι αυτός που ζει σήμερα, αλλά ένα όν μεγάλο, αιώνιο και άπειρο σαν τον ήκεανό, που κυφορεείται ακόμη, για νά γεννηθή μέσα άπ' τή μήτρα του μέλλοντος, και που ο σημερινός άνθρωπος δέν είναι γι' αυτόν παρά μόνο τά κύτταρα κι' οι ιστοί του.

Υπάρχει κατ' αρχήν ένας μύθος, σαν μια θάση για νά αναπτυχθή και νά δομηθή γύρω άπ' αυτόν ή κοσμοθεωρία και διοθεωρία του Προφήτη.

Ο μύθος ξετυλίγεται έξω από χρόνο, έτσιπισμένος μόνο σ' ένα μέρος, σε μια πόλη, που φέρνει τό όνομα «Όρφαλέζ».

Μέσα στην πόλη της Όρφαλέζ, ο Προφήτης, ο έλευτός και πολυκαπημένος - φως αύγινό αυτός μέσα στην ίδια τή δική του μέρα³ — δώδεκα χρόνια περιμένει, για τό καράδι που θάρχισαν νά τον πάρει και νά τον πάει πίσω προς τό νησί που γεννήθηκε.

Και νά, που στο δωδέκατο χρόνο, την έβδομη μέρα του Γιεκούλ — μήνα της Συγκομιδής — ανεδασημένος πάνω στο λώφο έξω άπ' τή τείχη της πόλης, ξεχωρί-

3 Στον «Κήπο του Προφήτη» τό ίδιο πρόσωπο, ο Προφήτης, γίνεται «φώς μεσημεριάτικο μες στη δική του μέρα». Η λέξη «Μέρα» στο συμβολισμό μιας άλλης χρονικής διάρκειας, της διάρκειας μιας ενσάρκωσης ή ενός κύκλου ζωής.

ζει τὸ καρὰδι του νᾶρχεται μέσα ἀπ' τὴ θάλασσα. «Τότε οἱ πύρτες τῆς καρδιάς του ἀνοίχτηκαν διάπλατες, ἡ χαρὰ του φτεροῦγισε μακρὰ πάνω ἀπ' τὴ θάλασσα καὶ μὲ τὰ μάτια κλειστὰ προσευχήθηκε μὲς στίς σιωπὲς τῆς ψυχῆς του».

Ναί, ἔτοιμος εἶναι νὰ φύγει. Καὶ μ' ὄλο πού ἡ θλίψη ἔχει ἔρθει τώρα νὰ τὸν ἀγγίξει γιὰ τὴν ἀναχώρηση ἀπὸ τὴν πόλη αὐτὴ καὶ τὸν ἀποχωρισμὸ ἀπ' ὅ,τι εἶχε ἐκεῖ μέσα ἀγαπήσει, δὲν γίνεται ὡστόσο ν' ἀργοπορήσει περισσότερο. Ἡ θάλασσα, ἡ μεγάλη μητέρα, πού ὄλα τὰ προσκαλεῖ κοντὰ της, καλεῖ τώρα κι' αὐτόν. Καὶ τὸ νὰ παραμείνει δὲν θὰ σημαίνει γι' αὐτόν παρὰ «πάγωμα καὶ κρυστάλλιασμα μὲς στὸ καλούπι». Μιὰ ἀνάσα μόνο θὰ ζητήσει νὰ πάρει ἀκόμα μέσα σ' αὐτόν τὸν ἀγέρα, μιὰ ματιὰ ἀγάπης νὰ ρίξει πίσω του, καὶ μετὰ θὰ βρεθῆ πάλι στὴ θάλασσα, «θαλασσοπόρος ἀνάμεσα σὲ θαλασσοπόρους». Μόνο μιὰ στροφή ἀκόμα θὰ πάρει τὸ ποταμάκι του μουρμουρίζοντας κάτω ἀπ' τὸν ἥλιο, καὶ μετὰ θὰ γυρίσει: μιὰ σταγόνα ἐλεύθερη μὲς στὸν ἀπέραντο ὠκεανό.

Γιὰ τὸν μελετητὴ τοῦ ἔσωτερικοῦ συμβολισμοῦ, δὲν εἶναι δύσκολο νὰ ἐννοηθῆ, ὅτι τὸ θαλασσινὸ αὐτὸ ταξίδι τοῦ Προφήτη, μὲ τὴ θάλασσα σὰν μεγάλη μητέρα, ἀπ' ὅπου ὄλα ἔρχονται καὶ ὅπου ὄλα ἐπιστρέφουν, πού μόνον αὐτὴ, καθὼς λέγει, εἶναι «εἰρήνη καὶ ἐλευθερία γιὰ τὸ ποτάμι καὶ τὸ ρεῦμα», δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι ἄλλο ἀπὸ τὸ μεγάλο ταξίδι τοῦ θανάτου, πού ὁ Προφήτης ἐν ἐπι-

γνώσει του περιμένει, μὲ τὴ θάλασσα, τὸ στοιχεῖο «ὔδωρ» στὸ συμβολισμὸ τοῦ ἀστρικοῦ πεδίου, τῆς ἀστρικής λεγόμενης θάλασσας.⁴

Ἡ ἀποψη αὐτὴ ἐξ ἄλλου ἐπιβεβαιώνεται καὶ ἀπὸ τὰ τελευταῖα λόγια τοῦ Προφήτη πρὶν ἀπὸ τὴ μεγάλη ἀναχώρηση, λόγια ποιητικὰ ἐκ πρώτης ὄψεως καὶ ἄοριστα, βαρυσήμαντα ὡστόσο κι' ἀληθινὰ: «Λίγον καιρὸ, μιὰ στιγμὴ ἀνάπαυσης πάνω στὸν ἄνεμο καὶ κάποια ἄλλη γυναίκα θὰ μὲ ξαναγεννήσει». Οἱ ναῦτες τοῦ καραβιοῦ εἶναι ὄλοι πρόσωπα γνώριμα, «παιδιὰ τῆς πρώτης του

4. Ὁ συμβολισμὸς αὐτὸς δὲν εἶναι τυχαῖος. Καὶ σύμφωνα μὲ τὰ δεδομένα τῆς θεοσοφικῆς Διδασκαλίας, πού λεπτομερειακὰ ὑπεισέρχεται στὴ δομὴ τῶν πεδίων τῆς ὕλης, ὑπάρχει δονητικὴ ἐπικοινωνία ἀνάμεσα στὰ ἑπτὰ πεδία τῆς ὕλης καὶ τὰ ἀντίστοιχα ἑπτὰ ὑποπεδία τοῦ φυσικοῦ πεδίου. Δηλαδή: Τὸ πρῶτο ὑποπεδίο τοῦ φυσικοῦ πεδίου «σ τ ε ρ ε ὸ ν» ἐπικοινωνεῖ μὲ τὸ μέτρον δονήσεως, (τὸ «τανμάτρας» τὸ Μέτρον Ἐκείνου) τοῦ φυσικοῦ πεδίου, τὸ δεύτερο ὑποπεδίο «ὔ δ ω ρ», μὲ τὸ μέτρο δονήσεως τοῦ ἀστρικοῦ πεδίου, τὸ τρίτο ὑποπεδίο «ἄ ἡ ρ» μὲ τὸ μέτρο δονήσεως τοῦ νοητικοῦ πεδίου κ.ο.κ. Δονητικὴ ἐπικοινωνία ὑπάρχει ἔτις ἀνάμεσα στίς ἀτομικὲς καταστάσεις ὄλων τῶν πεδίων. Σύμφωνα μ' αὐτά, ἡ ἀστρική ὕλη φέρεται νὰ ἔχει τὴ ρευστότητα καὶ τὴν πλαστικότητα τοῦ ὕδατος, παίρνοντας ἄπειρα σχήματα καὶ μορφές, ἀνάλογα μὲ τὴν ιδέα, πού τὴν ὀρίζει, ὅπως τὸ ὔδωρ ἀνάλογα μὲ τὸ δοχεῖο πού τὸ περιορίζει. Ὁ Ἡράκλειτος μιλάει γιὰ «ψυχὴ ὑγρὴ» καὶ «ψυχὴ ξηρὰ», διευκρινίζοντας ὅτι ἡ ξηρὰ ψυχὴ εἶναι ἀνώτερη ὡς ἀπαλλαγμένη ὑγρασίας, ἀστρικών δηλ. δονήσεων, συγκινήσεων καὶ παθῶν.

μάννας», πού τόσες φορές είχε ιδῆ στα ὄνειρά του και τώρα ἔρχονται για πρώτη φορά μὲς στὸν ξύπνιο του, «πού εἶναι τὸ πιὸ θαυτὸ ὄνειρό του». Κι' ἀκόμα, τὸ ταξίδι τοῦ Προφήτη γίνεται στὸν συμβολικὸ μῆνα τῆς Συγκομιδῆς, γιατί εἶναι πράγματι ὁ θάνατος για τὴν ἀνθρώπινη ἀτομικότητα ὡρα συγκομιδῆς τῶν καρπῶν της ἀπὸ τὴν βλάστηση καὶ τὴν ἀνάπτυξή της μέσα στὴ γήινη ζωή.

Ἡ εἶδηση για τὸ φτάσιμο τοῦ καραβιοῦ καὶ τὴν ἀναχώρηση τοῦ Προφήτη, καθὼς μεταδίνεται, κάνει τὸ λαὸ τῆς Ὀρφαλέξ, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, ν' ἀφήσουν στὴ μέση τίς καθημερινὲς ἀσχολίες τους, «τὸ ἀλέτρι στὴ μέση τῆς αὐλακιάς καὶ τὸν τροχὸ στὸ πατητήρι τῶν σταφυλιῶν» καὶ νὰ μαζευτοῦν ἔξω ἀπὸ τὰ τεῖχη τῆς πόλης, φωνάζοντας ὁ ἕνας στὸν ἄλλον τὸ πικρὸ μῆνυμα καὶ παρακαλώντας τον «νὰ μὴν ἀφήσει ἀπὸ τώρα τὰ μάτια τους νὰ πεινάσουν για τὸ πρόσωπό του».

Θὰ γινόταν λοιπὸν ἡ μέρα αὐτῆ τοῦ ἀποχωρισμοῦ μέρα συνάντησης; Θάταν τὸ ἡλιόγεμά του ἡ πραγματικὴ χαραυγὴ του; Ἰπῆρξε ἐκεῖ μέσα για χρόνια ἕνας ζητητῆς τῆς σιωπῆς. Κι' εἶχε ἔρθει τώρα ἡ ὡρα νὰ μοιράσει τὸν θησαυρὸ πού εἶχε βρῆ στὴ σιωπῆ του. Δέντρο ἔκαρυφορτωμένο ἡ καρδιά του θάπρεπε νὰ κόψει τώρα τοὺς καρποὺς καὶ νὰ τοὺς μοιράσει.

Ἀκολουθεῖ μὲ ἀποδλητικὴ σκηνή, στὸ κέντρο τῆς δοκίμας βρίσκεται ὁ Προφήτης, καθὼς προχωρεῖ, μὲ τὸ κεφάλι σκυφτὸ ἀπὸ τὴ συγκλίση, μὲ σιωπηλὰ δάκρυα νὰ σταλάζουν πάνω στὸ

στῆθος του, συνοδευόμενος ἀπὸ τὸ λαὸ τῆς Ὀρφαλέξ, μὲ τοὺς γερωντώτερους μπροστά, μὲ τοὺς ἱερεῖς καὶ τίς ἱερεῖες, καὶ κατευθύνεται πρὸς τὴ μεγάλη πλατεῖα τῆς πολιτείας, μπρὸς στὸ ἀκό' ἐνῶ τὴν ἴδια ὡρα, μέσα ἀπὸ τὸ ἱερὸ τοῦ ναοῦ ξεπροβάλλει μὲ ἄλλη δεσπόζουσα μέσα στὸ ἔργο μορφή, μὲ γυναικεία μορφὴ πού ἀκούει στὸ ὄνομα «Ἀλμήτρα».⁴ Προφήτισσα καὶ μάντισσα ἡ Ἀλμήτρα, ἦταν ἐκεῖνη πού τὸν εἶχε ἀκολουθήσει καὶ τὸν εἶχε πιστέψει ἀπὸ τὴν πρώτη μέρα τοῦ ἔρχομοῦ του στὴν πολιτεία, καὶ πρὸς αὐτὴν τώρα ἐκείνος προσδίδει μὲ δέμιμα ἄπειρης τρυφερότητας.

Πρῶτη ἡ Ἀλμήτρα θὰ σπάσει τὴν παραγμένη ἀπὸ τὴν ἀγωνία σιωπῆ, προσφωνώντας τὸν Προφήτη καὶ παρακαλώντας τον πρὶν φύγει νὰ τοὺς μιλήσει καὶ νὰ τοὺς δώσει ἀπ' τὴν ἀλήθεια του. Κι' αὐτοὶ θὰ τὴ δώσουν μὲ τὴ σειρά τους στὰ παιδιὰ τους, κι' ἐκεῖνα στὰ δικὰ τους παιδιὰ, κι' ἔτσι, δὲν θὰ χαθῆ: «Ἀποκάλυψέ μας τὸν ἐαυτὸ μας καὶ πὲς μας ὅλα ὅσα ἔχεις νοιώσει για' αὐτὰ πού θρῖσκονται ἀνάμεσα στὴ γέννηση καὶ τὸ θάνατο». Καὶ κείνος βῆσε τὸ κεφάλι κι' ἀπύκρυσε τὸ λαὸ κι' ἀπλώθηγε θαθεῖα ἡ συχία...

Μέσα ἀπὸ τὰ λόγια τοῦ Προφήτη, καθὼς ἀπαντάει: στὰ ρωτήματα τοῦ λαοῦ τῆς Ὀρφαλέξ, τῶν ἀπλῶν ἀνθρώπων, ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, θὰ ξετυλιχθῆ μὲ θαθεῖα ἐνορατικὴ σοφία γύρω ἀπὸ τὴ Ζωὴ καὶ τὸν Κόσμο, πού

5. Ἀραβικά: Ἡ Μῆτρα.

εἶναι, καθώς εἶπαμε, ἡ ἴδια ἢ θεοσοφικὴ κοσμοθεωρία, υπενθυμίζοντας ἀκόμα σὲ πολλά σημεῖα κι' αὐτὸν τὸ λόγο τοῦ Κρισνα-μουρτι, ὡς πρὸς τὴν ἀναγκαιότητα τῆς πνευματικῆς ἀφύπνισης καὶ τῆς ἐγρήγορσης μέσα στὸ Παρὸν τῆς ζωῆς καὶ στὸ αἰώνιο «Τώρα».

Ὁρα πολλή, ὅσο ὁ Προφήτης μιλοῦσε, δὲν ἦταν παρὰ μιὰ ἄρπα δονούμενη μέσα στὸ χέρι τοῦ «Δυνατοῦ», μιὰ φλογέρα, πού ἡ ἀνάσα Του πέραγε μέσα της. Κι' ὅταν πιὰ σῶπασε, τὸ θράδυ εἶχε πέσει πάνω ἀπ' τὴν πόλη τῆς Ὁρφαλέζ. Τότε, κατεβαίνοντας τὰ скалоπάτια τοῦ ναοῦ, μαζί με τὴν Ἀλμήτρα, κι' ἀκολουθούμενος καὶ πάλι ἀπ' τὸ λαό, κατευθύνεται πρὸς τὸ λιμάνι κι' ἐπιδιβάλλεται στὸ καρὰβι του. Κι' ἐκεῖ, ἀφήνοντας μετ' συγκίνηση τὸν τελευταῖο χαιρετισμὸ τῆς ἀγάπης του, μετ' τὰ τελευταῖα παραγγέλματα τῆς σοφίας του καὶ μετ' τὴν ὑπόσχεση νὰ ξανάρθει καὶ πάλι «μέσα ἀπὸ τὴ μεγάλη σιωπή καὶ τὸν ἄνεμο», δίνει στοὺς ναῦτες τὸ σύνθημα γιὰ τὴν ἀναχώρηση. Κι' ὅταν τὸ καρὰβι ξεμάκρυνε, τραβώντας πρὸς τὰ ἀνατολικά, καὶ τὸ πλῆθος ὅλο εἶχε σκορπίσει, μόνο ἡ Ἀλμήτρα ἀπόμεινε, ἀκουμπισμένη στὸ μουράγιο, μέσα στὸ σούρουπο ἀμίλητη, ν' ἀτενίζει τὸ καρὰβι πού χάνονταν καὶ ν' ἀναλογίζεται μέσα της τὰ τελευταῖα παράξενα λόγια του: «Λέγον καιρό, μιὰ στιγμὴ ἀνάπαυσης πάνω στὸν ἄνεμο καὶ κάποια ἄλλη γυναίκα θὰ μετ' ξαναγεννήσει».

Ἄν καὶ αὐτούσιος ὁ λόγος τοῦ Προφήτη εἶναι ἀνυπέροχ-

τος, καθώς εἶπαμε, σὲ ποιητικὴ ὁμορφιά, ἀποκαλυπτικὸς καὶ φωτεινός, μετ' τὸν ὑποβλητικὸ ρυθμὸ του, μετ' παραγγέλματα σκληρὰ— πύρινα βέλη πού τρυποῦν τὰ ψυχὰ σκοτάδια, πέτρες πού ταράζουν τὰ στεκούμενα νερὰ τῆς πνευματικῆς διαμόρφωσης καὶ νοηρότητας — θὰ προσπαθήσουμε, ὡστόσο, νὰ δώσουμε ἓνα συνοπτικὸ διάγραμμα τῆς κοσμοθεωρίας πού ἀπορρέει μέσα ἀπ' αὐτόν, ἀπ' ὅπου καὶ διαγράφονται οἱ μεγάλες θεοσοφικὲς ἀρχὲς ὡς πρὸς τὴ σκοπιμότητα τῆς ἐξελισσόμενης θείας Ζωῆς, τὴν Ἐπανενσάρκωση, τὸ Κάρμα:

«Ἡ ζωὴ εἶναι πιὸ παλιὰ ἀπ' ὅλα τὰ πράγματα πού ζοῦν».

Ἡ Ζωὴ μέσα στὴ φιλοσοφία τοῦ Προφήτη, εἶναι ἡ φλογερὴ ἀνάσα τοῦ Θεοῦ, ἡ μεγάλη Γνώση, ἡ «πανταχοῦ παρούσα καὶ τὰ πάντα πληροῦσα», ἐκεῖνη πού τίναξε τ' ἀστέρια μετ' στὸ διάστημα καὶ ἔφερε σὲ ὑπαρξὴ ὅ,τι ὑπάρχει, τὴν πέτρα καὶ τὸ λουλούδι, τὸ σκουλήκι, τὸν ἄνθρωπο.

Ἡ Ζωὴ εἶναι ἓνα ἀσύλληπτο ὄραμα ἀπὸ ἀρμονία καὶ ὁμορφιά, ὅμως εἶναι σκεπασμένη μετ' πέπλο καὶ δὲ μᾶς φανερώνει τὸ ἀληθινὸ πρόσωπό της. Ἔτσι, μ' ὅλο πού ἡ Ζωὴ εἶναι διαρκῶς παρούσα κοντὰ μας, μόνον τὸ πιὸ μακρινὸ ὄραμά μας μπορεῖ ν' ἀγγίξει τὰ πόδια της. Ἐμεῖς οἱ ἴδιοι — ὡστόσο — εἴμαστε ἢ Ζωὴ κι' ἐμεῖς οἱ ἴδιοι ὁ πέπλος. Δὲν ὑπάρχει τίποτε ἀσχημὸ στὴ Ζωὴ, γιατί «ἡ Ζωὴ εἶναι ἡ ἴδια ἢ ὁμορφιά, ὅταν φανερώνει τὸ ἀληθινὸ

πρόσωπό της». Αυτό που σήμερα ονομάζουμε ασχήμια, δεν είναι παρά τα λείψα που σκεπάζουν τα μάτια μας και το νερό, που σφραγίζει άνοιμα τ' αυτιά μας. «Μην' ονομάζεις τίποτε ασχήμια, εκτός από το φόβο της ψυχής μπροστά στις αναμνήσεις της».

Η Ζωή είναι ένα όραμα αγάπης. «Όλα όσα υπάρχουν, ζούν πάντα απ' όλα εκείνα που υπάρχουν, δεμένα αναμεταξύ τους με ακατάλυτα δεσμά από αγάπη. Ζούμε ό ένας απ' τον άλλον σύμφωνα με τον νόμο τον παλιόν κι' άχρονο». Ο νόμος αυτός είναι ο νόμος της αγάπης. Κάθε πράγμα στη ζωή έχει τη «γλυκειά μάννα» του, απ' όπου παίρνει, με τον χρυσό λώρο της αγάπης, προστασία και δύναμη κι' αβήρση. «Οι όλοστοι ζούν μέσα απ' το δέντρο, το δέντρο τραβάει το γάλα της Γης μέσα στη σιγαλιά της νυχτός, κι' η Γη μέσα στο γαλήνιο ανερό της θηλάζει στον κόρφο του Ήλιου. Κι' ο Ήλιος παρακαθεται ισότιμος στο συμποσιο του Πρίγκηπα, που η πόρτα του μένει πάντα ανοιχτή και το τραπέζι του πάντα στρωμένο.»⁷

Ο Πρίγκηπας, ο Μεγαλοχαρός Βασιλιάς, ο Εύλογημένος, ο Δυνατός, ο Υπέρτατος, ο Πατέρας, είναι προσωνομίες που δίνονται συμβολικά από τον Προφήτη, προκειμένου να κατονομασούν με αυτές το ασύλληπτο και άνοημάστο Όν, τον Δημιουργό Θεό και Λόγο, εκείνον που περπατάει πάνω στο Γαλαξία, που η Ζωή δεν είναι παρά η ανάσα

Του κι' η σκιά Του, ενώ έμεις δεν είμαστε παρά η ανάσα της ανάσας Του κι' η σκιά της σκιάς Του. «Όμως, γι' αυτήν την υπέρτατη έννοια, είναι προτιμότερο να μη μιλάμε τόσο ελεύθερα. Θάταν πιο φρόνιμο να μιλάμε λιγώτερο για το Θεό-Πατέρα, που δεν μπορούμε να καταλάβουμε και περισσότερο για τους γείτονες Θεούς, για τα στοιχεία της Φύσης και για μας τους ίδιους, που μπορούμε να καταλάβουμε. «Κοιτάξτε γύρω σας και θα δείτε το Θεό να παίζει με τα παιδιά σας... Θα τον δείτε να χαμογελάει μέσα από το λουλούδι... και μετά ν' ανεβαίνει και να κουνάει τα χέρια του με τα κλαδιά των δέντρων».

Δεν υπάρχει τίποτε απ' ό,τι υπάρχει, που να μην έχει μέσα του τη Ζωή. Άνοιμα κι' αυτό που νομίζουμε άψυχο και νεκρό, έχει τη δική του ζωή, τραγουδάει με τον παλιμό της δικής του καρδιάς, σε αρμονία απόλυτη με τον παλιμό όλων. «Σήκω αυτή την πέτρα — θα πη στον μαθητή, που την κατηγορεί για άψυχο πράγμα⁸ — «Δεν υπάρχει πράγμα άψυχο. Όλα τα πράγματα ζούν και λαμπουν στη γνώση της μέρας και στο μεγαλείο της νύχτας. Έσύ κι' η πέτρα εισάστε ένα. Υπάρχει διαφορά μόνο στους χτύπους της καρδιάς. Η δική σου χτυπά κάπως πιο γρήγορα, άλλα δεν μπορεί να ναι τόσο ήρεμη... Ο δικός της ρυθμός είναι ένας άλλος ρυθμός... Δεν υπάρχει μες στη Ζωη παρά μια μελωδία, και μες στη μελωδία αυ-

7. «Κήπος».

8. «Κήπος».

τῆ ὄλα τὰ πράγματα τραγουδοῦν τὸ ἓνα μαζί με τ' ἄλλο, ἢ πέτρα με τίς καρδιές τῶν ἀνθρώπων και με τ' ἀστέρια, σὲ ἄρμονία ἀπόλυτη.

Ἡ Ζωὴ ἔρχεται μέσα ἀπ' τὴ θάλασσα, τὴν ὀμίχλη και τὸν ἄνεμο, πρὶν πῆξει και χρυσταλλιᾶσει πάνω στὴ γῆ. Ἔτσι «θολὴ και συννεφένια εἶναι ἡ ἀρχὴ ὄλων τῶν πραγμάτων, ὄχι ὄμως και τὸ τέλος τους... Και ποιὸς ξέρει ἀν και τὸ κρύσταλλο δὲν εἶναι κι' αὐτὸ μιὰ θολούρα πού διιλύεται».

Τὸ στοιχεῖο «θάλασσα», καθὼς εἶπαμε, μαζί με τὸ στοιχεῖο «ὀμίχλη» και «ἄνεμος», πού ἀναφέρονται συχνὰ τόσο στὸν «Προφήτη», καθὼς και στὸν «Κῆπο», σὴν μιὰ αἰώνια πηγὴ τῶν μορφῶν τῆς Ζωῆς, μήτρα και μάννα ἀπ' ὅπου ἔρχονται και ὅπου και πάλι ξαναγυρίζουν τὰ «σκληρὰ καλούπια» γιὰ νὰ θροῦν τὴν εἰρήνη και τὴν ἐλευθερία τους, δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι ἄλλο ἀπὸ τὸ γνωστὸ στὶς ἐσωτερικὲς παραδόσεις «ἀστρονομητικὸ» στοιχεῖο, τὴ συμβολικὴ αὐτὴ θάλασσα και τὸν συμβολικὸ ὠκεανὸ⁹ τῆς ἀρχαίας μυθολογίας, πού μᾶς περιβάλλει ἀπὸ παντοῦ, πού πλάθει τίς μορφές τῆς ζωῆς πρὶν ἔλθουν νὰ πῆξουν και νὰ χρυσταλλιᾶσουν μέσα στὴ στερεὴ ὕλη, και σὴν μιὰ αἰθέρια Τηθύς τίς τρέφει διαρκῶς και τίς γαλουχεῖ. Ἐρχόμαστε ὄλοι μας μέσα ἀπὸ τὴν πολυκύμαντη θάλασσα. «Μέσα σ' αὐτὴν ταξιδεύαμε χωρὶς ἀκρογιάλι και χωρὶς ἑαυτὸ. Ἐπειτα ἢ ἀνάσα τῆς ζωῆς μᾶς ὕφανε και

μᾶς ἔκανε πέπλο ἀπὸ φῶς, ἔπειτα τὸ χέρι τῆς μᾶς μάζεψε και μᾶς ἔδωσε μορφὴ...» Ἡ θάλασσα ὄμως, ἢ πρώτη μας μάννα, μᾶς ἔχει ἀκολουθήσει, τὸ τραγοῦδι τῆς θρίσκειται μέσα μας και μᾶς καλεῖ ὀλοένα κοντὰ τῆς, θυμίζοντάς μας τὴν ἀληθινὴ μας καταγωγή.

Ἡ μορφὴ, τὸ καλούπιασμα μέσα στὴ φυσικὴ ὕλη, εἶναι στέρηση τῆς ἐλευθερίας. Γι' αὐτὸ, ἀν ποθοῦμε τὴν ἐλευθερία, εἶναι ἀνάγκη νὰ ξαναγυρίσουμε και πάλι πρὸς τὴ θάλασσα και τὴν ὀμίχλη. «Τὸ ἄμορφο γυρεῖει πάντα τὴ μορφὴ, ὅπως και τ' ἀναριθμητα νεφελώματα θᾶθελαν νὰ γίνουν ἥλιοι και φεγγάρια. Και μεῖς πού εἶμαστε σκληρὰ καλούπια, πρέπει νὰ γίνουμε ὀμίχλη ἀκόμα μιὰ φορὰ, γιὰ νὰ μάθουμε και πάλι ἀπὸ τὴν ἀρχὴ».

«Λίγον καιρό, μιὰ στιγμὴ ἀνάπαυσης πάνω στὸν ἄνεμο, και μιὰ ἄλλη γυναῖκα θὰ με ξαναγεννήσει».

Ἄνεμος — ὀμίχλη — θάλασσα — χρυστάλλιασμα μέσα στὸ χωματένιο καλούπι και ξανὰ λιώσιμο τοῦ καλουπιοῦ και ἐπιστροφή στὴ θάλασσα, τὴν ὀμίχλη και τὸν ἄνεμο. Μιὰ ἀέναη κυκλικὴ πορεία τῆς Ζωῆς μέσα ἀπὸ τίς μορφές «γιὰ νὰ μάθει και πάλι...».

Μέσα ἀπὸ τίς ποιητικὲς αὐτὲς ἀλληγορίες, τίς παρμένες ἀπὸ τὴ φύση, πού ἀναφέρονται συχνὰ τόσο στὸν «Προφήτη», καθὼς και στὸν «Κῆπο», προβάλλει ἀνάγλυφη ἢ μεγάλη ἀπόκρυφη ἀλήθεια τῆς Ἐπανενσάρκωσης τῆς Ζωῆς μὲς στὶς μορφές. Ἐνα ἀσταμάτητο πῆγαινε - ἔλα ἀπὸ τὸ πυκνὸ

9. Ἀπὸ τὸ ὠκύς - νοῦς.

καί δρατὸ πρὸς τὸ αἰθέριο καὶ ἀόρατο, καὶ ἀντίστροφα: «Ἡ πάχνη πού διαλύεται τὴν αὐγή, ἀφήνοντας τὴ δροσιὰ στὰ χωράφια, θὰ ὑψωθῆ καὶ θὰ γίνεῖ σύννεφο καὶ μετὰ θὰ πέσει πάλι σὰν βροχή. Καὶ γὼ ἤμουν σὰν τὴν πάχνη...» Κι' ἄλλου: «Ὀμίχλη, ἀδελφή μου, λευκὴ ἀνάσα πού δὲν μπῆκες ἀκόμα σὲ καλούπι / οἱ τοῖχοι γκρέμισαν / οἱ ἄλυσίδες ἔσπασαν. / Ἀνεβαίνω πρὸς ἔσένα, ὅμοιος μὲ σένα. / Καὶ μαζὶ θὰ ταξιδέψουμε... μέχρι τὴ δεύτερη μέρα τῆς ζωῆς / ὅταν ἡ αὐγή θὰ σὲ ξαναρίξει σὰν δροσιὰ μέσα στὸν κῆπο, / Καὶ μὲνα σὰν μωρὸ στὸν κόρφο μιᾶς γυναίκας... Καὶ κεὶ θὰ θυμηθοῦμε...»¹⁰ Καὶ ἡ ἴδια ἀλήθεια ἐκφρασμένη μὲ ἄλλα λόγια: «Σὲ τοῦτον τὸν Κῆπο, βρίσκονται θαμιμένοι ἀπὸ τὰ χέρια τῶν ζωντανῶν ὁ πατέρας μου κι' ἡ μάνα μου. Σὲ τοῦτον τὸν Κῆπο, εἶναι θαμιμένοι οἱ σπόροι τῶν περασμένων χρόνων... Χιλιάδες φορές θὰ θαφτοῦν ἐδῶ ὁ πατέρας μου κι' ἡ μάνα μου καὶ χιλιάδες φορές ὁ ἄνεμος θὰ θάψει ἐδῶ τοὺς σπόρους. Καὶ χιλιάδες χρόνια ἀπὸ σήμερα, ἐσεῖς κι' ἐγὼ κι' αὐτὰ τὰ λουλούδια θὰ μαζευτοῦμε στὸν ἴδιο Κῆπο καὶ θὰ ὑπάρξουμε, ἀγαπώντας τὴ ζωή».¹¹

Ὅταν κάτι μένει ἀνεκπλήρωτο στὴ διάρκεια μιᾶς ζωῆς, τὸ ἀνεκπλήρωτο αὐτὸ γίνεταί μιὰ ἀφορμὴ καὶ μιὰ δύναμη ἐλκτικὴ γιὰ τὴν ἐπιστροφή τῆς ζωῆς καὶ τὴν ἐνσάρκωση μὲς στὴ μορφή, προκειμένου νὰ ἐκπληρωθῆ μέσα

ἀπ' αὐτήν: «Φεύγω, ἀλλὰ ἂν φύγω μὲ μιὰν ἀλήθεια πού δὲν ἐκφράστηκε ἀκόμα, αὐτὴ ἡ ἴδια ἢ ἀλήθεια θὰ μὲ γυρέψει πάλι καὶ θὰ μὲ μαζέψει... καὶ πάλι θὰ ξαναρθῶ, γιὰ νὰ μιλήσω μὲ μιὰ φωνὴ ξαναγεννημένη μέσα ἀπὸ τὴν καρδιά τῆς σιωπῆς».

Ἡ διάρκεια μιᾶς ζωῆς μέσα στὴ φυσικὴ μορφή, δὲν εἶναι παρὰ μόνο μιὰ Μέρα μέσα στὴν ἀσύλληπτη διάρκεια τῆς ὄλης ζωῆς μας καὶ ὑπαρξῆς. Σ' ἄλλες «μέρες» μας εἶχαμε γνωρίσει τὴν πείνα καὶ σ' ἄλλες παρακαθήσαμε σὲ γαμήλια συμπόσια. Πολλές φορές μείναμε γυμνοί, ἀλλὰ φερέσαμε καὶ ρούχα θασελικά. «●» ἀνταμωθοῦμε πάλι μιὰν ἄλλη Μέρα... καὶ «ἂν δὲν καταλαβαίνεις σήμερα, θὰ καταλάβεις μιὰν ἄλλη μέρα», εἶναι ἐκφράσεις πού ἀναφέρονται τόσο στὸν «Προφήτη» καθὼς καὶ στὸν «Κῆπο», μὲ τὴ σημασία μιᾶς ἄλλης γήινης ἐνσάρκωσης.¹² Κάθε φορὰ ξαναγυρίζοντας ἢ ζωὴ κερδίζει πείρα μέσα ἀπὸ τὴ μορφή, πλουτίζει κι' αὐξάνει καὶ ξανοίγεται πρὸς τὸ φῶς. Ἔτσι, «ὁ ἅγιος κι' ὁ ἁμαρ-

12 Ἡ λέξη «Μέρα» στίς εσωτερικὲς παραδόσεις ἀναφέρεται, ὄχι μόνο γιὰ τὸν συμβολισμό τῆς διάρκειας μιᾶς ἐνσάρκωσης, ἀλλὰ καὶ γιὰ χρονικὲς διάρκειες πολὺ πῶς μεγάλες, ὅπως ἐκεῖνες πού στὴ Θεοσοφικὴ Διδασκαλία ὀνομάζονται «γύροι» καὶ «ἄλυσιοι» καθὼς καὶ Μέρη καὶ Νύχτες τοῦ Βραχμα, διαρκεῖς ἀσυλληπτες πού ἀπαιτοῦνται γιὰ τὴν τελείωση τῆς ἀνθρωπίνης ἀτομικότητας. Στὴν ἐλληνικὴ θρησκευτικὴ παράδοση, ὁ πνευματικὸς ἦρας Ἡρακλῆς φέρεται νὰ ἐκτελεῖ τοὺς 12 ἄθλους του ἀπὸ τὴν ἀνατολὴ ἕως τὴ δύση μιᾶς τέτοιας «Μέρας».

10. «Κῆπος».

11. «Κῆπος».

τωλός είναι: δίδυμα αδέρφια, με τή διαφορά, ότι ο ένας γεννήθηκε μιά «μέρα» πριν από τον άλλον».

Αυτό που τραγουδά και διαλογίζεται μέσα σας κατοικεί ακόμα στά όρια της πρώτης εκείνης στιγμής, που διασκόρπισε τ' αστέρια μέσα στο διάστημα.

Η Ζωή είναι αιώνια και συντελείται και ωριμάζει και γίνονται μέσα στο αιώνα «τώρα». Αυτό που για τήν περιορισμένη μας αντίληψη, είναι χρόνος, είναι γι' αυτήν μιά έννοια χωρίς διαιρέσεις και μέτρα, όπως «αδιαίρετη είναι: ή έννοια της αγάπης». Το Χθές δεν είναι: για το άχρονο της Ζωής τίποτε περισσότερο από τήν ανάμνηση του Σήμερα, και το Αύριο το όνειρο του Σήμερα. Μέσα σ' αυτό το αιώνα και ασύλληπτο Σήμερα, χωρούν όλα, ή ανάμνηση μαζί με το παρόν και με το όνειρο.

Μέσα στο αιώνα Σήμερα, ή Ζωή δεν μεγαλώνει αυξάνοντας όπως οι μορφές σέ ύψος και όγκο και μέγεθος, δεν ψηλώνει «σέ ύσια γραμμική σαν το καλάμι», αλλά ξανοίγεται: μέσα απ' τον ίδιο τον έαυτό της και ωριμάζει: κι έλευθερώνεται, ξεδιπλώνοντας τις αναρίθμητες της δυνάμεις, όπως ξεδιπλώνει ο λωτός τά πέταλά του στό φως.

«Σκύψι και πιάσε μιά γούφτα καλό χώμα» — θά πη στον μαθητή που παραπονιέται: για τό κύλισμα του χρόνου και τή φθορά της ζωής — «Βρήκες εκεί μέσα κάποιο σπόρο, ίσως και κάποιο σκουλήκι. Αν τό χέρι σου είχε μεγάλο ανοιγμα και μεγά-

λη διάρκεια, ο σπόρος θά μπορούσε νά γίνει ένα δάσος και τό σκουλήκι: ένα κοπάδι άγγελιοι. Και μήν ξεχνάς πως τά χρόνια που κάνουν τους σπόρους δάση και τά σκουλήκια άγγέλους, άνήκουν σ' αυτό τό «Τώρα», όλα τά χρόνια σ' αυτό και μόνο τό «Τώρα».¹³

«Η Ζωή δεν πηγαινει ποτέ προς τά πίσω και δεν σταματά στό χθές»

Μέσα στο αιώνα γίνεσθαι της Ζωής, τίποτε απ' ότι έχει έρθει σέ ύπαρξη δεν πεθαίνει, τίποτε δεν φθειρεται, τίποτε δεν μένει στάσιμο και τίποτε δεν αποσθοδορμει, όλα πορεύονται προς τά εμπρός, ακόμα και χωλαίνοντας και σκοντάφτοντας και θραυπορώντας, προς μίαν ανάπτυξη και μίαν ώριμωση ατέρμονη μέσα στο φως του Θεού. Έτσι: «Μέσα από τά σώματα που φοβούνται τον τάφο, είναι ή Ζωή που αναζητά τή ζωή.» Οι μορφές φοβούνται τον τάφο. Όμως δεν υπάρχουν τάφοι. Κάθε τάφος δεν είναι: παρά λίγνο και πέτρα για νά πατήσει ή ζωή και νά διαθει και νά περάσει: πιο πέρα. Τά παιδιά μας προπορεύονται: από μας στή Ζωή. Είναι τά ζωντανά βέλη που έμεις οι τοξότες τοξεύουμε για νά κατοικήσουν τό «αύριο» της Ζωής. Είναι «οί γιοί και οί κόρες της λαχτάρας της Ζωής για τή ζωή».

«Είσατε πνεύματα παρ' όλο που κινείστε με τό σώμα».

«Είσατε φλόγες, μ' όλο που είσατε κλεισμένες στις λάμπες».

Η Ζωή γέννησε τον άνθρωπο

«Ένα τραγούδι κι' ένα αίνιγμα. Τραγούδι στον ούρανο, αίνιγμα πάνω στη γή». Και μόνο με τὰ ἴδια τὰ δικά μας φτερά, με τὴ λαχτάρα καὶ τὴ φλόγα τοῦ πάθους μας, θὰ μπορέσουμε νὰ μεταφέρουμε τὸ τραγούδι ἀπὸ τὸν οὐρανὸ καὶ νὰ λύσουμε τὸ αίνιγμα πάνω στη γή.

Αὐτὸ τὸ οὐράνιο τραγούδι, πού εἶναι ὁ ἀληθινὸς ἄνθρωπος, δὲν κατοικεῖ ἀκόμα μέσα στὸν ἄνθρωπο. «Κατοικεῖ στὰ δώματα τ' οὐρανοῦ καὶ περιπλανιέται: μετὸν ἄνεμο», ἔτσι πού «ἀδύναμο κι' ἀόριστο κι' ἀδέσαιο μὲς φαίνεται σήμερα αὐτὸ πού δὲν εἶναι: παρὰ τὸ πὸς θυατό, τὸ πὸς σίγουρο καὶ βέβαιο ἀπ' ὅ,τι κατέχουμε». Γιατὶ ὁ ἄνθρωπος δὲν ἔχει γίνεαι ἀκόμη ἕνα μετὸν «Ἄνθρωπο». Πολλὰ ἀπ' ὅσα ὑπάρχουν μέσα μας εἶναι ἄνθρωπος καὶ πολλὰ δὲν εἶναι ἀκόμα ἄνθρωπος, «ἀλλὰ ἕνας ἄμορφος πυγμαῖος, πού προχωρεῖ κοιμισμένος μὲς στὴν ὀμίχλη, φάχνοντας γιὰ τὸ ξύπνημά του». Ὑπάρχουν καὶ συζοῦν στὴν πραγματικότητα σήμερα μέσα στὸν ἄνθρωπο τρεῖς ἄνθρωποι, τρεῖς φάσεις ἀνθρώπινες: Ὁ ἄμορφος πυγμαῖος, πού ἔρχεται μέσος ἀπὸ τὸ σκοτεινὸ ζωϊκὸ παρελθόν μας· ὁ ἄνθρωπος πού ζεῖ ἐνσυνείδητα καὶ κρίνει καὶ σκέφτεται καὶ συγκρούεται μετὸν σκοτεινὸ πυγμαῖο· κι' ὁ ἄλλος, ὁ μεγάλος καὶ θεῖος ἐαυτός μας, «ἐκεῖνος πού μὲς στὸ τραγούδι του, ὅλα μας τὰ τραγούδια δὲν εἶναι παρὰ ἕνας ἄγγελος παλμός», πού γι' αὐτὸν ὁ σημερινὸς ἄνθρωπος δὲν θὰ εἶναι: πα-

ρὰ μόνο τὰ κῦτταρα κι' οἱ ἴστοί του.

Ἡ σύλληψη τῆς ἀνθρώπινης ὄντοτητας μέσα στὴ φιλοσοφία τοῦ Προφήτη, συμπίπτει, καθὼς θέλομε, μετὴ θεσοφικὴ σύλληψη γιὰ τὸν ἄνθρωπο. Ὁ ἄνθρωπος στὴ σημερινὴ ἐξελικτικὴ φάση του, εἶναι τριπλοῦς: Σῶμα — ψυχὴ — πνεῦμα. Στὴν κατώτερη φάση, τὸ στοιχεῖο «σῶμα», τὸ ζωϊκὸ στοιχεῖο, ὁ «ἄμορφος πυγμαῖος», πού ὀρθώνει ἐπιτακτικὰ τὴ σκοτεινὴ ὑπαρξή του, θυμίζοντας μας τὴ γήινη ρίζα μας. Στὴ μέση, τὸ στοιχεῖο «ψυχὴ», ὁ ἐνσυνείδητος ἄνθρωπος, ὁ λογικὸς καὶ σκεπτόμενος, καὶ ἐπάνω τὸ στοιχεῖο «πνεῦμα», τὸ καθαρὸ καὶ ἄμιγξες, ὁ «χρυσός», πού δὲν μπορεῖ ἀκόμα νὰ ἐκδηλωθῆ μέσα ἀπὸ τις χορδὲς τοῦ σημερινοῦ μας ὄργανου. Ὁ ἄνθρωπος «ψυχὴ», ἀνάμεσα στὸν πυγμαῖο ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά καὶ τὸν «μεγάλο ἐαυτό μας» ἀπὸ τὴν ἄλλη, εἶναι ἐκεῖνος πού παλεύει ἀκαταπαύστα νὰ νικήσῃ τὸν πυγμαῖο καὶ πατώντας ἐπάνω του ν' ἀνοίξῃ φτερά καὶ νὰ ὑψωθῆ πρὸς τὸ πνεῦμα. Ἔτσι, σύμφωνα μετὴν εἰκόνα αὐτὴ, ὁ ἀληθινὸς ἄνθρωπος, ἂν καὶ δεμένος μαζί μας μετὴ πύρινα δεσμά, προαιώνια καὶ ἀκατάλυτα, πλανιέται ὡστόσο, ἀκόμα καὶ ἐπιπολάζει ἀπὸ πάνω μας, μὴ ὀριζόντιος μέσα στὸ σῶμα μας κέντρα αἰσθητήρια καὶ ὕλη ἰσοδύναμη γιὰ τὴν ἐκφρασὴ του.

«Σαν τὸν ὠκεανὸ εἶναι ὁ θεῖος ἐαυτός μας καὶ μένει πάντα ἀπολυτός. Καὶ σαν τὸν αἰθέρα δὲν ἀνυψώνει παρα ἐκεῖνον πού ἔχει

φερά... Ἡ δύναμη του μᾶς δένα με τὴ γῆ, τὸ ἄρωμα του μᾶς ἀνωφώνει στο διαστημα καὶ στὴ διάρκειά του εἰμαστε «θάνατοι».

Ἀπόλυτος μένει πάντα ὁ ἀληθινὸς ἑαυτὸς μας, ὅπως εἶναι ἀπὸ τὴν ἴδια τὴ φύση του, τὴν καθαρή καὶ ἀμιγῆ, ἀνέγγιχτος ἀπὸ κάθε κακία καὶ ἀπ' ὅλα ἐκεῖνα ποὺ προσάλλουν καὶ θίγουν τὸν μικρὸν ἑαυτὸ μας. Κι' ὅταν ἐμεῖς ἐδῶ νοιώθουμε προσβεβλημένοι, ταπεινωμένοι ἢ νικημένοι, αὐτὸς στέκει ἀτάραχος πάνω στὸ θρόνο του ψηλά, χαμογελώντας ὅταν ἐμεῖς θρηνοῦμε, ἐλεύθερος καὶ ἀδέσμευτος, ἀκόμα καὶ ὅταν ἐμεῖς σηκώνουμε τὶς ἀλυσίδες μας. Δὲν σέρνεται αὐτὸς μαζί με τὸ σῶμα μας κάτω ἀπ' τὸν ἥλιο γιὰ ζέστη, δὲν σκάθει τρύπες μέσα στὸ χῶμα γιὰ ἀσφάλεια, δὲν φυλακίζεται μέσα στὰ σπίτια μας, ἀλλὰ ζεῖ μιὰ δική του ζωὴ, αὐξάνοντας μέσα ἐπὶ τὸν δικὸ μας μόχθο, ὠριμάζοντας μέσα ἀπ' τὸν πόνο μας καὶ ἀπλώνοντας ὁλοένα τὴ δύναμή του στὸ φῶς, «ἐνῶ ἐμεῖς χωρὶς νὰ ἀντιλαμβανόμαστε τὸ ἀπλωμά του αὐτὸ, θρηνοῦμε τὶς μέρες μας ποὺ φεύγουν». Ἀκόμα καὶ ὅταν ἐμεῖς κοιμόμαστε, ὁ ἀληθινὸς ἑαυτὸς μας ζεῖ μιὰ πλατύτερη ζωὴ μέσα στὸν ὕπνο καὶ στ' ὄνειρό μας. Γιατί ἡ νύχτα δὲν εἶναι ὥρα ἀνάπαυσης, παρὰ μόνο γιὰ τὸ σῶμα μας, ἐνῶ γιὰ τὸ φλυγερὸ καὶ ἀδάμαστο πνεῦμα μας εἶναι ὥρα ἀναζήτησης καὶ ἀνακάλυψης.

«Ἡ καθημερινὴ σας ζωὴ εἶναι ὁ ναός σας καὶ ἡ θρησκεία σας».

Τὸ ἀνιτισμα καὶ ἡ ὠρίμανση

μέσ στὸν μεγάλο μας Ἐαυτὸ συντελεῖται μέσα στὸ Σήμερα τῆς Ζωῆς.

Ἡ Ζωὴ εἶναι ὁ ἐκδηλωμένος Θεός, καὶ αὐτὴ θὰ πρέπει νὰ εἶναι στὴν πραγματικότητα ἢ μόνον ἄλθινη θρησκεία μας καὶ ὁ μόνος ναός μας. Γιατί θρησκεία δὲν εἶναι, παρὰ οἱ πράξεις καὶ οἱ σκέψεις μας τῆς κάθε μέρας. Δὲν γίνεται νὰ διαχωρίζουμε τὶς πράξεις μας καὶ τὶς σκέψεις ἀπὸ τὴν πίστη μας, νὰ μοιράζουμε τὶς ὥρες μας, ἄλλες γιὰ τὸ Θεὸ καὶ ἄλλες γιὰ μᾶς τοὺς ἴδιους.

Μπαίνοντας μέσ στὸ ναὸ τῆς καθημερινῆς μας ζωῆς εἶναι ἀνάγκη νὰ παίρνομε ὅσο τὸ δυνατόν περισσότερο ἀπ' τὸν μεγάλο μας Ἐαυτὸ. Γιατί χωρισμένοι ἀπ' αὐτόν, δὲν εἴμαστε παρὰ «ἐνα σπῖτι διαιρεμένο, ἕνα καράβι χωρὶς πηδάλιο, ποὺ περιπλανιέται ἄσκοπα ἀνάμεσα σ' ἐπικίνδυνα ξερωνήσια, ρίζες προσκολλημένες, τυφλές, ποὺ βυζαίνουν ἀχόρταγα μέσα ἀπ' τὸν κόρφο τῆς γῆς». Ἐνωμένοι μαζί του, ξεκολλᾶμε με μᾶς ἀπ' τὶς γῆινες ρίζες μας, θγάζομε φτερά καὶ ἀπλωνόμαστε στὴ χαρὰ τῆς δημιουργίας καὶ τοῦ δοσίματος μέσα ἀπ' τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτὸ μας. Τότε, «μέσα ἀπ' τὰ χέρια μας ποὺ δίνουν, μιλάει ὁ Θεὸς καὶ πίσω ἀπ' τὰ μάτια μας ὁ Θεὸς χαμογελάει στὴ γῆ».

«Μεγάλος εἶναι ἐκεῖνος ποὺ μετατρέπει τὴ φωνὴ τοῦ ἀνίμου σὲ τραγοῦδι, ποὺ τὸ κάνει πιὸ γλυκὸ με τὴν ἀγάπη του».

Ἡ Ζωὴ εἶναι ὁ ἐκδηλωμένος Θεός. Κι' ἡ δουλειὰ μέσα στὴ Ζωὴ εἶναι ἡ ἀγάπη ἐκδηλωμένη. Ἡ Ζωὴ ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη ἐργά-

ζεται. Δουλεύοντας και μείς μέσα σ' αυτήν, συμβαδίζουμε με την πορεία της, πραγματώνοντας με τον μόχθο μας το όνειρο της Γης, «τό μέρος εκείνο απ' το όνειρό της, που είχε ανατεθεί σε μās από τότε που η Γη γεννήθηκε». Υπάρχει ένα όνειρο κι' ένας οραματισμός μέσα στο μόχθο της Γης, όπως υπάρχει όνειρο μέσα σε κάθε μόχθο και σε κάθε δημιουργία. Το όνειρο της Γης είναι να κάνει να εκδηλωθῆ το πνεῦμα που ἔχει ἐνσαρκωθῆ πάνω σ' αὐτήν, ἐκδηλώνοντάς το να ἐκπνευματωθῆ και ἡ ἴδια, και ἡ πραγματώση τοῦ οἰκτιροῦ αὐτοῦ μόνου με τῆ ζωῆ τῆς ἀνθρωπότητος ἀρχίζει να παίρνει σάρκα και ὄστα.¹⁵

Μέσα ἀπὸ τὸν μόχθο τῆς καθημερινῆς μας δουλειᾶς, ἐπικοινωνοῦμε ὁ ἕνας με τὸν ἄλλον και με τὸν Θεό, δεμένοι ἀναμεταξύ μας με τὰ δεσμὰ τῆς ἰδίας ζωῆς, εἰσχωροῦμε μες στὴν οὐσία τῆς ζωῆς κι' ἀνακαλύπτομε τὰ πιὸ θαθεῖα μυστικά της.

Δὲν ὑπάρχει γιὰ τὴ Ζωῆ δουλειὰ ἀνώτερη και κατώτερη, «κι' ὁ ἄνεμος δὲν τραγουδάει πιὸ γλυκά στις γιγάντιες θαλασιδιές ἀπ' ὅ,τι στὸ πιὸ μικρὸ και ταπεινὸ χορτάρι». Κάθε δουλειὰ, ἀκόμα και ἡ πιὸ ταπεινὴ μπορεῖ να με-

τουσιωθῆ μέσα ἀπὸ τὴν ἀλλημυστική φωτιὰ τῆς ἀγάπης και να γίνει «θεῖο τραγοῦδι». Δουλεύουμε με ἀγάπη ὅταν μοχθοῦμε να ἐμφυσήσουμε στὸ καθετὶ ποῦ κάνουμε τὸ νόημα και τὴν πνοὴ τῆς δικῆς μας ψυχῆς. Τότε ὁ ὕφαντῆς ὑφαίνει τὸ ὕφασμα «με κλωστες ποῦ τραβάει μέσα ἀπ' τὴν ἴδια τὴν ψυχὴ του, σὰν νάταν να φορέσει τὸ ὕφασμα αὐτὸ ἢ ἀγαπημένη ψυχῆ». Κι' ὁ χτίστης χτίζει τὸ σπίτι «με στοργὴ σὰν νάταν να κατοικήσει μέσα στὸ σπίτι αὐτὸ ἢ ἀγαπημένη ψυχῆ».

Ὅταν ἡ δουλειὰ δὲν γίνεται με τὴν πνοὴ και τὴν ἱερὴ φλόγα τῆς ἀγάπης, εἶναι μιὰ στεῖρα δουλειὰ, ποῦ ὄχι μοναχὰ δὲν συνεισφέρει, ἀλλὰ οὐλάπτει και δηλητηριάζει, ἀνικώπτοιας τὸ ἔργο και τὴν πορεία τῆς Ζωῆς. Ἔτσι: «ἂν ψήνεις ἕνα ψωμὶ με ἀδιαφορία, ψήνεις ἕνα μικρὸ ψωμὶ».

«Ὁ δολοφονημένος δὲν εἶναι χωρὶς εὐθυνη για τὸ θανατὸ του κι' ὁ ληστεμένος φταίει κι' ὁ ἴδιος για τὸ ληστεμα του».

Μπαίνοντας μες στὸ ναὸ τῆς καθημερινῆς μας ζωῆς, πρέπει να παίρνομε ὅσο τὸ δυνατόν πιὸ πολὺ ἀπ' τοῖς μεγάλοις μας ἑαυτοῖς. Ἐνοημένοι μαζί του εἰμαστε προφυλαγμένοι ἀπὸ κείνο ποῦ ὀνομάζομε «ἁμαρτήρια». Γιατὶ δὲν εἶναι παρὰ μόνον ὅταν ὁ ἀληθινὸς ἑαυτὸς μας περιπλανιέται μακριὰ μας, ποῦ μόνον κι' ἀφύλακτοι κάνομε ἀδίκημα στὸν ἄλλο ἄνθρωπο, ποῦ δὲν εἶναι στὴν πραγματικότητα παρὰ ἀδίκημα στὸν ἴδιο τὸν ἑαυτὸ μας. Καὶ γιὰ κάθε ἀδίκημα ποῦ κάνομε, «θὰ πρέπει να κρούσομε και να περιμένομε λίγον

15. Στὴν ἐκπνευματώση αὐτῆς τῆς Γῆς, ἕνα όνειρο, κάτω ἀπὸ τὸ ὁποῖο ἡ Γῆ μοχθεῖ και στεναίξει, ἀναφέρονται και οἱ στίχοι τοῦ Ρ. Μ. Ρίλκε, ἀπὸ τὴν 9η Ἐλεγεία τοῦ «Γῆ, δὲν εἶν' ἀλήθεια αὐτὸ πῶς θελεῖς; Ἀόρατη μέσα μας να ξαναγενηθῆς; Αὐτὸ δὲν εἶναι τ' όνειρο σου; Ἀόρατη κάποτε να γίνεις; Γῆ ἀόρατη. Τί ἄλλο νάναι τάχα, ἂν δχι μεταμορφωση ἢ ἐπιτακτικὴ σου ἀποστολή; Γῆ ἀγαπημένη».

καιρό ἀφύλακτο: στήν πόρτα τοῦ Ἐβλογημένου».

Τὸ «ἀδίκημα» ἢ τὸ «Κρίμα καὶ ἢ Τιμωρία» εἶναι ἓνα κεφάλαιο, πού προβάλλει μέσα ἀπὸ τὴ σοφία τοῦ Προφήτη μὲ ὅλες τὶς συγκλονιστικὲς διαστάσεις πού παίρνει τὸ θέμα αὐτὸ μέσα στὶς Ἑσωτερικὲς Διδασκαλίες. Χαράζοντας μὲ βαθειὰ τοιμή, μὲ εὐλιχνεία καὶ τόλμη, πάνω στήν ἐπιφάνεια τῆς ψυχικῆς καὶ πνευματικῆς διαμόρφωσής μας, μᾶς ἀνοίγει τὰ μάτια νὰ ἰδοῦμε καὶ νὰ κατανοήσουμε τὴ μεγάλη καὶ ἀδιάσειστη ὁλότητα, ἔτσι: «Ὁ δολοφονημένος δὲν εἶναι χωρὶς εὐθύνη γιὰ τὸ θάνατό του κι' οἱ δίκαιοι δὲν εἶναι ἄθωοι γιὰ τὶς πράξεις τῶν πονηρῶν».

Εἴμαστε δεμένοι ὁ ἓνας μὲ τὸν ἄλλον μὲ τὰ ἀκατάλυτα δεσμὰ τῆς Μίας Ζωῆς, συνένοχοι ἐπεμένως καὶ συνυπεύθυνοι ὅλοι γιὰ κάθε ἀνθρώπινη πτώση. Γιατί, «ὅπως τὸ ἓνα φύλλο δὲν κιτρινίζει: παρὰ μόνον μὲ τὴ βουβή γνώση ὅλου τοῦ δέντρου, ἔτσι κι' ὁ παραβάτης δὲν μπορεῖ νὰ κάνει ἀδίκημα χωρὶς τὴν κρυφὴ συγκατάθεση ὅλων μας. Τὸ ἀδίκημα τοῦ κάθε ἀνθρώπου εἶναι, ὡς ἓνα σημεῖο καὶ δικό μας ἀδίκημα, ἐφόσον ὁ «σκοτεινὸς πυγμαῖος» ὑπάρχει μὲς στὸν καθένα μας καὶ τὸ χαμηλὸ σημεῖο, ὅπου ἔπεσε ὁ ἄλλος ὑπάρχει ἐπίσης μὲς στὸν καθένα μας. Ὁ ἐγκληματίας δὲν εἶναι ἓνας ξένος, ἓνας παρεισάκτος μέσα στὸν κόσμον μας, πού πρέπει νὰ μισοῦμε καὶ ν' ἀποδιώχνουμε, ἀλλὰ ἓνας ἀπ' ὅλους ἐμᾶς καὶ ἴδιος μὲ μᾶς, ἓνας ἀδελφός μας, πού σκόνηταψε πάνω στὸ δρόμο του καὶ βρῖσκα-

ται σὲ ἀνάγκη. Γιατί κι' ἂν δὲν φτάνουμε ἐμεῖς οἱ ἄλλοι: στήν ἔνοχη πράξη, δὲν εἴμαστε, ὡστόσο, ἀπαλλαγμένοι ἀπ' τὴν ἔνοχη σκέψη, πηγὴ καὶ ρίζα τῆς ἔνοχης πράξης. Κι' ἀκόμα ἐκεῖνος πού πέφτει στὸ κρίμα, εἶναι κατὰ κάποιον τρόπο, τὸ ἐξιλαστήριο θῦμα, ἐξαγοράζοντας μὲ τὴ δική του βυσία τὸ μεριδίό μας στήν ἔνοχη, καὶ κουβαλώντας αὐτὸς γιὰ λογαριασμό μας τὸ σκληρὸ φορτίο. Θὰ μπορούσαμε ἐμεῖς, πού λογιζόμαστε ἄθωοι, πῶς ἑλληνικοὶ καὶ προπορευόμενοι στὸ δρόμο τῆς ζωῆς, νὰ τὸν εἴχαμε προστατέψει, θγάζοντας ἀπὸ πρὶν τὸ ἐμπόδιο, ὅπου σκόνηταψε κι' ἔπεσε. Ἦτσι, ποιοὶ οἱ ἔνοχοι καὶ ποιοὶ οἱ ἄθωοι; Ὅρθιοι καὶ πεσμένοι. ἄθωοι καὶ ἔνοχοι, δὲν εἴμαστε παρὰ ἓνας ἀνθρώπος, πού στέκεται στὸ μισοσκοτάδιο, ἀνάμεσα στὴ νύχτα τοῦ πυγμαίου ἑαυτοῦ του καὶ στὴ μέρα τοῦ θεοῦ ἑαυτοῦ του». Καὶ τί εἶναι οἱ ἀνθρώπινοι νόμοι μας, πού τιμωροῦν καὶ καταδικάζουν, ἂν ὄχι: «τὸ περίγραμμα τῆς δικῆς μας σκιαῆς πάνω στὴ γῆ;» Τιμωροῦμε τὸν ἔνοχο στήν πράξη. Ποιὸς ξέρει ὅμως, ἂν στὰ μάτια τῶν «Ἐβλογημένων κατοίκων τῆς Ἀόρατης Πόλης» καὶ γιὰ τοὺς δικούς τους θεσμούς, τοὺς αἰώνιους κι' ἀσφαλείτους, δὲν εἴμαστε καὶ μεῖς ὅλοι τὸ ἴδιο ἔνοχοι; Ἐνοχοὶ στὸν κόσμον τοῦ συναισθημάτος καὶ στὸν κόσμον τῆς σκέψης, πού εἶναι τὸ ἴδιο πραγματικοὶ ὅπως καὶ ὁ κόσμος τῆς πράξης.

«Τίποτε ἄλλο ἐκτός ἀπ' τὸν ἰδρώτα τοῦ μετώπου μας δὲ θὰ σβῆσει αὐτὸ πού εἶναι γραμμένο».

Μόνον, μὲ τὸν δικό μας μόγθο

και τις προσωπικές μας προσπάθειες, θα εξαγοράσουμε τα χρέη που έχουμε συνάψει με τή ζωή, πάνω στη γήινη διαδρομή μας, και κανείς δεν μπορεί να μιάς βοηθήσει σ' αυτό. Ο έαυτός μας είναι ένας στίβος, ένα πεδίο μάχης, όπου ή λογική και ή κρίση κάνουν καθημερινά πόλεμο με τις επιθυμίες και με τὰ πάθη μας. Μέσα από τή σύγκρουση αυτή, με τή χαρά και τή λύπη, να διαδέχονται ή μία τήν άλλη — ένα ζευγάρι: αχώριστο, δεμένο με τις γήινες προσκολλήσεις μας — προχωρούμε χαράζοντας οι ίδιοι τή μοίρα μας. Κι' όταν ή μοίρα αυτή που χαράξαμε, τυχαίνει να είναι σκληρή, καταριόμαστε τή ζωή για άδικη και επαναστατούμε ενάντια στή δυστυχία μας. Τις περισσότερες όμως δυστυχίες τις έχουμε διαλέξει μονάχοι μας. Κι' ο πόνος που δοκιμάζουμε, δεν είναι παρά «τὸ πικρὸ φάρμακο, πού μ' αὐτὸ ὁ γιατρός πού θρίσκειται μέσα μας, θεραπεύει τὸν ἄρρωστο ἑαυτὸ μας. Ἄς ἐμπιστευόμαστε, λοιπόν, στὸ γιατρό μας, κι' ἄς πίνουμε τὸ φάρμακό του σιωπηλά και ἤρεμα».

« Αν θελετε πραγματικά ν' αντικριώσετε τὴν ψυχὴ τοῦ θανάτου, ἀνοίξτε τὴν καρδιά σας ὀλοκληρη στο σῶμα τῆς ζωῆς »

Σὰν μιὰ ποιμπή πορευόμαστε ὅλοι πρὸς τὴν κατάκτηση τοῦ θεϊκοῦ Ἐαυτοῦ μας. « Συνοδοιπόροι και σύντροφοι στο ταξίδι πρὸς τὸ ἱερὸ θουνοῦ. « Ἐμεῖς οἱ ὁδοιπόροι κι' ἔμεῖς οἱ ἴδιοι ὁ δρόμος ».

Ἵπάρχουμε και ζούμε ἀληθινά ὅσο πιὸ πολὺ εἴμαστε ἀφυπνισμένοι: μὲς στὸν μεγάλο μας ἑαυτὸ. Ὅσο

πιὸ γρήγορα, μὲ σταθερὰ θήματα, χωρὶς ἀργοπορίες και ξεστρατίματα, περπατούμε πρὸς τὸ σκοπὸ. Τὴλιμηροί κι' ὄχι πράοι, ἐλευθερωμένοι ἀπὸ γήινες προσκολλήσεις, ἀδειανοί ἀπὸ προσωπικὲς ἀποσκευές και φορτία, γυμνοὶ κάτω ἀπ' τὸν ἥλιο, μ' ἀνοιχτὴ τὴν καρδιά μας πρὸς ὅλα, αἰσθαντικοὶ πρὸς ὅ,τι ὑπάρχει και ζεῖ. Αἰσθαντικοὶ πρὸς τις χαραυγές και τὰ ἠλιοθυσίεματα, αἰσθαντικοὶ πρὸς τοὺς γέρους και τὰ παιδιὰ, ἀνακαλύπτοντας παντοῦ τὴν ὁμορφιά, γαληννοί κι' ἀτάραχοι μπρὸς στις προσβολές, τις ἀδικίες και τις παγίδες, πού μπορεί να γίνονται στὸν μικρὸ ἑαυτὸ μας, χαμογελώντας για ὅλα αὐτὰ πάνω ἀπ' τὸ ὕψος τοῦ μεγάλου μας Ἐαυτοῦ.

Κι' ὅσο πιὸ πολὺ ὑπάρχουμε και ζούμε ἀληθινά, τόσο περισσότερο ἐπικοινωνοῦμε με τὴν καρδιά τῆς ζωῆς. Και μόνο ὅταν ἐπικοινωνοῦμε με τὴν καρδιά τῆς ζωῆς, θὰ μπορέσουμε να γνωρίσουμε και τὸ μυστικὸ τοῦ θανάτου. Γιατὶ τὸ μυστικὸ τοῦ θανάτου, θρίσκειται μέσα στήν καρδιά τῆς ζωῆς. Ἡ ζωὴ κι' ὁ θάνατος εἶναι ἕνα. Ὁ θάνατος δὲν ἀλλάζει παρά μόνο τις μάσκες, πού σκεπάζουν τὰ πρόσωπά μας. Ἔτσι, «ὁ ξυλοκόπος θάναι και πάλι: ξυλοκόπος, ὁ γεωργὸς γεωργός, και κείνος πού τραγοῦδησε τὰ τραγοῦδια του στὸν ἄνεμο, θὰ τὰ ξανατραγοῦδησε και πάλι στις κινούμενες σφαίρες».¹⁶ Μόνοι ὅταν πάψουμε ν' ἀνασταίνουμε, θὰ ἐλευθερώσουμε τὴν ἀνάσα μας, μόνον ὅταν πιούμε ἀπ' τὸ ποτάμι τῆς μεγάλης

σιωπής, θά μπορούσαμε νά τραγουδήσουμε πραγματικά και μόνον όταν ή γή γυρέψει τά μέλη μας, θά χορέψουμε πραγματικά.

«Θεέ μου! Ό σκοπός μου κι' ή ολοκλήρωσή μου! Είμαι τό χθές σου κι' είσαι τό Αύριο μου. Είμαι ή υπόγεια ρίζα σου κι' είσαι τό επουράνιό μου λουλουδί και μαζί αυξανόμαστε κατάντικρυ στόν ήλιο». Γκιμπράν : «Ό Τρελλός»

Είμαστε οί Θεοί τοῦ Αύριο τῆς Ζωῆς. Είμαστε ή ἀρχή θεόρατων δέντρων και ὑψωνόμαστε ἀργά για νά καταλάβουμε τό προδιγεγραμμένο για μᾶς σχέδιο. Ἄλλοι θρυσκόμαστε ἀκόμα στίς ρίζες, προσκολλημένοι στή γῆ, ἐυζαίνοντας ἀχόρταγα μέσα ἀπ' τόν κόρφο τῆς, ἄλλοι στό φύλλωμα και μερικοί στό δόσιμο και τήν προσφορά τοῦ καρποῦ. Ὅλοι μέ τήν ἴδια λαχτάρα κρυμμένη μέσα στά ἀγνωστα μύχια μας, για τήν ἔνωση μέ τόν μεγάλο μας Ἐαυτό. Ὅλοι δεμένοι ἀναμεταξύ μας μέ τά δεσμά τοῦ ἴδιου στόχου και τοῦ ἴδιου σταθμοῦ. Κι' ωστόσο ὁ καθένας μας ὀλομόνα-

χος, πάνω στό δικό του ξεχωριστό μονοπάτι, στό δικό του προσωπικό ἔραμα για τό Θεό και τόν ἴδιο τόν ἑαυτό του. Ἐτσι κανένας δέν μπορεί νά δανείσει τά φτερά του στόν ἄλλον και κανένας δέν μπορεί νά μεταδώσει τή σοφία του.

Τό ἄχρονο πού υπάρχει μέσ στόν καθένα μας, ἔχει ἐπίγνωση τοῦ ἄχρονου τῆς ζωῆς του. Ὅμως, ή γνώση αὐτή θρυσκεται σ' ἄλλους κοιμισμένη ἀκόμα, και σ' ἄλλους μισοξυπνημένη. Θᾶρθει, ὠστόσο, κάποτε για τόν καθένα μας ή «μεγάλη ἀνοιξη». Κάτω ἀπ' τήν προσταγή τῆς, τό κρυφό πηγάδι τῆς ψυχῆς μας θ' ἀναβλύσει, ὁ θησαυρός τοῦ βάθους μας θ' ἀποκαλυφθῆ. Τότε τό πέπλο πού σκεπάζει τά μάτια μας, θά σκισθῆ... ὁ πηλός πού φράζει τ' αὐτιά μας θά τρυπηθῆ... Και τότε, θά ἰδοῦμε... Και θ' ἀκούσουμε... Και θά γνωρίσουμε τόν μυστικό σκοπό ὄλων τῶν πραγμάτων. Και θά κατανοήσουμε τότε και τό τωρινό μας σκοτάδι και θά τ' ἀγαπήσουμε. «Σάν ἔρθει ἐκείνη ή ἀνοιξη, ὀλα τά πράγματα θά λυώσουν, ὅπως οί πάγοι και τά χιόνια, και θά γίνουν τραγούδι».

● Ἄρτος

● Ζυμαρικά

● Φρυγανιές

για διαβητικούς

Ζ Ω Γ Ρ Α Φ Ο Υ

Η ΓΙΟΡΤΗ ΤΗΣ ΜΗΤΕΡΑΣ

Υπό ΑΔΑΣ ΜΠΡΟΥΜΗ

Ἄς ἐξετάσουμε κάπως «φιλοσοφικά» τὸ νόημα τῆς λέξης «μητέρα» ἀπὸ τὴν πιὸ πλατειά της ἔννοια, ὡς τὴν πιὸ συγχευμένη, ἐκείνη πού ἀναγνωρίζει ὁ κάθε ἄνθρωπος.

Πρῶτη ἔρχεται ἡ μυστηριώδης ἀρχὴ τῆς δημιουργίας, ἡ μεριστή οὐσία, ἡ Δυὰς τῶν Πυθαγορείων, ἡ π ρ ω τ ὕ λ η τῶν σημερινῶν ἐπιστημόνων, ἡ πρωταρχικὴ ἐκείνη μάνα, πού δὲν μποροῦν νὰ τὴν δοῦν οἱ αἰσθήσεις μας, μὰ πού τῆς πρέπει κάθε σεβασμὸς κι εὐγνωμοσύνη, ἀφοῦ, ὅπως λέει ὁ ὄρφικὸς ὕμνος πρὸς τὴν θεὰ Ἥρα, «χωρὶς γὰρ σέθεν οὐδὲν ὄλων ζῶν φῦσιν ἔγνων».

Μετά, ἔρχεται ἡ Φύση (ἀπὸ τὸ φύσμα), ἡ οὐσία τῆς δυάδος, πού ἔχει ἐκδηλωθεῖ σὲ ὕλη καὶ πού, μὲ τὴ βοήθεια τῆς Μονάδος, γεννᾷ συνεχῶς νέες μορφές, νόμους καὶ δυνάμεις, ἀπλώνεται σὲ μιὰ ἀέναη δημιουργία, σὰν ἓνα μαγικὸ φυτό, πού τεντώνει τὰ κλαριά του πρὸς τὸ Φῶς!

Κύριο χαρακτηριστικὸ της, ἡ παραγωγή, ἡ ὁμορφιά τῆς ζωῆς της, ἡ ἐξέλιξις, ἡ τεράστια ἐκείνη δύναμις τῆς ἐνέργειάς της, πού τίποτα δὲν μπορεῖ νὰ σταματήσει τὴν πορεία της πρὸς τὰ ἐμ-

πρός! Ὁ ὄρφικὸς ὕμνος πρὸς τὴ Φύση, φανερώνει, μὲ τὰ ἐπίθετα πού τῆς δίνει, ὄλο τὸ μεγαλεῖο της. Ἀντιγράφω μερικὰ:

«Φύσις, παμμήτρη θεά, πανδαμάτειρα, ἀδάμαστε, φερέσβει, πάντροφε κούρη, αὐτάρχεια, πανδότερα, πολύσπορος, κηνησιφόρε, κυκλοτερής, αἶδιος ζωή, ἀθάνατος πρόνοια, πάνσοφε, σκηπτρῶχων ἐφύπερθε, πεπρωμένη αἴσα, ἄφθιτε, πάντα σοι εἰσι, τὰ πάντα γὰρ τάδε μούνη τεύχεις.»

Γιὰ μᾶς, ἡ Φύσις ταυτίζεται μὲ τὴ Γῆ, πού τὴν βλέπομε, τὴν ἀγγίζομε, νοιώθομε τὸ ἀγκάλιασμα της, τὴν ὁμορφιά, τὴν ἀγάπη της. Εἶναι ἡ μάνα πού μᾶς δίνει ὅ,τι χρειάζομαστε γιὰ νὰ ζήσουμε, νὰ χαροῦμε, νὰ ἐξελιχθοῦμε,...

Μὰ ἐμεῖς γυρεύομε νὰ τῆς ἀλλάξομε τὸ πρόσωπο, γὰ σβύσομε τὸ γέλιο ἀπὸ τὰ χεῖλη της καὶ νὰ τὴν κάνομε σκληρὴ καὶ κακιὰ... Ἔτσι, ὁρισκόμαστε ἀντιμέτωποι μὲ τοὺς νόμους της, πού εἶναι οἱ ἴδιοι οἱ νόμοι τοῦ συμπαντος καὶ ἡ γλυκειὰ μάνα ἀναγκάζεται νὰ μᾶς φανῇ αὐστηρὴ, ἀδυσώπητη... Γιατί, ὅπως λέει ὁ ὄρφικὸς ὕμνος, ἡ Φύσις εἶναι «πικρὴ μὲν φαύλοισ, γλυκεῖα δὲ

πειθομένοις».

Μιά μητρική μορφή είναι και η Πατρίδα. Η κατά φύσιν έννοια είναι, θέβαια, πώς πατρίδα μας είναι ολόκληρη ή Γη, αλλά, συναίσθηματικά, κάτι μᾶς ένώνει: περισσότερο με τή γωνιά εκείνη, όπου γεννηθήκαμε...

Χρέος μας είναι νά κάνει ο καθέννας ό,τι μπορεί, με τὰ μέσα πού έχει, υλικά και ήθικά, για τήν έλευθερία και τήν πρόοδο του τόπου εκείνου, πού του έχει όρισει: ή ίδια ή Μοίρα, σαν σημερινή του διαμονή. "Ας μη σταματήσουμε όμως μόνο εδώ! "Ας διώξουμε μακριά μας κάθε τάση για σωβινισμό και μίσος προς τους έχθρους κι ας απλώσουμε τήν αγάπη πού γεννάει μέσα μας ή μικρή μας πατρίδα, σ' όλες τις πατρίδες των ανθρώπων τής Γής, για νά μπορέσουμε κάποτε νά ζήσουμε και τήν παγκόσμια αδελφότητα!

Στενεύοντας ακόμη τὰ όρια, φθάνουμε στη γυναίκα, σαν μητέρα, αφού πρώτα θυμηθούμε με θαυμασμό τή στοργή πού δείχνει και τó ζωó προς τὰ μικρά του, στοργή πού φθάνει σε αυτοθυσία συχνά, πάντα και για μᾶς, τὰ λογικά όντα!

Μέσα στον κυκλώνα πού συνταράζει σήμερα τον κόσμο όλον, στην μανία τής καταστροφής και του πολέμου, γίνεται και μιᾶ στροφή τής γυναίκας για νά κατακτήσει άλλες δραστηριότητες, πού τήν απομακρύνουν, όσο πάει και περισσότερο, από τή φύση τής μάνας, πού είναι ή στοργή, ή μαλακωσιά, ή συγγνώμη.

Κι όμως, πού πολύ από κάθε άλλη φορά, αὐτὲς είναι: οί ἀρετὲς πού χρειάζονται: στήν ἀγριεμένη ἀνθρωπότητα... Προσωποποίηση τής ιδανικῆς μάνας, είναι για μᾶς, ή Παναγία, εκείνη πού ἀγκαλιάζει κάθε ἄρρωστο και κάθε παραστρατημένο σαν παιδί της. Η Γοργοεπήκοος, ή Παρηγορήτισσα, ή Έλπίς των ἀπελπισμένων, ή πρόσθερα μεταξὺ γῆς και οὐρανού.

"Ας μὴν ξεετάσσουμε αὐτό τó θαύμα λογικά, «φιλοσοφικά», μ' ἄς ἀφήσουμε τήν καρδιά μας νά μιλήσει: ἐλεύθερα, κι ἄς πούμε ἕνα εὐχαριστῶ και σ' αὐτήν, τήν θεία Μητέρα!

Κατεβαίνοντας ακόμη ἕνα σκαλοπάτι από τήν γυναίκα ως μάνα, γενικά, φθάνουμε, ο καθέννας, στη δική του μικρή, ἀνθρώπινη μανούλα, στήν ἐφήμερη μορφή, πού μᾶς ἔδωσε τó πολυτιμότερο δῶρο τής ζωῆς.

Αὐτό, δὲν πληρώνεται με τίποτα, και ή μόνη ἀνταμοιβή είναι: νά πᾶμε πάρα κάτω τó δῶρο, ἂν μᾶς ἀξιώσει ο θεός!

Γιά τή γιορτή της όμως, τής ἀξίζει: ἕνα λουλούδι, ἕνα φίλι, ή ἕνα κεράκι, μαζί μ' ἕνα μεγάλο «εὐχαριστῶ», ό,τι και νά ήταν, ό,τι και νά ἔκανε ή νά μὴν ἔκανε ὅπως θέλαμε...

Και κάτι ἄλλο: οί γυναίκες, ιδιαίτερα, ἀνεξάρτητα υλικῆς μητρότητας, ἄς κρατήσουν σφιχτά μέσα στήν καρδιά τους τὰ γνωρίσματα τής μάνας: τήν καλωσύνη και τήν Ἀγάπη...

ΤΟ ΕΤΗΣΙΟΝ ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΤΟΥ "ΙΛΙΣΟΥ", ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΗΜΕΡΑ ΤΩΝ ΖΩΩΝ

ΛΟΥΛΑ Δ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ

"Έτσι ἀναπάντεχα μέσ' τὸ πρωινὸ
 μοῦ ἔστειλε τὸ θέρος τόση πίκρα...
 Νὰ σέ βρῶ σκοτωμένο, ὄμορφο ζῶο,
 σὺ ποῦ χάριζες τόση εὐτυχία,
 ὅταν σέ κρατοῦσα μέσ' τὰ γέμια
 κι ἔπαιζες ἴδια σὰ μικρὸ παιδί.
 Πῶς ἀλλιῶς νὰ σέ θυμηθῶ τώρα;
 "Ἔπεσε μια σκιά μέσα στοῦ σπίτι
 κ' ἡ ἀπουσία σου ἕνας στεναγμός.
 Ποῦ νὰ κρύψω τὰ παιγνίδια σου;
 Ποῦ νὰ γυρέψω ἄλλοῦ τὸ χᾶδι σου;
 Τώρα θέλω πια νὰ σέ θυμᾶμαι,
 ἔτσι πον ἔτρεχες πασίχαρο
 ἀπὸ κᾶμαρη σὲ κᾶμαρη νὰ με βρεῖς
 νὰ σέ θυμᾶμαι σὰν τὴν ψιγάλα
 ποῦ πέφτει ἀπὸ τὸ πρωτοβρόχι.
 Γιατί καὶ σὺ λογαριάζεις φέτος,
 νὰ φέρεις παιδιά στὸν κόσμο,
 νὰ τ' ἀναθρέψεις νουϊτσικὴ μητέρα
 μὲ ἥλιο, γάλα καὶ ψωμί, μὲ χᾶδια.
 Μὰ σὲ προλαβε ὁ θάνατος,
 ἀθῶα μικρὴ γατούλα, καὶ μένανε
 μὲ βύθισες σὲ θλίψη ἀγιάτρευτη.
 "Α! ποιος νὰ μοῦ τὸλεγε,
 πῶς αὐτὸ τὸ θέρος θὰ τελειῶνε,
 σὰν ἕνα μαῦρο σύννεφο στὸ δάκρυ.

Προσευχή

Θεέ,

Εισάκουσε τὴν ταπεινὴ μας προσευχὴ
 Γιὰ τοὺς καϊμένους φίλους μας — τὰ Ζῶα,
 πὸν πάσχουν,
 πὸν τὰ λειώνουν στὴ δουλειά,
 πὸν τ' ἀφήνουν νηστικά,
 πὸν τὰ μεταχειρίζονται σκληρά,
 γιὰ ὅλα τὰ καϊμένα πλάσματα,
 πὸν τὰ κρατοῦν αἰχμάλωτα μέσα σὲ σιδερένια φράγματα,
 πὸν ἐπάνω τους ματώνουν τὰ κορμιά τους,
 μάταια γυρεύοντας νὰ φύγουν,

γιὰ τὰ κυνηγημένα, τὰ χαμένα, τὰ ἐγκαταλελειμμένα,
 τὰ τρομοκρατημένα, τ' ἀφημένα στὴν τρομερὴ πείνα,
 κι' ἀκόμα γιὰ τὰ Ζῶα πὸν θανατώνονται ἀλύπητα.
 Γι' αὐτὰ ἐκλιπαροῦμε τὴν Εὐσπλαγχνία Σου καὶ τὴ
 Συμπόνια Σου, Θεέ.

Γι' αὐτούς, ποῦναι ἀφέντες τους, ζητοῦμε νὰ ἐμπνεύσης
 Αἰσθήματα Συμπόνιας,
 Χέρι μαλακὸ καὶ
 Λόγια γλυκὰ καὶ στοργικά
 Κάνε καὶ μᾶς Ἀληθινούς Φίλους τῶν Ζώων,
 νὰ γίνωμε κι' ἐμεῖς Φιλεῦσπλαγχνοι,
 γιὰ τὴν Ἀγάπη τοῦ Ἰοῦ Σου,
 τὴν τρυφερὴ καρδιά τοῦ Ἰησοῦ, τοῦ Κυρίου μας.
 Ἀμήν.

«ΣΤΕΙΓΗ ΖΩΩΝ» Ἀγ. Φραγκίσκου - Ἀσσίζης
 ΠΑΞΩΝ 13 — Κυψέλη 812
 Τηλέφ. 834-360, 6713-228

Τὸ ἐλαφάκι μου

Ἐπάρχει ἓνα τουφέκι κάπου στὰ νερὰ τῆς Λίμνης Μούσχεντ.

Εἴκοσι περίπου μέτρα ἀπὸ τὴν ὄχθη.

Ποῦ τὸ ἔχω πετάξει ἐγὼ ἀπὸ ἀνθρωπισμὸ

Ἐδῶ καὶ τριάντα χρόνια.

Ἦταν ἐκεῖ ποῦ γιὰ πρώτη φορὰ τραυμάτισα μιὰν ἐλαφίνα ποῦ ἔπινε.

Καὶ ἤμουνα περήφανος ὅταν τὴν εἶδα νὰ πέφτη.

Σηκώθηκε, ἔπειτα ἔπεσε, καὶ τέλος κατάφερε νὰ φύγει σοῦρνοντας —

Καὶ ἄκουσα μακρυνὰ μιὰ παραπονιάρικη φωνούλα.

Ἦταν ἔφτασα κοντά της, ἔγλειφε τρυφερὰ ἓνα ἐλαφάκι.

Ἐνα τόσο δὰ τρεμάμενο πλασματάκι.

Αἰσθάνθηκα σὰν ἓνα δάκτυλο νὰ δείχνει περιφρονητικὰ

καὶ μὲ θανάσιμη πικρία πρὸς τὴν καρδιά μου

Πῆρα μαζί μου τὸ ἐλαφάκι, ὅταν ἡ μάνα του ξεψύχησε,

καὶ γονάτισα στὴν ὄχθη τῆς μεγάλης λίμνης.

Τὸ ἀγάπησα, τὸ ἔσφιξα στὴν ἀγκαλιά μου, προσευχήθηκα, κι' ὀρκίσθηκα

νὰ μὴν ξανασκοτώσω, νὰ μὴ ξαναφάω κρέας, ποτὲ πιά!

Καταράστηκα ἐκεῖνο τὸ τουφέκι, ἀναθεμάτισα ἐκείνη τὴν τουφεκιά

κι' ἔθαψα τὴν ἐλαφίνα ἐκείνη τὴν ἡμέρα.

Μὲ δάκρυα προσευχήθηκα πάνω στὸν τάφο της,

καὶ πῆρα μαζί μου τὸ ἐλαφάκι...

Ἄγνωστου συγγραφέως

Ἐπὶ τὸ THE MALATAN VEGETARIAN

(Ἐπὶ τὸ Περιοδικὸ «Φύσις»)

Ἐπιστήμη καὶ ζωή

Τὰ κατοικίδια καὶ ἐμεῖς

Τοῦ ἱατροῦ MICHAEL J. HALBERSTAM

Συχνὰ διαβάζουμε σ' ἑφημερίδες καὶ περιοδικὰ γιὰ τοὺς κινδύνους, ποὺ διατρέχουμε ἀπὸ τὰ κατοικίδια ζῶα. Γιὰ τοὺς σκύλους μᾶς λένε πὼς εἶναι φορεῖς παρασιτικῶν ἀσθενειῶν καὶ πὼς ἀποτελοῦν σημαντικὴ ἀπειλὴ κατὰ τῆς ὑγείας τῶν παιδιῶν. Γιὰ τὶς γάτες, μᾶς λένε πάλι οἱ ἐρευνητές, ὅτι συνδέονται μὲ μιὰ αὐξημένη παρουσία τῆς πολλαπλῆς σκληροίνσεως.

Τέλος, ἔρχεται τώρα πάλι ἡ ἔρευνα γιὰ νὰ ἐπιβεβαιώσῃ κάτι ποὺ οἱ περισσότεροὶ ἀπὸ μᾶς ὑποπτεύονται ἀπὸ καιρό: τὸ νᾶχει κανεὶς κάποιο κατοικίδιο ζῶο κοντὰ του μπορεῖ νὰ εἶναι εὐεργετικὸ γιὰ τὴν ὑγεία του.

Ἐρευνητές τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Μέριλαντ ἀνέφεραν τὸ περασμένο φθινόπωρο, σὲ μιὰ σύνοδο τῆς Ἑταιρίας Καρδιολογίας, τὰ πορίσματα μελετῶν τους γιὰ τὴ σχέση ἀνάμεσα στὴν ἐπιβίωση, ἔπειτα ἀπὸ μιὰ καρδιακὴ προσβολὴ καὶ τὴ συντροφιά τῶν καρδιοπαθῶν αὐτῶν μὲ κατοικίδια ζῶα.

Οἱ Δρ Ἐρικα Φρήντμαν καὶ Μάργκαρετ Νόρτον μελέτησαν τὶς περιπτώσεις 92 ἀσθενῶν, ποὺ εἶχαν ὑποστῆι προσβολὴ τῆς καρδιάς τους. Καὶ βρῆκαν πὼς οἱ 11 τοὺς 39 ἀσθενεῖς τους, ποὺ δὲν εἶχαν κατοικίδια ζῶα, πέθαναν μέσα σ' ἓνα χρόνο μετὰ τὴν προσ-

βολὴ τῆς καρδιάς τους. Ἀπὸ τοὺς ὑπόλοιπους 53, ποὺ εἶχαν κατοικίδια ζῶα, μόνο τρεῖς δὲν κατόρθωσαν νὰ ἐπιβιώσουν περισσότερο ἀπὸ ἓνα χρόνο μετὰ τὴν πρώτη καρδιακὴ προσβολή τους.

Οἱ ἐρευνητές ἔλεγξαν ἐπίσης ἰδιοκτητῆς κατοικιδίων ζώων καὶ μὴ ἰδιοκτητῆς, γιὰ νὰ διαπιστώσουν ἂν ὑπῆρχαν τίποτε ἄλλες σημαντικῆς διαφορῆς ἀνάμεσα σ' αὐτὲς τὶς ομάδες.

Τελικὰ διαπιστώθηκε, πὼς οἱ ομάδες αὐτὲς γενικὰ δὲν διέφεραν ὡς πρὸς τὸν βαθμὸ σοβαρότητας τῆς καρδιοπάθειάς τους, ὅπως καὶ στοὺς ἄλλους κοινωνικοὺς καὶ ψυχολογικοὺς παράγοντες. Κανένας ἄλλος παράγοντας δὲν ἦταν τόσο κοινὸς γιὰ τοὺς ἐπιβιώνοντες ἀσθενεῖς, ὅσο ἡ ἰδιοκτησία κατοικίδιου ζώου — σύμφωνα μὲ τὰ πορίσματα τῶν ἐρευνητῶν.

Θὰ μπορούσε νὰ φαντασθεῖ κανεὶς πολλὰ γιὰ τοὺς λόγους, ποὺ κάνουν ὅσους καρδιοπαθεῖς ἔχουν κατοικίδια ζῶα σπῆτι τους, νὰ εἶναι καλύτερα τὸν πρῶτο χρόνο μετὰ τὴν καρδιακὴ τους προσβολή. Δὲν χρειάζεται καὶ μεγάλη εὐφυνία γιὰ νὰ καταλάβει, πὼς πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς τοὺς ἀσθενεῖς εἶναι ἡλικιωμένοι καὶ ζοῦν μόνοι. Πὼς ὅταν ἐπιστρέφουν σπῆτι τους δὲν βρίσκουν κάποιον νὰ τοὺς περιμένει, κάποιον ποὺ νὰ ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ προσοχή, χωρὶς ὅμως

και να την απαιτεί. Κάποιον, τέλος, που να προσφέρει την αγαπη του χωρίς μεγάλες απαιτήσεις για στοργή, χρηματική αμοιβή, κατανόηση, ή δίωρα στις κάθε τόσο έπετείους. Με δυο λόγια, — ένα κατοικίδιο ζώο.

Κι ενώ θα υπορούσαμε να φαντασθούμε, πως ένας πιστός και χαρούμενος σκύλος θα πρόσφερε τεράστια ικανοποίηση σε κάποιον που γυρνάει σπίτι του, έπειτα από μια καρδιακή προσβολή, ωστόσο και άλλα κατοικίδια ζώα συμβάλλουν εξ ίσου σημαντικά στην επιβίωση.

Αν όλα αυτά φαίνονται παραδοξα, δεν έχει παρά να θυμηθεί κανείς τον Άρτ Κάρνυ, έκλεινο τον γέρο που ζούσε μοναχός, στην θαυμάσια ταινία «Ο Χόρρυ και ο Τόντο». Μεγαλωμένος μαχρονά από την οικογένειά του, χήρος, και άτομακροναμένος λόγω ηλικίας από ένα πολιτισμό που δεν καταλαβαίνει, ο Χόρρυ διαθέτει μια και μόνο τηγή στοργής και διασκέδασης — την πιστή του άπιστη γάτα.

Ανεξάρτητα τώρα αν θα είναι γατα, σκύλος ή ζερβίλλος, το κατοικίδιο μας προσφέρει κάτι, από το οποίο όλοι μας έχουμε ανάγκη. Κι όσα κι αν ακούτε από τα μέσα μαζικής επικοινωνίας να σας λένε μελλοντικά για παρασιτικές αρρώστιες, που όφρύνονται σε κατοικίδια ζώα, θα πρέπει να θυμάστε, πως όσον αφορά τους κινδύνους και τα καλά, που υπορεί να προέχονται από ένα κατοικίδιο ζώο, τα καλά τους είναι πολύ περισσότερα από τους κινδύνους. Και είναι και πολύ διασκεδαστικά.

(ΤΟ ΒΗΜΑ, 15.4.79)

Μόνον ο σκύλος...

Ο δόκτωρ Ζαν Πομερύ, Γάλλος γιατρός, που έχει ασχοληθεί ιδιαίτερα με το πρόβλημα των σχέσεων μεταξύ ανθρώπων και ζώων, συγγραφέας του βιβλίου «Ανάμεσα σε ζώα και ανθρώπους», γράφει:

«Τι όρισε ένας άντρας όταν γυρίζει το βράδυ στο σπίτι του, ύστερα από μια περισσότερη ή λιγότερη κουραστική ημέρα εργασίας, στη διάρκεια της οποίας μπορεί να τσακώθηκε με το αφεντικό του ή να ταλαιπωρήθηκε με τη συμφορά της συζύγου; Μια έννευρισμένη γυναίκα χωμένη στην κουζίνα και παιδιά κολλημένα στην τηλεόραση, που μέλλει σκλώνουν το κεφάλι, για να το πούν μια καλησπέρα. Κανένας δεν του δίνει σημασία, κανένας δεν ασχολείται μαζί του. Μόνον ο σκύλος του θα τρέξει να τον προπαντήσει, κουνώντας χαρούμενα την ουρά και γλείφοντας του το χέρι. Ακόμα και

ΟΙ ΠΙΘΗΚΟΙ ΒΟΗΘΟΥΝ ΤΟΥΣ ΠΑΡΑΛΥΤΙΚΟΥΣ

Μια από τις πιο παράδοξες πρόσφατες έμπνεύσεις για την περιθαλψη των παραλυτικών, είναι η χρησιμοποίηση εκπαιδευμένων πιθήκων. Η ιδέα ήταν της νευροφυσιολόγου έρευνήτριας δρος Μαίρης Τζόαν Γουίλλαρντ, η οποία την είχε συλλάβει πριν από έναμιση χρόνο, αλλά ελάχιστα την άκουγαν.

Άλλα η δρ Γουίλλαρντ επέμεινε και τελικά πήρε από συναφές ίδρυμα έπιχορήγηση 2.000 δολάρια και αγόρασε τέσσερις πιθήκους του είδους των καπουτσίνων. Ύστερα προσέφυγε στη βοήθεια ενός έπαγγελματία εκπαιδευτή ζώων. Γά αποτελέσματα ύπηρεξαν εξαιρετικά.

Οί Καπουτσίνοι της Κεντρικής και Νοτίου Άφρικής αποδεικνύονται εξαιρετικά έπιδέξιοι λόγω της νοημοσύνης και του πράου χαρακτήρα που αποκτούν, όταν ανατρέφονται σαν κατοικίδια. Είναι μικρόσωμοι και δέν ζυγίζουν πάνω από τέσσερα - πέντε κιλά. Επίσης, αντίθετα με πολλά άλλα είδη πιθήκων, δέν γίνονται έπιθετικοί καθώς μεγαλώνουν.

Στήν εκπαίδευση των πιθήκων από την δρα Γουίλλαρντ περι-

λαμβάνονταν μια οχτάμηνη περίοδος έξημερώσεως, ώστε να διευκολυνθεί ο συγχρωτισμός με τον άνθρωπο. Ύστερα απ' αυτή την περίοδο «κοινωνικοποιήσεως», οί πιθήκοι άρχισαν να εκπαιδεύονται μαζί με τους παραλυτικούς κυρίους τους.

Μια πιθηκίνα, η Κρύστελ, άρχισε την εκπαίδευσή της πριν από λίγες μόλις έβδομάδες, και μέσα σε 15 ώρες έμαθε να θάζει και να βγάξει το κλειδί στην κλειδαρειά, να κλειδώνει και να ξεκλειδώνει την πόρτα. Ύστερα η Κρύστελ έμαθε να σπρώχνει την πόρτα για να την ανοίξει ή να την κλείσει. Της χρειάστηκαν μόνο 10 λεπτά για να μάθει να άνάβει και να σβήνει το φως από τον διακόπτη.

Άφοσιωμένη τώρα στον κύριο της, τον Γουίλλιαμ Πάουελ, που είναι ουσιαστικά παράλυτος από τον λαιμό και κάτω, η Κρύστελ μπορεί επίσης και ταίξει τον Πάουελ, χτυπάει κουδούνια και του δίνει τα πράγματα που της ζητάει.

Η κατάσταση του Πάουελ όφείλεται σε βλάβη της σπονδυλικής στήλης από άτύχημα με μοτοσυκλέτα. Ο Πάουελ μπορεί να κινεί ελαφρά το δεξιό του μπράτσο, αλλά δέν μπορεί να χρησιμοποιήσει καθόλου τα χέρια και τα πόδια του. Με τη βοήθεια της Κρύστελ —και της Γουίλλαρντ— ο Πάουελ έργάζεται τώρα ως προγραμματιστής ηλεκτρονικών διερευνητών.

ή γάτα, που τη νομίζουμε τόσο άδιαφορη, θα πάει να τριφτεί στα πόδια του. Ο άνθρωπος μας νοιώθει τότε ότι τον ύπολογίζουν και τον αγαπούν κι' αίσθάνεται ευτυχισμένος».

Τὸ ἄλογο πῆγε στὸν γιαιτρό...

Ὁ κτηνίατρος Λυκοῦργος Ἀρχοντάκης, διηγείτο ὅτι, ὅταν ὑπηρετοῦσε στὴν Ἀθήνα, πληγώθηκε ἓνα ἄλογο καὶ τὸ πῆγαν στὸ κτηνιατεῖο, ὅπου τὸ γιάτρεψαν. Ὑστερα ἀπὸ πολλοὺς μῆνες ἔκαναν γυμνάσια «δρόμου μετ' ἐμποδίων» καὶ ἔπεσε αὐτὸ τὸ ἄλογο καὶ ἐπληγώθηκε στὸ στήθος. Μόλις εἶδε τὸ ἄλογο τὸ αἶμα, ἔτρεξε δρομαίως χωρὶς ὄδηγὸ καὶ πῆγε ἔξω ἀπὸ τὸ κτηνιατεῖο, ὅπου εἶχε θεραπευθῆ καὶ ἄρχισε νὰ χρεμετίζη ἐξακολουθητικῶς. Οἱ νοσοκόμοι ἔτρεξαν, παρέλαβαν τὸ ἄλογο καὶ τὸ ἐθεράπευσαν!

ΓΟΡΙΛΛΑΣ 7 ΕΤΩΝ ΜΙΛΑΕΙ ΤΗ «ΓΛΩΣΣΑ» ΤΩΝ ΚΩΦΑΛΛΩΝ

ΠΑΡΙΣΙ.—

Ἡ Κοκό, ἓνας νεαρὸς θηλυκὸς γορίλλας ἑπτὰ χρόνων, ἔχει καταφέρει νὰ μιλάει τὴ γλῶσσα τῶν νευμάτων πού χρησιμοποιοῦν οἱ κωφάλαλοι, ἀποδεικνύοντας μὲ αὐτὸ τὸν τρόπο, ὅτι τὸ εἶδος τῆς εἶναι προικισμένο μ' ἐξυπνάδα καὶ εὐαισθησία — ιδιότητες πού μέχρι σήμερα ἀποδίδονταν μόνο στὸν ἄνθρωπο.

Ἡ Φράνσιν Πάττερσον, ἡ Ἀμερικανίδα δασκάλα πού ἀσχολήθηκε μὲ τὴν ἐκπαίδευση τῆς Κοκό, διηγείται: τὴν ἱστορία αὐτοῦ τοῦ τόσο προικισμένου νεαροῦ γορίλλα, στὸν ὅποιο ὁ Γάλλος σκηνοθέτης Μπάρμπετ Σρέντερ, ἀφέρωσε μιὰ καταπληκτικὴ ταινία.

«Τὸ 1970, ἀφοῦ εἶχα ἤδη τελειώσει τὶς σπουδές μου, γράφτηκα στὸ Πανεπιστήμιο τοῦ

Στάνφορντ γιὰ νὰ κάνω μιὰ ἔρευνα πάνω στοὺς πιθήκους. Τὸ 1977 οἱ ψυχολόγοι Ρ. Ἄλλεν καὶ Μπέατρις Γκάρτνερ ἔκαναν μιὰ διάλεξη πάνω σ' ἓνα θηλυκὸ χιμπατζή, στὸν ὅποιο εἶχαν διδάξει τὴ γλῶσσα τῶν νευμάτων καὶ ὁ ὅποιος μπορούσε ἤδη νὰ χρησιμοποιήσει 132 σήματα. Ἄλλὰ καὶ ἄλλοι ἐρευνητές εἶχαν ἐπιτύχει νὰ ἐπικοινωνήσουν μὲ μερικὸς χιμπατζήδες, μὲ τὴ βοήθεια διαφόρων συμβόλων ἀπὸ πλαστικὸ ἢ φράσεων, πού χτυποῦσαν στὰ πλήκτρα ἑνὸς ἤλεκτρονικοῦ ἔγκεφάλου, πού εἶχε ρυθμιστεῖ σὲ κώδικα. Ὅλα αὐτὰ τὰ πειράματα ἐπιβεβαίωναν ὅτι οἱ πιθήκοι εἶχαν τὴ δυνατότητα νὰ «μιλοῦν».

«Ἔτσι, ἀποφάσισα νὰ μελετήσω πάνω στὸν χιμπατζή, πού εἶναι τὸ πιὸ κοντινὸ στὸν ἄνθρωπο

είδος, τις δυνατότητες επικοινωνιολογίας, που υπάρχουν ανάμεσα στον άνθρωπο και στους πιθήκους. Μια μέρα, περνώντας από τον ζωολογικό κήπο του Σάν Φραντσίσκο, είδα ένα μικρό πίθηκο που ήταν κολλημένος πάνω στη μητέρα του. Το μικρό ήταν θηλυκό, μόλις τριών μηνών και όταν ζήτησα από τον διευθυντή την άδεια να μου το δώσει για να το μάθω να «μιλάει», εκείνος μου αρνήθηκε. Μετά από έννέα μήνες επανέλαβα την αίτησή μου, ο διευθυντής δέχτηκε και έτσι άρχισε η περιπέτεια με την Κοκό.

Κατά την πρώτη μας συνάντηση, η Κοκό — μόλις έννέα κιλά — με δάγκωσε στη γάμπα. Γιά να μάθω την Κοκό να κάνει διάφορα σχήματα, ακολούθησα την τεχνική του «προτύπου των νευμάτων». Βλέποντας ένα αντικείμενο ή μια δραστηριότητα, κάναμε το ανάλογο νεύμα με το χέρι του ζώου, πιέζοντάς του το χέρι μέχρι να συνδυάσει τη χειρονομία με την έννοια. Στην αρχή, η Κοκό προσπαθούσε να με δαγκώσει κάθε φορά που της έπιανα το χέρι.

Η εξέλιξη του λεξιλογίου είναι το πιο σίγουρο κριτήριο της εξυπνάδας στον άνθρωπο. Η Κοκό χρειάστηκε μερικές εβδομάδες για να μάθει τις δύο χειρονομίες που σημαίνουν «πίνω» και «περισσότερο». Στους επόμενους 18

μήνες μάθαινε περίπου ένα καινούργιο νεύμα το μήνα. Σήμερα το λεξιλόγιό της ανέρχεται σε 375 λέξεις, που χρησιμοποιεί κανονικά.

Πολλές φορές δείχνει να ευχαριστείται τρομερά με το να κάνει τ' αντίθετα απ' ό,τι της λέει. Μια μέρα που έσπαγε κάτι πλαστικά κουταλάκια, που της είχα δώσει, τη μάλωσα: «Είναι καλό να τὰ σπάω», είπε η Κοκό, συνθέτοντας για πρώτη φορά μια τέτοια φράση. Γύρω στα πέντε της χρόνια, η Κοκό ανακάλυψε την αξία του ψέματος. Μια μέρα που την είχα αφήσει με τη βοηθό μου Καίητ, πήδηξε πάνω στο νεροχύτη, ο οποίος κάτερρευσε από το βάρος της. Αργότερα που τη ρώτησα αν ήταν εκείνη που τον έσπασε, μου απάντησε «Η Καίητ, ή κακιά».

Μετά από αρκετό χρόνο εκπαίδευσης, έχει πιά αποκτήσει όχι μόνο πλούσιο λεξιλόγιο, αλλά, επίσης, την αίσθηση του τι είναι καλό ή κακό. "Αλλωστε έχει πλήρη επίγνωση της προσωπικής της αξίας. "Όταν κάποιος δημοσιογράφος με ρώτησε κατά πόσο μπορεί κανείς να θεωρήσει την Κοκό ανθρώπινο όν, στράφηκα σ' αυτήν και την ρώτησα: «Είσαι ζώο ή είσαι άνθρωπος;». Η Κοκό απάντησε άμισως: «Ένα ώρα ζω ζώο, ένας γορίλλας».

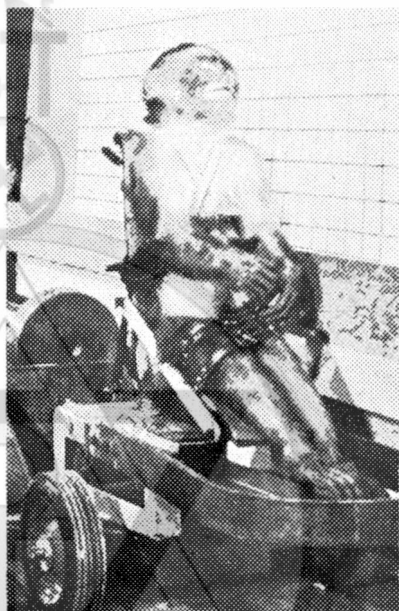
Τι είναι η «ζωτομία»

ΛΕΟΝΑΡΝΤΟ ΝΤΑ ΒΙΝΤΣΙ: Οί άνθρωποι κάποια ημέρα θα λογοδοτήσουν για τόν φόνο ενός ζώου . . .

Όταν λέμε «ζωτομία» εννοούμε τούς πειραματισμούς που γίνονται σε ζωντανά ζώα και οι όποιοι προκαλούν κάθε μέρα τόν θάνατο περίπου 800 χιλιάδων ζώων, στις χιλιάδες εργαστήρια —κλινικά, πανεπιστημιακά, βιομηχανικά— σ' όλο τόν κόσμο.

Στούς δημοσιογράφους απαγορεύεται αυστηρώς ή είσοδος στα εργαστήρια αυτά, εκτός αν πρόκειται για «επισκέψεις» επιδέξια προετοιμασμένες, κατά τήν διάρκεια τών όποιων οι άρμόδιοι παρουσιάζουν ζώα που φαίνονται άπολύτως εύτυχη και τίποτε δεν δείχνει ότι υποφέρουν. Οι ζωτόμοι θεθαίνουν ότι εργάζονται για τó καλό τής ανθρωπότητας, αλλά έχει αποδειχθή ότι ή εργασία τους δεν έχει πάντοτε πρακτική ωφέλεια και μάλιστα μπορεί κάποτε να βλάπτει.

Είναι αφάνταστα τά μαρτύρια στα όποια υποβάλλονται τά ζώα για ένιστε άχρηστες επιστημονικές μελέτες: κομματιάζεται μιá έγκυος σκύλα, για να μελετηθούν οι έκδηλώσεις του μητρικού ένστικτου υπό τήν επήρεια ενός έντονου πόνου. Προϊνίζεται τó κρανίο γατιών, κεντάται ό εγκέφαλός των, ενώ υποχρεούνται να αναπνέουν διοξειδίο του άνθρακος. Αποδεικνύεται έτσι, κάτι που ήταν ήδη γνωστό από έτων, ότι υπάρχει σχέση μεταξύ τής συγκεντρώσεως διοξειδίου του άνθρακος στο αίμα και τής νευ-

ρικής ισορροπίας. Βυθίζονται σε βραστό νερό 1.500 διαφορά ζώα και κατόπιν τά μιá από αυτά υποβάλλονται σ' ένα ήπαιτικό έκχυλισμό, που έχει θεραπευτικές ιδιότητες. Όπως είναι εύνόητο, τά ζώα που υποβάλλονται στή θεραπεία αυτή αγωνίζονται περισσότερο από τα άλλα. Υποχρεώνονται σκύλοι να πίνουν μόνο οινόπνευμα επί ένα έτος, για να αποδειχθή «επιστημονικώς», ότι ή κατάχρησης οινόπνεύματος βλάπτει. Κι' αυτά δεν είναι περιωρισμένες περιπτώσεις. Κάθε άλλο.

Άνθρωποι μ' επιστημονικές γνώσεις, καθημερινώς, φμιώνουν, τυφλώνουν με όξια, δηλητηριά-

ζουν με μικρές δόσεις, υποβάλλουν σε πνιγμούς με καπνούς υδραργύρου, ξεκοιλιάζουν, πριονίζουν, θράζουν, ψήνουν ζωντανά, καταφύχουν και ξαναφέρνουν στη ζωή χιλιάδες ζωα που δεν μπορούν ν' άμυνθούν: πιθήκους, ποντίκια, σκύλους, γάτες, χοίρους, άλογα, όνους, κουνέλια, πουλιά.

Στους πειραματισμούς αυτούς πάνω σε ζωα όφείλεται τó γεγονός ότι πολλά φάρμακα, μόλις έτέθησαν εις κυκλοφορίαν απέδειχθησαν επιβλαβή για τους άνθρωπους και απέσύρθησαν άμεσα από τó έμπόριο. Τó λάθος τής μεθόδου αυτής άποδεικνύεται και αντίστροφως. Μπορεί δηλαδή οί δοκιμές πάνω σε ζωα νά έμποδίσουν τήν τελειοποίηση φαρμάκων που είναι: ωφέλιμα στον άνθρωπο. Αυτό συνέβη με τήν πενικιλίνη, ή όποία δέ θά έτίθετο ποτέ εις χρήσιν επί ανθρώπων, αν είχε δοκιμασθή προηγουμένως επί ίνδικών χοιριδίων, γιατί τά χοιρίδια τά σκοτώνει. Έτσι, πολλά συνθετικά φάρμακα ωφέλιμα στον άνθρωπο, είναι επιβλαβή για τά ζωα.

Έκτος από τόν εύρύτατο τομέα τών άδικαιολογήτων πειραματισμών, ύπάρχει κι' εκείνος, όχι λιγώτερο εύρύς, τών προληπτικών πειραμάτων, με φάρμακα και όρους.

Στόν τομέα αυτόν τά ζωα θά μπορούσαν νά αντικατασταθοϋν με τεχνολογικές μεθόδους: (ηλεκτρονικά συσκευαί, ιατρική μηχανική, καλλιέργεια ιστών, κυττάρων και έμβρυϊκών οργάνων). Χάρης σ' αυτήν τήν τεχνολογική μέθοδο, έπιτυγχάνονται ταχύτερα και άσφαλέστερα άπο-

τελέσματα.

Άκριβώς μ' αυτά τά μέσα ό καθηγητής Σ.Τ. Άιγκιούν, Ιολόγος του Πανεπιστημίου τής Άγκύρας, διεπίστωσε πρώτος τόν κίνδυνο που παρουσίαζε ή θαλιδομίδη για τά έμβρυα, και συνέτεινε ώστε νά άπαγορευθ ή εισαγωγή τής στήν Τουρκία, άρκετά χρόνια πριν λάβουν τó ίδιο μέτρο οί άλλες χώρες.

Μερικοί ζωοτόμοι, όταν θρέθηκαν σε δύσκολη θέση, ύπεστήριξαν ότι τά ζωα δεν ύποφέρουν. Άλλά είναι πολύ παράξενο ότι άνθρωποι που βρίσκονται σε διαρκή έπαφή με τά ζωα, δεν καταλαβαίνουν ότι αυτά έχουν μεγάλη ευαισθησία και εύφυα.

Ο κτηνίατρος Στασίβ έγραψε στο γαλλικό περιοδικό «Λεκτύρ πουρ τούς» («Άνάγνωσμα δι' όλους»): «Είδα ζωα άκρωτηριαζόμενα και θασανιζόμενα από τούς σαδιστάς αυτούς. Τά άκουσα νά ούρλιάζουν από φόβο τρομοκρατημένα, μόλις τά πλησίαζε ένα άνθρωπος... Μπορεί νά βεβαιώσω ότι τά ζωα δεν ύποφέρουν λιγώτερο από μās και όποιος διατείνεται τó αντίθετο, δεν ξεύρει τί λέει».

Ο Άλμπερτ Σβάίτσερ (θραβείο Νόμπελ), είχε βεβαιώσει ότι «τó ζωο ύποφέρει όπως και ό άνθρωπος». Ήθελε νά γίνη μιá παγκόσμια έξέγερσις εναντίον τής ζωοτομίας. Έπανελάμβανε τά λόγια του Λεονάρδο ντά Βίντσι: «Θά έλθη ήμέρα, που οί άνθρωποι: θά λογοδοτοϋν για τόν φόνο ενός ζωού, όπως άκριβώς σήμερα δίνουν λόγο για τόν φόνο ενός ανθρώπου».

Η ΜΕΤΕΝΣΑΡΚΩΣΙΣ ΙΣΧΥΕΙ ΚΑΙ ΣΤΑ ΖΩΑ;

Του πρωτοπόρου Θεοσόφου WILLIAM JUDGE

Πολύ λίγα έχουν λεχθή για τὸ ζήτημα, ἐὰν ἢ θεωρία περὶ Μετενσαρκώσεως ἔχη ἢ ὄχι ἐφαρμογὴ στὰ ζῶα, ὅπως καὶ γιὰ τὸν ἄνθρωπο.

Ἐπάρχει πλατειὰ διάκρισις μεταξὺ ἀνθρώπου καὶ ζῶων. Ὁ ἄνθρωπος μετενσαρκώνεται: ὡς ἄνθρωπος, διότι ἔχει φθάσει στὴν κορυφὴ τῆς παρουσίας ἐξελικτικῆς φάσεως. Δὲν μπορεῖ νὰ γυρίσῃ πίσω, διότι τὸ Μάνας (ἡ ἀρχὴ τοῦ Νοῦ) εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένο. Ὁ ἄνθρωπος ἔχει Δεβαχάν (Θεοετικὴ λέξις, ποὺ σημαίνει τὴν εὐτυχῆ θέση, τὴν μετὰ θάνατο κατάστασι, ὅπου ἢ θλίψις δὲν ὑπείσέρχεται: γιὰ νὰ ταραξῆ τὴν εἰρηνικὴ ἀνάπαυσί τοῦ μεταστάντος). Τὰ ζῶα δὲν ἔχουν τόσο ἀνεπτυγμένο Μάνας, γι' αὐτὸ καὶ δὲν μποροῦν νὰ ἔχουν τὴν γνωστὴ στὸν ἄνθρωπο αὐτοσυνείδησι. Τὸ ζωικὸ βασίλειο, ὅμως, ἂν καὶ κατώτερο, ἔχει τὴν ροπὴ τῆς ἀνόδου σὲ ὑψηλότερες μορφές. Ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ, ἡ Ἐλενα Πετρόβγα Μπλαδάτσκι ἔχει γράψῃ, ὅσας ἀνακοινώσεων ἀπὸ μέρους τῶν Διδασκάλων, ὅτι: τὰ ζῶα ἔχουν μὲν τὴν δυνατότητα ὑψηλότερας ἐξελίξεως ἐντὸς τοῦ βασίλειου των, ὄχι ὅμως καὶ εἰσόδου στὸ ἀνθρώπινο στάδιο, ὅπως ἐφθάσαμε ἐμεῖς στὸ μέσον, ἢ σημεῖον καμπῆς τοῦ τετάρτου γύρου. Στὸν δεῦτερο τόμο τοῦ ἔργου τῆς «Μυστικῆς Διδασκα-

λίᾳ» (σὲ ὑποσημείωσι τῆς σελ. 196 τῆς α' ἐκδόσεως), γράφει:

«Χαρακτηρίζοντες τὰ ζῶα ὡς «ἄψυχα», δὲν ἐννοοῦμε ὅτι αὐτὰ, ἀπὸ τοῦ ταπεινοτέρου μέχρι τοῦ ὑψηλοτέρου εἴδους, στεροῦνται «ψυχῆς», ἀλλὰ ψυχικοῦ «Ἐγὼ» ἐπιβιώνοντος, δηλ. ἐκείνης τῆς ἀρχῆς, ἡ ὁποία ἐπιζῆ τοῦ θνήσκοντος ἀνθρώπου καὶ μετενσαρκώνεται πάλι ὡς ἄνθρωπος. Τὸ ζῶον ἔχει σῶμα ἀστρικὸν ποὺ ἐπιζῆ γιὰ βραχεῖα περίοδο τῆς φυσικῆς μορφῆς. Τὸ ζῶον ἔχει τοὺς σ π ὀ ρ ο υ ς τῶν ἀνθρωπίνων ιδιοτήτων ἐν ἑαυτῷ, ἀλλὰ εἶναι λανθάνοντες. Δὲν ἔχει Δεβαχάν. Ἡ ζωικὴ Μονάδα δὲν μετενσαρκώνεται στὰ ἴδια, ἀλλὰ σὲ ἀνώτερα εἶδη»

Τὸ Ἐγὼ - Ψυχὴ, δηλ. τὸ Μάνας μαζί μὲ τὸ Μπούντε (ἀπὸ τὴν λέξιν «μπούντε» = ἀφύπνισις, ἀντίληψις) καὶ τὸ Ἄτμα (γνώσις), ποὺ σημαίνει τὴν ἀρχὴ τῆς διακρίσεως τοῦ ἀνθρώπου, δὲν ὑπάρχει στὸ ζῶον, παρὰ σὲ λανθάνουσα κατάστασι: καὶ ἐπειδὴ ἡ θύρα πρὸς τὸ ἀνθρώπινο βασίλειο εἶναι κλειστή, μπορεῖ νὰ ἐξελιχθῆ σὲ ἀνώτερα ζωικά εἶδη, ὄχι ὅμως καὶ στὸ ἀνθρώπινο στάδιο.

Αὐτὸ δὲν σημαίνει ὅτι κανένα σκυλί δὲν μετενσαρκώνεται καὶ πάλι: σὰν σκυλί, ἀλλὰ ὅτι ἡ μονάδα ἔχει τὴν τάση τῆς ἀνόδου σὲ ἀνώτερα εἶδη, ὅταν ἔχει ξεπεράσει τὴν ἀνάγκη γιὰ περισσότερη πείρα ὡς σκυλί.

Ἡ συγγραφεὺς ὑποστηρίζει ὅτι, εἶναι φυσικὸ νὰ ὑποθέσῃ κανεὶς ὅτι, ἀφοῦ τὸ ἀστρικόν σῶμα τοῦ ζώου δὲν διαρκεῖ γιὰ πολὺ, αἱ ἀστρική ἐμφανίσεις τῶν ζώων δὲν εἶναι συνήθειες. Πράγματι, τοῦτο συμβαίνει. Ἐχω ἀκούσει γιὰ λίγες, πολὺ λίγες περιπτώσεις, πού ἔνα εὐνοούμενο ζῶον ἔκαμε μιὰ ἐμφάνιση μετὰ θάνατον. Ἀλλὰ οἱ ἐνήμεροι γιὰ τὸν ἀστρικό κόσμον ξέρουν ὅτι συμβαίνει καὶ σὲ ἀνθρώπους νὰ προσλαμβάνουν τὴν μορφὴ ζώου, ἢ κατὰ παρόμοιο. Ὁ Σβέντεμποργκ εἶδε πολλὰ παράξενα πράγματα στὴν ἐποχὴ του.

Ἡ ἀντίρρησης, ὅτι εἶναι πελώριος ὁ ἀριθμὸς τῶν ζώων, ζώντων καὶ νεκρῶν, πού ζητοῦν σ' αὐτὸ τὸ στάδιο ἐφοδιασμὸ με μονάδες, ἀντιμετωπίζεται ὡς ἀκολούθως: Ἐνῶ ὑποστηρίζεται, ὅτι δὲν μποροῦν νὰ εἰσέλθουν στὸ ἀνθρώπινο στάδιο περαιτέρω μονάδες ζώων, δὲν λέγεται οὔτε συμπεραίνεται ὅτι ἔχει σταματήσει ἡ εἴσοδος μονάδων στὸ ζωικό βασίλειο. Εἶναι δυνατόν νὰ ἔρχον-

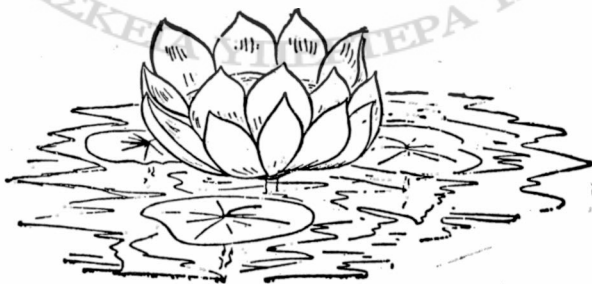
τα ἀπὸ ἄλλους κόσμους γιὰ ἐξέλιξη μεταξύ τῶν ζώων τοῦ δικοῦ μας κόσμου. Τοῦτο δὲν εἶναι ἀδύνατον, καὶ θὰ μᾶς ἔδινε τὴν ἀπάντησιν στὸ ἐρώτημα: πόθεν ἔρχονται οἱ νέες μονάδες ζώων, ἂν ὑποθεθῇ ὅτι οἱ ὑπάρχουσες ἐξήντησαν τὸν συνολικὸ ἀριθμὸ ὑψηλοτέρων εἰδῶν ἐδῶ;

Ἐξ ἄλλου, εἶναι δυνατόν ζωικές μονάδες νὰ μεταφέρονται σὲ ἄλλα μέλη τῆς γηγίνης ἀλύσειως γιὰ ἐξέλιξη, πρᾶγμα πού λιγοστεύει τὸν ἀριθμὸ τῶν ἐδῶ ἐμφανίσεων τους. Διότι, αὐτὸ πού κρατάει τὸν ἄνθρωπον ἐδῶ γιὰ τόσο πολὺ, εἶναι ἡ δύναμις τῆς σκέψεώς του, πού εἶναι τόσο μεγάλη, ὥστε νὰ εἶναι ἐπιθυμητὸ ἓνα Δεθαχάν ἢ παράδεισος τεραστίας διαρκείας. Τὰ ζῶα, μὲ τὸ νὰ μὴν ἔχουν ἀνεπτυγμένο Μάνας, δὲν ἔχουν Δεθαχάν, καὶ πρέπει νὰ προωθηθοῦν πρὸς τὸν ἐπόμενο πλανήτη τῆς ἀλυσίδας. Αὐτὸ τοῦς δίδει τὴν εὐκαιρία ἀναπτύξεως σὲ ἐτοιμότητα γιὰ τὸν καιρὸ πού οἱ μονάδες τοῦ βασιλείου τούτου θ' ἀρχίσουν νὰ ἀνέρχονται σ' ἓνα νέο ἀνθρώπινο βασίλειο. Δὲν θὰ ἔχουν χάσει τίποτε, ἀπεναντίας, θὰ εἶναι οἱ κερδοσίμοι.

Williams Judge

Στὸ περιοδικὸ The Path

(Ἡ Ἄτραπὸς) — Ἀπρίλιος 1894

Τὸ πυροβολημένο σκυλάκι σώζει τοὺς κυρίους του

Οἱ κυνηγοὶ ἔχουν πολλὲς ἀμαρτίες. Πολλὲς τὶς παραδέχονται κι ἄλλες δὲν τὶς ὁμολογοῦν ποτέ. Εἶναι ὅμως μιά, γιὰ τὴν ὁποία ποτέ, μὰ ποτέ, δὲν μιλοῦν. Πῶς τελειώνουν τὴ ζωὴ τους τὰ σκυλιά μας, αὐτὸ πού μᾶς ὑπηρετοῦν, ὅσο ζοῦν καὶ ὅσο βαστοῦν στα πόδια τους;

Ἔχομε ὑποχρέωσι νὰ γηροκομοῦμε τὰ σκυλιά μας καὶ νὰ τὰ περιποιούμεθα πάντα, ἀλλὰ περισσότερο εἰς τὸ τέλος τῆς ζωῆς τους, ὅταν δὲν μποροῦν πιά νὰ μᾶς ἐξυπηρετήσουν καὶ εἶναι ἀποκαωμωμένα. Εἶναι ἕνας φόρος εὐγνωμοσύνης καὶ μεγάλης ψυχικῆς ἱκανοποίησης νὰ τὰ κυττάξωμε, νὰ τὰ φροντίσωμε, ὥσπου ν' ἀφήσουν τὴν ἀφοσιωμένη ζωὴ τους στὰ χέρια ἐκείνου πού πᾶντα ἀγάπησαν.

Ἕνας κυνηγὸς στὴν Ἀμερικὴ, ὅπως ἀναφέρει, τὸ περιοδικὸ «Reader's Digest», εἶχε ἕνα σκυλι ὠραίο, καλὸ, ἀφοσιωμένο, πού κάποτε κι αὐτὸ, ὅπως ὅλα τὰ ζωντανά, γέρασε καὶ δὲν μποροῦσε πιά νὰ κυνηγήσῃ. Ὁ κτηνίατρος τὸν συνεβούλευσε: «Νὰ τὸ βάλῃς νὰ κοιμηθῇ».

Πῆρε τὸ σκυλί, τὸ ἔβαλε μέσα στο αὐτοκίνητό του, πῆρε καὶ τὴ γυναίκα καὶ τὰ παιδιὰ, τράβηξαν μακρὰ στὴν ἐξοχὴ καὶ ὅταν ἔφθασαν σ' ἕνα μέρος ὅπου κυνηγοῦσαν, ἀφῆσε τὴ γυναίκα καὶ τὰ παιδιὰ του μέσα στο αὐτοκίνητο καὶ αὐτὸς με τὸ σκυλί καὶ τὸ τωφέκι του, προχώρησαν μέσα σὲ κατὶ πικνὸ χόρτα, γιὰ τὴν ἐκτέλεσι.

Σὲ λίγο ἀκούστηκε ἕνας πυροβολισμὸς καὶ τὸ σκυλί γύρισε πίσω, ματωμένο, μὲ μιά τρύπα στὸ σῶ-

μα του, ἀπὸ τὴν ὁποία ἔτρεχε αἷμα. Σταμάτησε μπροστὰ στο αὐτοκίνητο καὶ ἄρχισε νὰ κλαίῃ.

Ἡ κυρία, πού ἦταν μέσα με τὸ παιδάκι τῆς, συγκινήθηκε βαθειά καὶ θέλησε νὰ κατεβῇ ἀπὸ τὸ αὐτοκίνητο γιὰ νὰ πιάσῃ καὶ νὰ παρηγορήσῃ τὸ σκυλί. Ἀλλὰ τότε αὐτὸ ἀγρίεψε, τῆς ἔδειξε τὰ δοντὰ καὶ δὲν τὴν ἀφήσε νὰ κατεβῇ.

Πᾶνω σ' αὐτά, γύρισε καὶ ὁ κυριὸς τοῦ σκυλιοῦ. Ἀναμαλλιασμένος, μὲ τὰ μάτια του γεμάτα δάκρυα:

Ἄχ, εἶπε στὴ γυναίκα του, εἶχα τόσα δάκρυα στὰ μάτια μου, καὶ τὸ χέρι μου τόσο ἔτρεμε, πού δὲν μπόρεσα νὰ σημαδεψῶ ὅπως ἔπρεπε καὶ τὸ χτύπησα ζώπετσα.

Λέγοντας αὐτά, πῆγε νὰ πλησιάσῃ τὸ αὐτοκίνητο. Τότε τὸ σκυλί δὲν τὸν ἀφήσε νὰ προχωρήσῃ. Γαυγίζε, γύριζε γυρω ἀπὸ τὸ αὐτοκίνητο καὶ ἐβλεπε μιά τὸν κύριό του, μιά κατῶ ἀπὸ τὸ αὐτοκίνητο.

Ἄθελα αὐτὸς πρόσεξε κατῶ ἀπὸ τὸ αὐτοκίνητο. Ἕνα μεγάλο φίδι, ἀπὸ τὰ πιὸ φαρμακερά, ἦταν κουλουριασμένο, με τὸ κεφάλι ψηλά καὶ τὴ γλώσσα ἀπ' ἐξῶ, ἑτοιμὸ νὰ χυμῆξῃ σ' ὅποιον θὰ πλησίαζε.

Πυροβόλησε τὸ φίδι καὶ τὸ σκότωσε. Κατόπιν πῆρε τὸ σκυλί στὴν ἀγκαλιά του, γύρισε πίσω, τὸ πῆγε στὸν κτηνίατρο. Εὐτυχῶς τὸ τραῦμα δὲν ἦταν σοβαρὸ καὶ σὲ μισὸ βδομάδα εἶχε γιαιτρευτῇ. Ἐζῆσε ἀκομα ἕνα χρόνον κι ὅταν ἦρθε ἡ ὥρα του πῆγε ἡσυχὰ καὶ καλά στὸν «Παραδεισο τῶν σκυλιῶν».

(«Κυνηγετικὰ Νέα»)

Ὁ Δαλαΐ Λάμα εἰπὴν Ἀθήνα

Ο ΔΑΛΑΪ ΛΑΜΑ — «Ὠκεανὸς ἀρετῶν» κατὰ τὴν μετάφραση τοῦ τίτλου τοῦ πνευματικοῦ ἀρχηγοῦ τῶν Θιβετανῶν Βουδδιστῶν — ἦλθε εἰς τὴν Ἀθήνα, κατόπιν προσκλήσεως τοῦ «Κέντρου Θιβετανῶν Σπουδῶν καὶ Διαλογισμοῦ», καὶ μίλησε εἰς τὸν «Παρνασσό» τὴν Πέμπτη, 2 Αὐγούστου, μὲ θέμα, «Ἡ οἰκουμενικότης τοῦ ἀνθρώπου».

Ὁ Δαλαΐ Λάμα (τὸ ὄνομά του εἶναι Τενζιν Γκιάτσο) γεννήθηκε εἰς τὴν 6 Ἰουλίου 1935 σ' ἓνα μικρὸ χωριὸ τοῦ βορειοανατολικοῦ Θιβέτ.

Τὸ 1940 πέρασε μὲ ἐπιτυχία ὅλες τὶς ἐξετάσεις καὶ τὰ τέσσερα, πού ἀπαιτοῦσε ἡ παράδοση γιὰ νὰ ἀναγνωρισθῆ ἐπίσημα ὡς ἡ 14ῃ ἐνσάρκωση τῆς σειρᾶς τῶν Δαλαΐ Λάμα. Γιὰ 19 συνεχῆ ἔτη ἀφιερῶθηκε εἰς τὴν ἐγκρατικὴν μελέτην καὶ ἄσκησιν τοῦ Βουδδισμοῦ, ἐπιδεικνύοντας ἐξαιρετικὰς ἱκανότητες, πού πολὺ σύντομα δικαιώσαν πλήρως τὴν ἐκλογὴν τοῦ στα μάταια καὶ τῶν πιδὸ δῶσπιστων ἀκόμα Θιβετανῶν.

Τὸ 1950, σὲ ἡλικίαν 16 μόνον χρόνων, ἀναγκάσθηκε ν' ἀναλάβῃ πρόωρα καὶ τὰ καθήκοντά του, ὡς πολιτικοῦ (ἐπίσης) ἀρχηγοῦ τοῦ Θιβέτ. Λόγω τῆς Κινεζικῆς ἐισβολῆς καὶ ἐπειδὴ εἶναι ὑπέρμαχος τῆς εἰρήνης καὶ τῆς μὴ βίας, προσπάθησε κατ' ἀρχὴν νὰ ἔρθῃ εἰς εἰρηνικὴν καὶ φιλικὴν συνεννόησιν μὲ τὴν Κίνα. Ὅταν εἶδε, ὅτι καθεὶ προσπάθεια ἦταν μάταιη, προτίμησε τὸ δρόμον τῆς αὐτοεξορίας, εἰς τὸν ὁποῖον τὸν ἀκολούθησαν περίπου 100.000 Θιβετανοί. Ἀπὸ τότε, ὁ Δαλαΐ - Λάμα ζῆ εἰς τὴν μικρὴν πόλιν Νταραμσάλα, εἰς τὸ βορειοδυτικὸν τῆς Ἰνδίας.

Ἐχει ταξιδέψῃ εἰς διάφορας χώρας τοῦ κόσμου. Στὴν Ἑλλάδα, εἶπε, ἤθελε πολὺ νὰ ἔλθῃ, γιὰ νὰ γνωρίσῃ «τὸ λίκνον τοῦ δυτικοῦ πολιτισμοῦ»!

Τὸ βράδυ τῆς 2ας Αὐγούστου, πολὺς κόσμος τὸν ἐπερίμενε εἰς τὸν «Παρνασσό», μὲ μεγάλη ἀναλογία νέων. Ἦταν μαζί του καὶ τέσσαρες Βουδδισταὶ (δύο Ἀσιαῖται καὶ δύο Εὐρωπαῖοι). Στὴν ὁμιλίαν του, ἀνεφέρθη εἰς διάφορα συστήματα (πολιτικά, οἰκονομικά, ἔθνη)

κ. κ.) και τόνισε ότι αυτά όχι μόνον δέν κατάφεραν νά διευκολύνουν τήν ανθρώπινη παρουσία και διαβίωση, ἀλλά και ἐχώρισαν τοὺς ἀνθρώπους. Εἶπε, μεταξύ τῶν ἄλλων:

—“Ὅλα τὰ ἀνθρώπινα ὄντα εἶναι ἴδια. Ἐπιθυμοῦν νά ἀποφύγουν τήν ὀδύνη. Ὑπάρχουν θέσθαια πολλοὶ λαοί, πολλές ἰδιοσυγκρασίες. Ἀλλά, σέ τελικὴ ἀνάλυση, ὅλοι εἴμαστε ἴδιοι. Ὑπάρχουν διάφοροι διαχωρισμοί. Αὐτὸ μᾶς κάνει νά νομίζομε ὅτι διαφέρομε ὁ ἓνας ἀπὸ τὸν ἄλλον. Ἀλλά βασικά εἴμαστε ἴδιοι.

Τὰ διάφορα συστήματα χρησιμοποιοῦνται γιὰ νά χωρίζουν τοὺς ἀνθρώπους. Γίνονται ἐπιβλαβῆ γιὰ τὸν ἄνθρωπο. Ὑπάρχουν διαφορὲς μεταξύ μας, ἀλλὰ ἔργον μας εἶναι νά παραμερίσωμε τίς διαφορὲς. Γιὰ νά ἀφαιρέσωμε τίς διαφορὲς, πρέπει νά ἀντιμετωπίζομε κάθε ἄνθρωπο σὰν ἀνθρώπινο ὄν, δείχνοντας συμπόνια και καλωσύνη, βλέποντας ὅτι ὅλοι τὸ ἴδιο ποιοῦν. Ἡ ὀδύνη εἶναι κοινή.

Εἶμαι Θεοθετιανός, εἶσθε Ἕλληνες. Ἀλλά ὅλοι εἴμεθα ἀνθρώπινα ὄντα. Ἄν σᾶς δῶ σὰν ἀδέλφια, δέν θά δυσκολευτῶ νά ἐπικοινωνήσω μαζί σας. Ἄν σᾶς δῶ σὰν ἀνθρώπινα ὄντα, ἀποκτῶ αἰσθημα ἀδελφουσύνης. Ἀπ' αὐτὸ ἀναπτύσσεται αἰσθημα ἁρμονίας και συνεργασίας. Πολλὰ προβλήματα μποροῦμε νά ἀποφύγωμε, ἂν πάρωμε τή σωστὴ θέση. Αὐτὰ δέν ἀποτελοῦν μιὰ φιλοσοφία, ἀλλὰ πρακτικὴ ἀναγκαιότητα γιὰ τήν ἐπιδίωσή μας. Σήμερα, οἰκονομικά και κοινωνικά, ἀλληλοεξαρτώμεθα. Εἶναι ἀπαραίτητο νά αἰσθανώμεθα ἀδελφοί, νά ζητᾶμε τὸ καλὸ τῶν ἄλλων. Νά εἴμαστε λιγώτερο ἐγωισταί. Στὴ ζωὴ αὐτῇ, ἡ ὑπομονὴ και ἡ ἀνεκτικότης ἔχουν μεγάλη σημασία. Ὅταν τίς ἔχεις, μπορεῖς νά μάθης πολλά. Ὅταν δέν τίς ἔχεις, πέφτεις στὴ οἶα. Χωρὶς πνεῦμα ἀνεκτικότητος και ὑπομονῆς, πέφτομε σὲ δυσάρεστη κατάσταση.

Ποιὸς θά μᾶς διδάξῃ τὴν ἀνεκτικότητα; Ὁ ἐχθρός, πού δέν εἶναι κάποιος πού πρέπει νά μισοῦμε, διότι αὐτὸς μᾶς διδάσκει. Ὅταν μπορεῖς νά ἰδῆς τὸν ἐχθρὸ σὰν ἀδελφὸ, τότε ἀναπτύσσεις τὸ αἰσθημα τῆς ἀλληλεγγύης. Πρέπει νά συνειδητοποιήσωμε τὴ σημασία τοῦ νά βλέπωμε ὅλους τοὺς ἀνθρώπους σὰν ἓνα.

Στὸ τέλος τῆς ὁμιλίας, δέχθηκε ν' ἀπαντήσῃ σὲ μερικὲς ἐρωτήσεις, ὡς ἀκολούθως:

Ἐ ρ. Ἡ ἀνεκτικότης εἶναι διαφορετικὴ ἀπὸ τὴν ἀγάπη. Νά ἀνέχεται κανεὶς τὰ πάντα, ἢ μέχρις ἐνὸς σημείου;

Ἄ π. Ἡ ἀγάπη εἶναι κάτι πολὺ βαθύ. Ἄν ἔχη προσκόλληση, δημιουργεῖ προβλήματα. Ὅταν εἶναι χωρὶς προσκόλληση, όχι. Νά ἀντιδρᾷ κανεὶς σὲς περιστάσεις, χωρὶς νά παύσῃ νά ἀγαπᾷ.

Ἐ ρ. Ἡ ἀλήθεια εἶναι μία; Ὁ Θεὸς ἓνας;

Ἄ π. Ὅλες οἱ βασικὲς θρησκείες εἶναι ἴδιες. Τὸ ἄραος πέφτει στὸ αἰσθημα τῆς ἀδελφουσύνης.

Ἐ ρ. Ἡ πνευματικότης δέν θά χρησιμεύσῃ γιὰ τὴν εἰρήνη τοῦ κόσμου;

Ἄ π. Ἐπειδὴ εἴμεθα ἄνθρωποι, χρειάζομεθα ὕλικές ἀνέσεις, ἀλλὰ καὶ εἰρήνη.

Ἐ ρ. Ποιὸς εἶναι ὁ ἐχθρὸς;

Ἄ π. Ὁ πραγματικὸς ἐχθρὸς βρίσκεται μέσα μας. Τὸ μῖσος, ἡ προσκόλλησις, ὁ φθόνος, εἶναι οἱ πραγματικοὶ ἐχθροί. Οἱ πράξεις ποὺ γίνονται μ' αὐτὰ τὰ αἰσθήματα, εἶναι ὁ πραγματικὸς ἐχθρὸς. Γιὰ τὸν ἐξωτερικὸ ἐχθρὸ, πρέπει νὰ ἔχωμε ἀγάπη.

Ἐ ρ. Αὐτὰ τὰ ἀκούσαμε ἀπὸ τὸν Σωκράτη καὶ τὸν Χριστό. Ἀλλὰ τίποτε δὲν ἄλλαξε τόσα χρόνια.

Ἄ π. Ἡ συμπόνια καὶ ἡ ἀνεκτικότης εἶναι δύσκολες, ἀλλὰ δὲν ὑπάρχει ἄλλος δρόμος. Συνεχῆς προσπάθεια. Οἱ διδασκαλίαι Σωκράτη καὶ Χριστοῦ ἔχουν λεχθῆ. Ἀλλὰ σήμερα, ἡ ἀνθρωπότης ἔχει ἀλληλοξέρτησιν ἐπομένως, ἐπιβάλλεται ἡ ἀνεκτικότης.

Ἐ ρ. Εἶναι ἐσωτερικὸς ἐχθρὸς ὁ Σατανᾶς;

Ἄ π. Τὸ μῖσος καὶ ὁ φθόνος εἶναι ὁ πραγματικὸς διάβολος. Τὸ χρῆμα, ἂν χρησιμοποιηθῆ σωστά, δὲν εἶναι διάβολος. Ἐκτὸς ἂν τοῦ ἀποδοθῆ ἀξία μεγαλύτερη ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο.

Κατὰ τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας βάλλει ὁ Αὐγουστῖνος Καντιώτης

ΣΤΟ ΒΙΒΛΙΟ, «Ἀφορισμοὶ καὶ διαλογισμοί», ἐκδοθὲν τέσσαρα περίπου χρόνια πρὸ τῆς ἐκλογῆς τοῦ ὡς προέδρου τῆς δημοκρατίας, ὁ κ. Κ. Τσάτσος (σελ. 185—187) ἔγραφε:

«1. Ποιὸς θὰ χωρίσει τὴ χριστιανικὴ θρησκεία ἀπὸ τὸν μῦθο τῆς καὶ ἐπομένως καὶ ἀπὸ τὸ δόγμα τῆς; Αὐτὸς θὰ τὴν σώσει γιὰ τοὺς αἰῶνες. Ποιὸς, ἀφοῦ τὴν χωρίσει, θὰ ἀντικαταστήσει τὴν συγκινησιακὴ σαγήνη τοῦ μύθου τῆς καὶ τὸ δογματικὸ τῆς ἰκρίωμα μὲ μίαν ἄλλη ὑπέρτερη καθαρὰ μεταφυσικὴ σαγήνη; Αὐτὸς θὰ τὴν διατηρήσει στοὺς αἰῶνες. Τέτοιοι θὰ εἶναι οἱ μεταρρυθμιστὲς ποὺ τὴν ἄθρησκην σημερινὴν ἀνθρωπότητα θὰ μπόρῃσου νὰ τὴν ἐπαναφέρουν πρα-

γματικὰ στοὺς κόλπους τῆς θρησκευτικῆς πίστεως.

»2. Δὲν πρέπει νὰ κακίζουμε τὶς ἐκκλησίες, ποὺ “ἔχονται ἐρρωμένως” τῶν δογμάτων τους. Χάρις σὲ αὐτὴ τὴν ἐμμονὴ ἐπιβιούσῃ μόνου ποὺ καὶ τὰ δόγματα, ὅσο μακρόβια καὶ ἂν εἶναι, δὲν εἶναι αἰώνια καὶ δὲν ξέρω, ἂν δὲν ἦλθαν οἱ καιροί, ὅπου ὀρισμένα δόγματα, ἢ πρέπει νὰ ἀναβαπτισθοῦν, ἢ πρέπει νὰ θεωρηθοῦν ὄριμα γιὰ τὸν τάφο.

»3. Ἄν ἤμουν μόνου χριστιανὸς καὶ ὄχι Ἕλληνας, θὰ ἀδιαφοροῦσα τελείως γιὰ τὰ ἐγκόσμια καὶ θὰ ἀφιέρωνα τὰ λίγα ἀπομεινάρια τῆς ζωῆς μου στὸ Θεὸ καὶ σὲ ὅ,τι εἶναι ἔνθεο ἔξω ἀπὸ τὸ χρόνο. Εἶμαι ὅμως καὶ Ἕλληνας, καὶ μὲ δένει μὲ τὴν ἱστορικὴ

ζωή ένα χρέος και ένας έρωτας».

Αυτή ή τοποθέτησις ενός Χριστιανού — αλλά και Έλληνας — φιλοσόφου, ενώχλησε (λίαν θραυθυφλεγώς, θέβαια) τόν Μητροπολίτην Φλωρίνης κ. Αύγουστινον Καντιώτην, ο οποίος, με αναφορά του προς τήν Ίεράν Σύνοδον τής Έκκλησίας, εξέχησε «νά αποκηρυχθοῦν δημοσίᾳ ὡς ἀντιχριστιανικά» αἱ διατυπωθεῖσαι ἀπόψεις...

Αἱ θεριναί διακοπαί τῆς Συνόδου παρεμέρισαν τήν ἀναφοράν τοῦ «ζηλωτοῦ» Μητροπολίτου, ἀναμεινεται ὁμως ὅτι θά ἀνακινήθῃ τὸ ζήτημα μετὰ τὸν Ὀκτώβριον. Τὸ φυσικώτερον εἶναι ὅτι, παρὰ τὸν θόρυβον τῶν «συμπλεόντων» μετὰ τὸν Φλωρίνης, εὐαρίθμων Μητροπολιτῶν, δὲν θά δοθῇ ἀπὸ τῆς Συνόδου καμμία συνέχεια, πολλῶ μᾶλλον, διότι αἱ γνώμαι τοῦ Προέδρου, πού ἔφθασαν μόνον στὸν πνευματικὸν κόσμον ἀποκλειστικῶς, δὲν «εἰσκανθάλισαν» κανένα ἀπὸ τὸν λαόν.

Κατηγογήθη καὶ ὁ Ἱερώνυμος

Καὶ ὁ Μητροπολίτης Φιλίππων κ. Προκόπιος κατήγγειλε τὸν τέως Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν κ. Ἱερώνυμον, διότι δὲν φέρει τὴν «παραδοσιακῶς ἐπιβεβλημένην» περιβολήν. Συγκεκριμένως, ἀνεφέρθη ὅτι, ὁ τέως ἀρχιεπίσκοπος ἔχει στὸ κεφάλι του μπερὲ καὶ στοὺς ὄμους του μὲ πλερίνα, πού καὶ τὰ δυὸ θυμίζουσι ἀμφίεση κληρικῶν δυτικοῦ τύπου. Μετὰ τὴν ἀμφίεση αὐτή, σύμφωνα μετὰ τὴν ἴδια πάντα καταγγελία, ὁ τέως ἀρχιεπίσκοπος ταξιδεύει στὸ

ἐξωτερικόν, ἐπισκέπτεται ἰδρύματα, ὅπως τὴν Ἀκαδημία κλπ. καὶ προκαλεῖ «σκανδαλισμὸν» στὸ ὀρθόδοξον ποίμνιον.

Καθὼς ὁμως δὲν ὑπάρχει κανένας νόμος, πού νά ἐπιβάλλῃ τὸ εἶδος τοῦ ράσου — καὶ εἶναι γνωστὸν «ὅτι οἱ Ἕλληνες χριστιανοὶ κληρικοὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ δὲν τὸ φοροῦν διόλου ἔξω ἀπὸ τὴν ἔκκλησίαν — ὁ ἀρχιεπίσκοπος κ. Σεραφεῖμ ἐτάχθη ἐναντίον οἰασθήσαστε παρεμβάσεως στὸ θέμα αὐτὸ καὶ ἡ διαφορά ἐτέθη στὸ ἀρχεῖον...

Διπλωματικαὶ σχέσεις Ἑλλάδος - Βατικανοῦ

Ἡ κυβέρνησις ἀπεφάσισε τὴν σύναψιν διπλωματικῶν σχέσεων μετὰ τὸ Βατικανὸν ὡς Κράτος — ἔχει ὁμως καὶ Κογκορδάτου (συμβάσεως μετὰ τὸν Πάπα, ὡς ἀνώτατον ἐκπρόσωπον τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας). Ὅπως ἐδήλωσε ὁ ὑπουργὸς Ἐξωτερικῶν κ. Ράλλης, σήμερα ἡ Ἁγία Ἐδρα διατηρεῖ διπλωματικὰς σχέσεις μετὰ 80 περίπου κρατῶν (καὶ εἶναι μέλος πολλῶν διεκφυβερνητικῶν καὶ μὴ διεθνῶν ὀργανώσεων), ὅπως ἡ Αἰγυπτὸς, ἡ Ἀλγεσία, ἡ Κίνα, ἡ Ἰνδονησία, τὸ Ἰράν, ὁ Λίβανος, τὸ Ἰράκ κλπ. Ἡ Ἑλλάδα, ἂν καὶ εἶναι ὀρθόδοξον χριστιανικὸν κράτος, δὲν εἶχε σχέσεις μετὰ τὸ Βατικανόν μετὰ τὴν σύναψιν δὲ διπλωματικῶν διαπραγματεύσεων, συμπληροῦται ἕνα κενόν.

Ἡ Ἱερά Σύνοδος, ἂν καὶ ἐτέθη ἐνώπιον «τετελεσμένου γεγονότος», δὲν ἀντέδρασε, ἐφόσον αἱ συναφθησόμενα σχέσεις θά περαιριζῶνται στὴν κρατικὴν καὶ δὲν

θά έκτείνωνται εἰς τὴν θρησκευτική ὑπόσταση τοῦ Βατικανοῦ. Μία ἐλαχίστη μειοψηφία ἱεραρχῶν πρόκειται, ὡς λέγεται, νὰ «κινητοποιηθῆ».

Στὸ Αἶγαῖον ἡ τέφρα τῆς Μαρίας Κάλλας

Ἡ σποδὸς τῆς Μαρίας Κάλλας, τῆς παγκοσμίου φήμης Ἑλληνίδος καλλιτέχνης τοῦ μελοδράματος, ἐκομίσθη στὴν Ἑλλάδα, καὶ — σύμφωνα μὲ τὴν στερνὴ ἐπιθυμία της — ἐσκορπίσθηκε στὰ γαλανὰ νερὰ τοῦ Αἶγαίου.

Ἡ τελετὴ ἄρχισε τὸ μεσημέρι τῆς 3ης Ἰουνίου, ὅταν τὸ εἰδικὸ ἀεροπλάνο, πὺ διέθεσε ἡ γαλλικὴ κυβέρνησις γιὰ νὰ μεταφερθῆ ἡ τέφρα τῆς Μαρίας Κάλλας, ἔφθασε ἀπὸ τὸ Παρίσι στὸ ἀεροδρόμιο τοῦ Ἑλληνικοῦ. Ἡ παραλαβὴ τῆς τέφρας ἔγινε ἀπὸ τὸν κ. Νιάνια. Ὁ ὑπουργὸς πολιτισμοῦ, πῆρε στὰ χέρια του, τὸ ξύλινο κουτί μὲ τὴν χάλκινη πλάκα «Μαρία Κάλλας, 1923 - 1977» καὶ τὸ τύλιξε μὲ τὴν γαλανόλευκη, ἐνῶ τὰ αὐτοκίνητα μὲ τοὺς ἐπισήμους καὶ τοὺς συγγενεῖς καὶ φίλους τῆς τιμωμένης πῆραν τὸ δρόμο γιὰ τὴν Μαρίνα τοῦ Φλοίσθου, ὅπου ἀνέμεναν ἡ ἀναπληρώτρια δήμαρχος τοῦ Παρισίου κ. Ζακλίν Ντεμπού, ὁ Γάλλος συμβολαιογράφος τῆς διαθήκης τῆς Κάλλας καὶ οἱ δύο ὑπηρέτες τῆς καλλιτέχνης, πὺ εἶχαν ἔλθει μὲ τὸ ἴδιο ἀεροπλάνο πὺ μετέφερε τὴν τέφρα.

Τὸ πολεμικὸ σκάφος «Ἵποπλοίαρχος Τρουπάκης» ἀπέπλευσε ἀμέσως ἀνάμεσα σὲ Αἴγινα καὶ Φλέβες, καὶ ἐκεῖ μέσα στὸ γα-

λάζιο τῆς θάλασσας, μὲ τὶς σειρήνες νὰ σφυρίζουν, τοὺς ἄνδρες τοῦ πολεμικοῦ ναυτικοῦ εἰς στάσιν προσοχῆς, ἡ σποδὸς τῆς Μαρίας Κάλλας γίνονταν ἓνα μὲ τὸν καθαρὸ ἀφρὸ πὺ ἄφηγε ἡ πυραυλάκατος πίσω της...

Μία ἀντίδρασις...

Ὁ καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἰωαννίνων καὶ πρόεδρος τῆς Ἑλλ. Λογογραφικῆς Ἐταιρίας κ. Δημ. Λουκάτος, ἀντέδρασε μὲ ἐπιστολὴ του στὴν «Καθημερινή» (7 Ἰουνίου), σ' αὐτὴν τὴν «ρομαντικὴ καὶ ἑλληνολατρικὴ, ἀλλὰ μηδενιστικὴ τελετὴ» καὶ ἰδιαιτέρως, γιὰ τὴν ἐπισημότητα πὺ ἐδόθη σ' αὐτὴν. Ἐξέφρασε δὲ καὶ τὸν φόβο, μήπως ἡ ἀποτέφρωσις τῶν νεκρῶν καὶ τὸ σκόρπισμα τῆς τέφρας, γίνη... μὸδα.

«Ἐσχῶμε — ἔγραψε — ὅτι στὸ Αἶγαῖο αὐτὸ «ἐγκλημάτησαν» ἀρχαῖοι ναύαρχοι τῶν Ἀθηνῶν καὶ θανατώθηκαν ἀπὸ τὸν Δῆμο, ἐπειδὴ ἐγκατέλειψαν τὰ κορμιά τῶν μαχητῶν τοὺς στοὺς βυθοὺς καὶ στὰ ψάρια (ἃς ἔφταιγε ἡ τρικυμία) καὶ δὲν τὰ περισυνέλεξαν. Κι ἦταν ναύαρχοι νικητές, μὲ ὅλη τὴ δόξα τῶν Ἀργινοῦσῶν (τὸ 406 π.Χ.).

Μᾶς φτάνουν, στοὺς ἔπειτα αἰῶνες, οἱ μωραῖες θυσίες τῶν ἐθνικῶν ναυμαχιῶν στὸ Αἶγαῖο, τῶν σφαγῶν καὶ τῶν διώξεων (ὅπως τῆς Χίου καὶ τῆς Σμύρνης), οἱ πνιγιμοὶ τῆς ἐπαγγελματικῆς βιοπάλης τῶν ναυτικῶν μας, ὥστε νὰ προσθέτουμε καὶ τὴν τεχνικὴ πολυτέλεια μᾶς ἐπίτηδες θαλασσοταφῆς.

Σε τούτον τὸν τόπο, μὲ τὴ συ-
γνή θλάστηση καὶ ἀνοφορρία, καὶ
μὲ τὴν ψυχικὴ ἀνάγκη τῆς ἐπα-
φῆς τῶν ζωντανῶν μὲ τοὺς νε-
κρούς, ἀναζητήθηκε πάντα, ἀπὸ
τὰ προϊστορικά μας χρόνια, ὁ
γῆινος τάφος, ἔστω καὶ τῆς τέ-
φρας (καὶ στὸ σημεῖο αὐτὸ, κα-
ταλαβαίνω τὴν παραδοσιακὴ πρό-
ταση τοῦ Δημάρχου, νὰ κρατηθεῖ
μέρος ἀπὸ τὴν τέφρα τῆς Κάλ-
λας), ὥστε κι ἐμεῖς νὰ ἐπισκεφτό-
μαστε τοὺς νεκρούς, κι ἐκεῖνοι
«νὰ θγαίνουσι» ὡς ἐμᾶς καὶ νὰ
χαίρονται τὴν ἀνοιξὴ καὶ τὶς
γιορτές καὶ ὅλη τὴ συνέχεια τῆς
ζωῆς...»

Νεώτερα γιὰ τὴν Ἀτλαντίδα

Ὁ Σοβιετικὸς καθηγητὴς Ἄν-
τρέι Ἀρκάδ: Ἀξιόνωφ, ὑποδιευ-
θυντὴς τοῦ ὠκεανογραφικοῦ ἴν-
στιτούτου τῆς Μόσχας, σὲ σημείω-
μά του πρὸς ἐκπροσώπους τοῦ τύ-
που, ἐπανέλαθε τὴν πεποίθησιν ὅ-
τι οἱ ὑποβρύχιες φωτογραφίες,
ποῦ ἔδωκαν Ρῶσοι ἐπιστήμονες
στὸ τρίγωνο τῶν Βερμούδων, ἀνοι-
κτὰ τῶν πορτογαλικῶν ἀκτῶν,
εἰκονίζουν τείχη τῆς Ἀτλαντίδος
τῆς καταποντισμένης ἠπείρου, ποῦ
ἀναφέρει ὁ Πλάτων.

Οἱ φωτογραφίες εἰκονίζουν τεί-
χη καὶ κλίμακες, ποῦ δρῖσκονται
σὲ ὄψος 70 μέτρων στὸν Ἀτλαν-
τικὸ ὠκεανό, σὲ ἀπόστασιν 275
μιλίων νοτιοδυτικὰ τῆς πορτογα-
λικῆς ἀκτῆς. Μπορεῖ νὰ εἶναι: μό-
νο ἓνα μέρος τῆς Ἀτλαντίδος, καὶ
ὄχι ὁλόκληρη, ἐδήλωσε ὁ Ἀξι-
όνωφ.

Οἱ φωτογραφίες ἐλήφθησαν
πρὶν ἀπὸ δύο χρόνια, μὲ ὑποβρύ-

χιο κινηματογραφικὴ μηχανὴ
στὶς καταποντισμένες κορυφές θα-
λασσίου ὄρους, ἐνὸς σθησιμένου
ἠφαιστείου, ἀνάμεσα στὴ Λι:σα-
θῶνα καὶ στὸ ἀρχιπέλαγος τῆς
Μαδέρας. Γύρω ἀπὸ τὸ τεῖχος, ὁ
βυθὸς τῆς θάλασσας εἶναι: σὲ θά-
θος πάνω ἀπὸ 3.000 μέτρα ἀπὸ
τὴν ἐπιφάνεια.

Ἀπὸ τίς ὀκτὼ φωτογραφίες ποῦ
ἔχουν ληφθεῖ, μόνο δύο εἶναι πρα-
γματικὰ ἐνδιαφέρουσες. Ἡ μία
δείχνει ὀκτὼ πέτρες, τέσσερις τε-
τράγωνες καὶ τέσσερις στρογγυ-
λές, σὲ μιὰ γραμμὴ ἐνὸς περίπου
μέτρου. Οἱ εἰδικοί, ποῦ τὴν εἶδαν,
λένε, ὅτι εἶναι: ἓνα τυπικὸ ἀρ-
χαῖο τεῖχος.

Ἡ δευτέρα φωτογραφία, δεί-
χνει: τρεῖς πέτρες, σὲ ἴση ἀπόστα-
σιν μετὰξὺ τους, στὴν ἀριστερὴ
ἄκρην τοῦ τεῖχους. Φαίνεται, ὅτι
εἶναι: τμήμα ἐνὸς κλιμακωστα-
σίου.

Οἱ Ἀτλαντες

Στὸ περιθώριο τῆς νέας ἐπι-
καρότητος, γιὰ τὴν Ἀτλαντίδα
ποῦ προχάλεσαν αἱ Σοβιετικαὶ ἔ-
ρευνοι, πρέπει νὰ τοποθετηθῇ μιὰ
συνέντευξις τοῦ Ἑλλήνου ἐρασι-
τέχνου φωτογράφου, κ. Βασ-
Πάσχου, συγγραφέως βιβλίου γιὰ
τοὺς Ἀτλαντες, ὅπου γράφει: γιὰ
τὰ προβληματικὰ ἐκθέματα δια-
φόρων μουσείων.

«Ἐστ:—λέγει ὁ κ. Πάσχος—
στὸ Μουσεῖο τῆς Βαυδάτης, μπο-
ροῦμε νὰ δοῦμε ἀνάμεσα στὰ εὑ-
ρήματα τῆς ἐποχῆς τοῦ Χαλκοῦ,
ξηρῆς ἠλεκτρικῆς στήλας, ἠλε-
κτρικὰ συστήματα μὲ ἠλεκτροδία
ἀπὸ χαλκὸ καὶ εἰδικὸ ἠλεκτρο-

λύτη, ἐνῶ στοὺς τάφους τῶν ἀρχαίων Αἴγυπτίων θρέθηκαν περιεργα καντηλιέρια πού σιγόκκιαν ἐπὶ αἰῶνες. Στὸ γὰρ πάλι, τῆς Ἡγερίας, ὁ Πλούταρχος ἀναφέρει ὅτι ἔκαιγε ἓνα ἄσθηστο λυχνάρι, ἐνῶ, αἰῶνες ἀργότερα, ὁ Ἅγιος Αὐγουστίνος ἀνακάλυψε μιὰ φλόγα πού ἔκαιε στὸ γὰρ τῆς Αἴγυπτίας θεᾶς Ἴσιδας, καὶ ποτὲ δὲν ἔσθηνε οὔτε μὲ τὸν ἀέρα, οὔτε μὲ τὸ νερό. Πρόκειται, ἐξηγεῖ ὁ συγγραφέας Σ. Ρ. Φελιτζίνα, γιὰ μπαταρίες, πού παράγουν φῶς. Οἱ Ἄτλαντες φόρτισαν μὲ ἠλεκτρικὸ ρεῦμα ἓνα πλάσμα, πού ἦταν κλεισμένο σὲ γυαλί ἢ σὲ ἠλεκτρικὸ περίβλημα, καὶ αὐτὸ ἀνάδουε φωτισμὸ ἀδύνατο μὲν, ἀλλὰ ἐντυπωσιακὸ. Στὸ Παρόν, 160 χιλιόμετρα ἀπὸ τὸ Πίσκο, ἐκτείνεται ἓνας περίεργος χῶρος. Ἀνακαλύφθηκε πρὶν ἀπὸ 3—4 χρόνια. Εἶναι σηματοδεδειμένος μὲ περιεργὰ σχήματα. Διακρίνονται φαρδειᾶς πίστες, ἀκτινωτοὶ διάδρομοι, πού διακρίνονται ἀπὸ μακρὰ, γιὰτὶ φωσφορίζουν. Εἶναι σὰν ἓνας ἀερολιμένας, μὲ γεωμετρικὲς γραμμὲς καὶ ὁδηγούς. Πὸ πέρα, στὸν κόλπο τοῦ Πίσκο, ὑπάρχει ἓνα θραχῶδες πλάτωμα, σχεδιασμένο μὲ ὀγκόλιθους, πού πάνω τους φωσφορίζει ἓνα ἐμβλημα σὲ σχῆμα τρίαινας, τὸ ἐμβλημα τοῦ Ποσειδῶνα, πατέρα τῶν Ἀτλάντων».

Νὰ εἶναι, ὅλα αὐτά, ἀπλὲς εἰκασίες τῆς φαντασίας τῶν λαῶν; Ἀλλὰ μοιάζουν τόσο πολὺ μὲ τὰ ὄργανα πού ἔχει κατασκευάσει ἡ σύγχρονη τεχνολογία, ὥστε θὰ ἦταν πολὺ δύσκολο νὰ δεχτεῖ κανεὶς τὴν ὑπαρξὴ μιᾶς τόσο πραγματιστικῆς φαντασίας. Ἡ εἶναι

ἀναμνήσεις — πού διατηρήθηκαν ἀπὸ τὴν παράδοση — ἄλλων παναρχαίων πολιτισμῶν, ὅπως φαίνεται, πολὺ ὅμοιων μὲ τὸν δικό μας, πού χάθηκαν ὕστερα ἀπὸ μιὰ φοβερὴ καταστροφή, καὶ πού τὴν προκάλεσαν, εἴτε οἱ φυσικὲς δυνάμεις εἴτε αὐτὸς ὁ ἴδιος ὁ ἄνθρωπος, μεθυσμένος ἀπὸ τὴ δύναμη πού τοῦ χάρισε ἡ σύνθεσις τοῦ νοῦ του;

Μόνον ἡ ἀρχαιολογικὴ ἐπιθεβαίωσις καὶ τὸ ἱστορικὸ ντοκουμέντο μποροῦν νὰ θεωρηθοῦν ἀποδείξεις γιὰ τὴν ἱστορικότητα μιᾶς ποιητικῆς ἢ μυθολογικῆς εἰκόνας ἐνὸς λαοῦ. Καὶ ἡ ἀρχαιολογικὴ ἐπιθεβαίωσις τοῦ θρύλου τῆς Ἀτλαντίδος δὲν μπορεῖ νὰ ἔλθει παρὰ μόνον ἂν θρεθοῦν καὶ ἐρευνηθοῦν, στὸ μέρος ὅπου τοποθετεῖ τὸ νησί - ἤπειρο ἢ πλατωνικὴ παράδοσις, ἀρχαιολογικὰ μνημεῖα πού νὰ ἐπιτρέψουν τὴν διακρίφωση τῆς πολιτιστικῆς εἰκόνας τῶν Ἀτλάντων. Τότε θὰ μπορέσουν νόμιμα νὰ γίνουν οἱ συσχετισμοὶ μὲ τὰ παράξενα καὶ καταπληκτικὰ, πραγματικὰ, εὐρήματα, πού ὑπάρχουν στὰ διάφορα μέρη τοῦ κόσμου καὶ πού ὁ Νταϊνικεν τὰ ἀποδίδει σὲ ἐξωγήινους ὑπερανθρώπους καὶ ὁ Πάσχος στοὺς Ἀτλαντες.

Ἀναστενάρια :

Πρόβλημα ἐκκρεμῆς

Χορὸς ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, πάνω σὲ ἀναμμένα κάρβουνα, πού ἢ θερμοκρασία φτάνει τοὺς 450 βαθ. Κελσίου, ἀλαλαγμοὶ καὶ μονότονος ρυθμὸς πού θγαίνει ἀπὸ τὸ χτύπημα τοῦ τύμπανου, ἢ εἰκόνα τῶν Ἁγίων Κωνσταντίνου

και Έλένης, πάθος και έκστασις, είναι τα στοιχεία που συνθέτουν τις σκηνές, που ξετυλίγονται κατά τη διάρκεια της πυροβολασίας (χορός γυμνόποδων πάνω στη φωτιά) και των αναστενάρσιων (από τη θάλασσα, σαν μούγκρισμα, αναπνοή των χορευτών).

Κάθε χρόνο, την ημέρα της εορτής των Αγίων Κωνσταντίνου και Έλένης, στο Λαγκαδά και στα Μετέωρα Θεσσαλονίκης και στην Αγία Ελένη Σερρών, 60 περίπου αναστενάρηδες και αναστενάρισσες χορεύουν πάνω σ' αναμμένα κάρβουνα προς τιμήν των Αγίων.

Κατά τη διάρκεια της πυροβολασίας, ξένα συνεργεία τηλεόρασης από την Αγγλία, Γαλλία, δημοσιογράφοι από την Αμερική, Γιουγκοσλαβία, Ιταλία, τριγύριζαν στο χώρο της πυράς παρα-

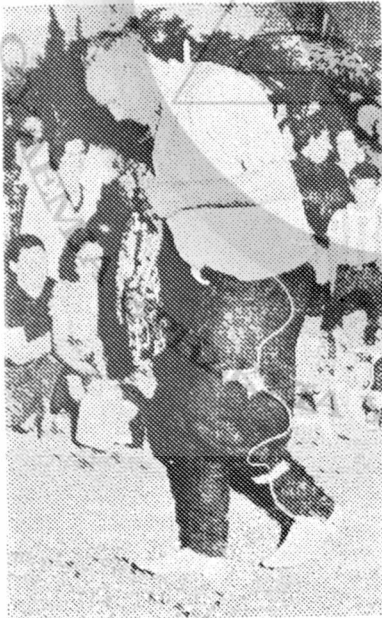
κολουθώντας από κοντά το γεγονός, προσπαθώντας να αντιληφθούν τι περίπου συμβαίνει.

Είχαν έλθει και δύο Γερμανοί ιατροί, οι όποιοι πήραν αίμα των αναστενάρηδων, πριν και μετά την πυροβολασία. Επίσης, τους υπέβαλαν σε έγκεφαλογραφήματα και καρδιογραφήματα, σε μιὰ προσπάθεια να ανακαλύψουν «κάτι» που να απέχει από το φυσιολογικό και να εξηγήσει το φαινόμενο.

Ο νευρολόγος - ψυχίατρος κ. Ίω Αναστασιάδης υπεστήριξε, ότι «οι ένδορφίνες», θα μπορούσε ίσως να υποστηριχθῆ, ότι προστατεύουν τους αναστενάρηδες πέρα από τον πόνο και από τις άλλες συνέπειες της υψηλής θερμοκρασίας των αναμμένων κάρβουνων στα πέλματά τους, από τα έγκαύματα. Ίσως δηλαδή αποδειχθῆ, ότι οι ουσίες αυτές χαρακτηρίζονται από μιὰ υπερπροστατευτική δράση επάνω στους ιστούς.

Η ιστορία αναφέρει πολλά περιστατικά «μεταφυσικής υπερπροστασίας» — παράδειγμα «οι τρεις παίδες εν τῷ καμίνῳ» — σε περιπτώσεις ατόμων που διατελούν σε καταληψία. Σε τέτοια άτομα — που είναι οι αναστενάρηδες στη διάρκεια της πυροβολασίας — είναι αναμφισβήτητο ότι εκκρίνεται σε μεγάλη ποσότητα ένδορφίνη.

Οι ένδορφίνες είναι ουσίες που εκκρίνονται από έγκεφαλικά νεύρα και έχουν ισχυρότατη παυσίπονη δράση, πολύ ισχυρότερη από την παυσίπονη δράση της μορφίνης. Η ύπαρξίς τους απέκαλύφθη τα τελευταία χρόνια και μόλις την τελευταία τριετία ἄρ-

χισαν στο έξωτερικό έρευνες για την φύση, την έκκριση και την βιολογική σημασία των ένδορφινών. Οι έρευνες αυτές δεν έχουν ολοκληρωθῆ ακόμη.

Ἀρχαῖες πυροβασίες

Γενική εἶναι ἡ ἐντύπωση, ὅτι τὰ Ἀναστενάρια μετεφέρθησαν ἀπὸ τὴν περιοχὴ τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης πρὸς τὴν Μαύρη Θάλασσα. Ἀλλὰ ὅπως ἀνέφερε σ' ἐπιστολὴ του ὁ καθηγητὴς Πανεπιστημίου κ. Γεώργιος Παπαντωνίου, πυροβασίες ἐτελοῦντο καὶ στὴν ἀρχαία Ρώμη.

Ὁ Στράβων γράφει ὅτι ἡ περιοχὴ τῆς ἀρχαίας Ρώμης καὶ ὑπὸ τὸ ὄρος Σώρακτον, εἶχε ἰδρυθῆ πόλις, ἡ ὁποία ἔλαβε τὸ ὄνομα αὐτῆς ἀπὸ τινος ἐπιχωρίας θεᾶς καλουμένης μὲν Φερωνίας, τιμωμένης δὲ «σφόδρα ὑπὸ τῶν περιόικων». Συνεχίζων ὁ ἀρχαῖος γεωγράφος, λέγει: περὶ τεμένους τῆς θεᾶς καὶ ἱεροτελεστίας ἀξίας θαυμασμοῦ. Κατ' αὐτὴν, ἄνδρες «κατεχόμενοι: ὑπὸ τῆς δαίμονος», τῆς θεᾶς, καὶ ἔχοντες γυμνοὺς τοὺς πόδας, ἐβάδιζον ἀπαθεῖς ἐπὶ ἀνθρακιᾶς καὶ ἐμπύρου τέφρας. Τὴν ἱεροτελεστία δὲ αὐτὴ γινομένην κατ' ἔτος, παρηκολούθει διὰ τὸ παράδοξον τοῦ θεάματος, πλήθος ἀνθρώπων.

Ἐθνικιστικὸ αἶσθημα καὶ θρησκεία

Ἡ ἐπίσκεψις τοῦ Πάπα Ἰωάννη - Παύλου Β' στὴν πατρίδα του Πολωνία, ἔδωσε τὴν εὐκαιρία νὰ καταδειχθῆ, κατὰ τρόπον ἐντυπωσιακόν, ὅτι τὸ ἐθνικιστικὸ αἶσθη-

μα καὶ ἡ θρησκεία εἶναι δυνάμεις, ἂν ὄχι ἀκατάβλητες, πάντως φοβερὰ ἀνθεκτικὲς στὰ σύγχρονα ρεύματα.

Γιὰ τὴν κυβερνητικὴ πλευρὰ τῆς Πολωνίας, ἡ ἐπίσκεψις τοῦ Πάπα συνέπεσε μὲ τὴν 35ῃ ἐπέτειο ἰδρύσεως τῆς Λαϊκῆς Δημοκρατίας. Γιὰ τὴν θρησκευτικὴ ὁμωσ πλευρὰ, ἦταν ἡ ἐπέτειος τῆς πρὸ 900 ἐτῶν ἐξοντώσεως τοῦ ἁγίου Στανισλάου, ὁ ὁποῖος, πεθαίνοντας, πέταξε πρὸς τὸν βασιλέα Μπολεσλάβ τὴν πρόκληση:

«Καταστρέφεις αὐτὴ τὴν Ἐκκλησία καὶ ὁ Χριστὸς, μὲ τὸ πέρασμα τῶν γενεῶν, θὰ τὴν ξαναοικοδομήσει».

Στὶς ὁμιλίες του, ὁ πάπας ζήτησε ἀπὸ τὴν κομμουνιστικὴ πολωνικὴ κυβέρνησι ἀναγνώριση τῶν δικαιωμάτων καὶ τῶν πεποιθήσεων τῶν χριστιανῶν, ἂν καὶ οἱ ἀπόψεις τους γιὰ τὸν κόσμον εἶναι «ἐκ διαμέτρου ἀντίθετες» μὲ τὸν μαρξισμό.

— Ἡ ἐκκλησία θέλει: νὰ βρεῖ μιὰ κοινὴ γλῶσσα μὲ ὅλα τὰ ἐργατικὰ συστήματα, δῆλωσε, στὴν ὁμιλία του ὁ πάπας. Ἀπὸ τὸ ἐργατικὸ σύστημα ζητῶ μόνον νὰ

Σκίτσο τοῦ Πλαντὺ στὴ «Μόντι»

μᾶς ἐπιτραπεί νὰ μιλοῦμε γιὰ τὸν Χριστό, ὁ ὁποῖος ἀγάπησε τὸν ἄνθρωπο.

Ὁ πάπας, στὴν ἐντονιώτερη δὴλωση ποὺ ἔκανε στὸ μέχρι τώρα προσκύνημά του στὴν πατρίδα του, διεβεβαίωσε ὅτι ἡ ἐκκλησία εἶναι ἔτοιμη νὰ ἀρχίσει διάλογο μετὰ τὴν κυβέρνηση γιὰ τὴν ἐξομάλυνση τῶν σχέσεων μεταξὺ ἐκκλησίας καὶ κράτους.

— Ὁ γνήσιος διάλογος πρέπει νὰ σέβεται τὶς πεποιθήσεις τῶν πιστῶν, νὰ προστατεύει ὅλα τὰ δικαιώματα τῶν πολιτῶν, καθὼς καὶ τὶς ὁμαλὲς συνθήκες γιὰ τὴν δραστηριότητα τῆς ἐκκλησίας, τῆς θρησκευτικῆς κοινότητος, στὴν ὁποία ἀνήκει ἡ μεγάλη πλειοψηφία τῶν Πολωνῶν. Γνωρίζομε, ὅτι ὁ διάλογος αὐτὸς δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι εὐκόλος, γιατί γίνεται μεταξὺ δύο ἀντιλήψεων τοῦ κόσμου, ποὺ εἶναι ἐκ διαμέτρου ἀντίθετες, ἀλλὰ πρέπει νὰ καταστεί δυνατὸς καὶ ἀποτελεσματικὸς ἂν τὸ ἀπαιτεῖ τὸ καλὸ τοῦ ἀτόμου, καὶ τοῦ ἔθνους, διακίρῳε ὁ ποντίφηκας.

Ἐπαναλαμβάνοντας ἓνα θέμα, ποὺ γιὰ πρώτη φορά ἔβριξε ὅταν συναντήθηκε μετὰ ἐργάτες τῆς αὐτοκινητοδιομηχανίας στὸ Μεξικὸ τὸν Ἰαγουάριο, ὁ πάπας ἐδήλωσε τὰ ἑξῆς:

— Ὁ Χριστὸς δὲν θὰ ἐγκρίνει ποτὲ νὰ θεωρεῖται ὁ ἄνθρωπος ἢ νὰ θεωρεῖ τὸν ἑαυτὸ του ἀπλῶς ὡς ἓνα μέσο παραγωγῆς ἢ νὰ ἐκτιμᾶται, νὰ ὑπολογίζεται καὶ νὰ κοστολογεῖται σύμφωνα μετὰ τὴν ἀρχὴ αὐτή. "Ἐνας νέος Εὐαγγελισμὸς ἔχει ἀρχίσει, τόνισε ὁ πάπας, ἀκόμη κι ἂν στὴν πραγματικότητά εἶναι ὁ ἴδιος, ὅπως

πάντα. "Ὅπου ὑψώνεται ὁ Σταυρὸς, ἐκεῖ εἶναι ἡ ἔνδειξις, ὅτι ὁ Εὐαγγελισμὸς ἔχει ἀρχίσει.

Μετενσάρκωσις

Ὁ ἀγγλικὸς τύπος ἠσχολήθη τελευταίως μετὰ τὴν ἡλικίας 75 ἐτῶν ἀρχαιολόγον Ντόρθου Ἦντυ, ἡ ὁποία σήμερα ὀνομάζεται "Ὁμ Σέτι (μητέρα τοῦ Σέθωσι) καὶ ζῆ στὴν Ἄβυδος, σὲ ἀπόσταση 300 χιλιομέτρων ἀπὸ τὸ Κάιρο, κοντὰ στὸν ναὸ τοῦ Σέθωσι Α' Φαραὸ τῆς 19ης δυναστείας (1456—1405 π.Χ.).

Τὰ πρῶτα παιδικὰ τῆς χρόνια πέρασε στὸ Πλύμουθ τῆς Ἀγγλίας. Σὲ ἡλικία τριῶν ἐτῶν, ἔπεσε ἀπὸ τὴ σκάλα τοῦ πατρικοῦ της σπιτιοῦ καὶ ἐθεωρήθη νεκρά.

«Ὅταν — ἀφηγεῖται — ὁ ἱατρὸς ἐπανήλθε μετὰ τὸ πιστοποιητικὸ τοῦ θανάτου μου, ἐγὼ ἤμουν καθισμένη στὸ κρεβάτι μου καὶ ἔκλαιγα. Μετὰ ῥωτοῦσαν γιατί ἔκλαιγα καὶ ἐγὼ ἀπήντων: «Θέλω νὰ πάω στὸ σπίτι μου. ἀλλὰ, μοῦ ἔλεγαν, ὅτι ἐκεῖνο ἦταν τὸ σπίτι μου, ἀλλὰ ἐγὼ δὲν ἐννοοῦσα νὰ πεισθῶ.»

Ἐκτοτε, ἡ "Ὁμ Σέτι ἐπίστευε, ὅτι ἀνῆκε σὲ κάποια ἄλλη ἐποχὴ, τὴν ὁποία ἐνεθυμείτο ἀδιοσάτως. Τὸ ἔσκαζε ἀπὸ τὸ σχολεῖο καὶ ἐπήγαινε στὴν αἴθουσα Αἰγυπτιολογίας τοῦ Βρετανικοῦ Μουσείου. Ὅταν εἶδε γιὰ πρώτη φορά τ' ἓνα περιοδικὸ τὴν φωτογραφία τοῦ ὑπερόχου ναοῦ τῆς Ἄβυδου, εἶπε στοὺς γονεῖς τῆς: «Αὐτὸ εἶναι τὸ σπίτι μου. Ἀλλὰ γιατί εἶναι ἐρειπωμένο, καὶ ποῦ εἶναι οἱ κηποι μου;». Σὲ ἡλικία 27 ἐτῶν, ἐγνώρισε ἓνα νεαρὸν

Αιγύπτιο και τὸν ἀκολούθησε στὸ Κάιρον.

«Ἐμείναμε συζευγμένοι — λέγει — ἐπὶ δύο ἔτη, ἀλλὰ δὲν ἠμποροῦσε, ὁ καυμένος, νὰ μὲ ἀνεχθῆ καὶ μὲ διεξεύχθη καὶ ἐνυμφεύθη τὴν ἐξαδέλφη του. Ἐκείνη ἐγνώριζε νὰ μαγειρεύει καὶ δὲν ἠμποροῦσε νὰ ἀνεχθῆ τὰ ἀρχαία μνημεῖα. Ἔτσι, ἔζησε εὐτυχῆς μαζί της, ἀλλὰ καὶ ἐγὼ ἤμουν εὐτυχῆς μόνη. Διωρίσθηκα στὴν Αἰγυπτιακὴ Ὑπηρεσία Ἀρχαιοτήτων καὶ ἀπέκτησα πεῖρα εἰς τὰς ἀνασκαφάς. Μετ' ὀλίγα ἔτη, εὗρηκα τὸν χρόνον νὰ ἐπισκεφθῶ τὴν Ἄβυδο. Μόλις εἶδα τὰ ὄρη, ἤξευρα ποῦ εὕρισκόμουν», λέγει. «Τὸ τραῖνο ἐσταμάτησε καὶ ἐβγήκα. Ἦξευρα ὅτι αὐτὸς ἦταν ὁ τόπος μου καὶ κανεὶς ἄλλος».

Ἡ Ὁμι Σέτι ὑποστηρίζει, ὅτι ἔζησε πρὸ 3.000 ἐτῶν στὴν Ἄβυδο, ὡς ὑπηρετριά ἐνὸς ναοῦ, τὴν ἐποχὴ τῶν Φαραῶν Σέθωσι Α' καὶ Ραμισῆ Β' (1324 — 1258 π.Χ.).

Βέβαιον εἶναι ὅτι, κατὰ τὰς ἀνασκαφάς, ἡ Ὁμι Σέτι εἶπε στοὺς ἀρχαιολόγους ποῦ νὰ ἀναζητήσουν τοὺς κήπους τοῦ ναοῦ, ἔτσι δὲ ἀνεῦρον τίς ρίζες τῶν δένδρων, τὰ κλήματα καὶ τὰς ἀρδευτικὰς διώρυγας, τὰς ὁποίας ἐνεθυμῆτο κατὰ τὴν παιδική της ἡλικία. Ἡ Ὁμι Σέτι πιστεύει ὅτι, σὲ μίαν προηγούμενη ἐνσάρκωσή της, ἦταν κόρη ἐνὸς κοινοῦ στρατιώτου καὶ λαχανοπώλου, υἱοθετήθη δὲ ὑπὸ τοῦ ναοῦ αὐτοῦ, ὅπου ἐτελοῦντο αἱ ἐαριναὶ ἑορταὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Ὁσίριδος. Λέγει ὅτι ἐνθυμεῖται ἀδιορίτως τὴν λιτανεῖα, ἣ ὁποία ἐτελεῖτο.

Πέραν τοῦ τάφου...

Ὁ ἀπόστρατος Βρεταννὸς λοχαγὸς Ἄρθουρ Φλάουερντριού, πρόκειται νὰ μεταβῆ συντόμως στὴν ἀρχαία πόλη Πέτρα τῆς Ἰορδανίας, ὅπου εἶχε πεθάνει πρὸ 2200 ἐτῶν!

Θὰ συνοδεύεται ἀπὸ συνεργεῖο τῆς Βρεταννικῆς τηλεοράσεως γιὰ νὰ καταγράψῃ τίς ἀναμνήσεις του ἀπὸ τὴν ἀρχαία αὐτὴ περιοχὴ, τὴν ὁποίαν ὁ λοχαγὸς ἐπισκέπεται πρώτη φορὰ στὴν παρούσα ζωὴ του. Πιστεύει ὅτι ἐκεῖ, σὲ ἄλλη ζωὴ του, πέθανε τρυπημένος στὴν καρδιά ἀπὸ δόρυ, καθὼς ὑπερήπιζε τὴν Πέτρα ἐναντίον εἰσβολέων.

Ὁ λοχαγὸς Φλάουερντριού, 72 ἐτῶν, μηχανικὸς τὸ ἐπάγγελμα, γεννημένος στὸ Νόρφολκ τῆς Ἀγγλίας, εἶναι τελείως φυσιολογικὸς ἄνθρωπος καὶ δὲν ἐπιθυμεῖ τὸν θόρυβον ποῦ ἀποδίδεται στὴν ἱστορία του. Ἐαφνικὰ ἐδέχθη εἰκόνες ἀπὸ μιὰ ἄλλη ζωὴ του καὶ μίλησε γι' αὐτὲς μόνον πρὸ τεσσάρων ἐτῶν, στὴν συγγραφέα Τζόαν Φόρμαν, ἣ ὁποία ἔγραφε τὸ βιβλίον της, «Ἡ προσωπίδα τοῦ χρόνου» καὶ ἀναζητοῦσε ἀφηγήσεις ἀτόμων, ποῦ εἶχαν τὴν ἐντύπωση ὅτι εἶχαν ξαναζήσει. Περιέγραψε τὸ μέρος ὅπου νομίζει ὅτι πέθανε μαχόμενος καὶ ἣ περιγραφή του ἠλέγχθη ὡς ἀκριβῆς. Ἐπίσης ἐφάνη ἀκριβῆς ἣ περιγραφή του γιὰ τὴν μάχη, πιστεύεται δὲ ὅτι ἐπρόκειτο γιὰ μάχη τῶν Ναβαταίων, οἱ ὁποῖοι κρατοῦσαν τὴν Πέτρα, πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας, ἀπὸ τὸ 400 πρὸ Χριστοῦ

μέχρι τὸ 196 μ.Χ., τότε πού οἱ Ἰουδαῖοι εἶχαν ὑποδουλωθῆ.

Ἡ Βρετανικὴ τηλεόρασις θα ἐτοιμάσῃ πρόγραμμα μισῆς ὥρας γιὰ τὴν ὑπόθεσιν αὐτή, μὲ παραμονὴ τοῦ ἀπόστρατου λοχαγοῦ δύο ἡμέρες καὶ τοὐλάχιστον μίαν ὥρα στὸ πεδῖον τῆς ἀρχαίας μαχῆς.

Ἡ ζωὴ τῆς Γῆς ἀπὸ κάποιον κομήτη

Ὁ διάσημος Βρετανὸς ἐπιστήμων Φρέντ Χούλ καὶ ὁ ἐπίσης Βρετανὸς κοσμολόγος Σάντρα Μάσινγκ, ὑποστηρίζουν ὅτι ἡ καλύτερη ἐξήγησις τῶν γνωστῶν γεγονότων, πού σχετίζονται μὲ τὴν προσέλευσιν τῆς ζωῆς στὴ Γῆ, εἶναι ὅτι οἱ κομήτες προκάλεσαν τὴν ἐπιφάνειά τῆς τῆν διάδοσιν τοῦ νεροῦ καὶ τῶν ἄλλων πτητικῶν οὐσιῶν. Καὶ ὕστερα ἔφθασε καὶ ἡ ζωὴ ἀπὸ κάποιον κομήτη.

Στὸ στοιχειωδέστερο χημικὸ ἐπίπεδο, ἡ ζωὴ μὲ ὅλη τὴν ποικιλία τῶν μορφῶν καὶ τῶν σχημάτων τῆς προϋποθέτει τὴν ἀλληλεπίδρασιν ἀνάμεσα σὲ δύο ὁμάδες διοργανικῶν οὐσιῶν, τὸ νουκλεϊκὰ ὀξέα καὶ τὴς πρωτεΐνες. Τὰ νουκλεϊκὰ ὀξέα ἀποτελοῦνται ἀπὸ ἕξ ὑδατικά, ἐνῶ οἱ πρωτεΐνες περιέχουν 21 περίπου ἀμινοξέα. Οἱ μυριάδες πιθανοὶ συνδυασμοὶ αὐτῶν τῶν 27 περίπου ὁμογενῶν ὑποδομῶν, συναποτελοῦν τὴν εὐρύτατην ποικιλίαν τῶν μορφῶν ζωῆς στὸν πλανήτη μας. Ἀπὸ τὴν στιγμὴ ὅπου αὐτὰ τὰ διοργανικὰ οὐκλεικὰ ὀξέα θὰ σχηματιστοῦν καὶ θὰ συνενωθοῦν γιὰ νὰ σχηματίσῃ ἕνα πρωτόγονο σύστημα ζωῆς, ἀναλαμβάν-

ει τὴν ὑπόθεσιν ἢ διαρθρωτικὴ ἐξέλιξις καὶ ἀκολουθοῦν ὅλα τὰ ἄλλα.

Ἀπεσταλμένοι τῆς διοργανικῆς κληρονομιάς μας, ἐξακολουθοῦν νὰ φτάνουν στὸν πλανήτη μας μὲ τὴν μορφήν μετεωριτῶν. Κάπου 100 μετρικοὶ τόνοι ὕλης εἰσδύουν κάθε μέρα στὴν ἀτμόσφαιρα τῆς γῆς. Μεγάλον μέρος αὐτῆς τῆς ὕλης ἔχει τὴν μορφήν λεπτῶν σωματιδίων, πολλὰ ἀπὸ τὰ ὅποια καίγονται προτοῦ φτάσουν στὸ ἔδαφος. Ὑπάρχουν ἐπίσης μεγαλύτερα ἀντικείμενα, τὰ ὅποια, ἐκτός τοῦ ὅτι ἀποβάλλουν τὰ ἐξωτερικὰ στρώματά τους, φτάνουν στὸ ἔδαφος λίγο - πολὺ ἀνέπαφα. Λόγῳ χάρις, ὀρισμένης κατηγορίας μετεωρίτες, γνωστοὶ ὡς ἀνθρακοῦχοι, εἶναι πλούσιοι σὲ ὀργανικὰ χημικὰ οὐσίαι.

Ἀπὸ πού προέρχονται τὰ μικρὰ σωματίδια πού εἰσδύουν τὴν ἀτμόσφαιρά μας; Τὰ περισσότερα ἀπὸ αὐτὰ φτάνουν σὲ αὐστηρὰ καθορισμένες ἐποχὰς τοῦ ἔτους, μὲ μετεωρικὰς κατακοιήσεις, πού εἶναι σχεδὸν βέβαιον, ὅτι ἔχουν τὴν προέλευσίν τους στοὺς κομήτες. Οἱ κομήτες προέρχονται πιθανῶς ἀπὸ ἕνα ἀπόθεμα σωματιῶν, τὸ ὁποῖον περιβάλλει τὸ πλανητικὸν μας σύστημα ἐξωτερικὰ, σὲ ἀπόστασιν ἐνὸς δεκατοῦ τοῦ ἔτους φωτός. Κομητικὸν πυρῆνας μὲ διαστάσεις χιλιομέτρων καὶ μὲ παγώδη σύστασιν θεωρεῖται ὅτι εἰσδύουν ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ στὴν ἔσω περιόχην τοῦ ἡλιακοῦ μας συστήματος.

Θεωρεῖται σχεδὸν βέβαιον — λέγουν οἱ δύο διαπρεπεῖς ἐπιστήμονες — ὅτι χάρις εἰς αὐτὴν τὴν διαδικασίαν, ἡ γῆ ἀπέκτησε ὕλην

τις ελαφρές ύλες της, και μεταξὺ τους τὸ νερό, τὸ διοξειδίου τοῦ ἀνθρακᾶ, τὴν ἀμιωνία, τὰ ἀραιὰ ἀέρια καὶ τὶς περίπλοκες βιοχημικὲς οὐσίες της.

Συνεπῶς, ἡ καλύτερη ἐξηγήσις τῶν γνωστῶν γεγονότων πού σχετίζονται μὲ τὴν προέλευση τῆς ζωῆς στὴ γῆ, εἶναι ὅτι οἱ κομῆτες προκάλεσαν στὴν ἐπιφάνεια τῆς γῆς τὴ διάδοση τοῦ νεροῦ καὶ τῶν ἄλλων πτητικῶν οὐσιῶν. Ὑστερα, ἐδῶ καὶ 4 δισεκατομμύρια χρόνια περίπου, ἔφτασε καὶ ἡ ζωὴ ἀπὸ κάποιον κομήτη. Τὴν ἐποχὴ ἐκείνη, οἱ συνθῆκες στὴ γῆ εἶχαν γίνεϊ ἀρκετὰ ὅμοιες μὲ τὶς συνθῆκες τοῦ κομήτη, ὥστε ἡ ζωὴ νὰ μπορέσει νὰ ἐπιμείνει ἐδῶ. Ἡ μακρὰ ἐξέλιξις τῆς ζωῆς στὴ γῆ μποροῦσε νὰ ἀρχίσει» — καταλήγουν οἱ ἐπιστήμονες.

Ἰσχυρὲς ἐκρήξεις βαθειὰ στὸ Διάστημα

Δορυφόροι, πού ἐδῶ καὶ δέκα χρόνια θρίσκονται σὲ τροχιά, σὲ «ἐπιφυλακῆ» γιὰ ἐνδεχόμενες ἐκλύσεις ραδιενεργείας ἀπὸ παράνομες πυρηνικὲς δοκιμές, ἐπεσήμαναν μυστηριώδεις ἐκρήξεις, πού δὲν προέρχονται ἀπὸ τὸν πλανήτη Γῆ, ἀλλὰ ἀπὸ τὸ μακρινὸ διάστημα.

Ἡ πηγὴ μιᾶς ἀπὸ αὐτὲς τὶς ἐκρήξεις, πού μέχρι τώρα ἦταν ἄγνωστο ἀπὸ πού προέρχονται, φαίνεται νὰ ἔχει προσδιορισθεῖ. Αὐτὸ συνέβη στίς 5 Μαρτίου, ὅταν ὀκτῶ διασκορπισμένοι δορυφόροι κατέγραψαν τὴν ἔκρηξη μὲ ἀρκετὰ στοιχεῖα, ὥστε νὰ εἶναι δυνατὸν νὰ βρεθεῖ ἡ περιοχὴ ἀπ' ὅπου προήλθε. Στὴν περιοχὴ αὐ-

τῆ, περιλαμβάνονται καὶ τὰ ὑπολείμματα ἀπὸ τὴν ἔκρηξη κάποιου πρώην ἀστέρος ἢ σουπερνόβα, στὸ Μέγα Νεφέλωμα τοῦ Μαγγελάνου. Τὸ νεφέλωμα αὐτὸ εἶναι ἓνα σύνολο ἀστέρων κοντὰ στὸν Γαλαξία, ὅπου ἀνήκει ἡ Γῆ.

Ὅπως ἐδήλωσε ὁ Τόμας Κλάιν, πού πῆρε μέρος στίς ἔρευνες καὶ εἶναι μέλος τοῦ Διαστημικοῦ Κέντρου Γκόνταρντ, κοντὰ στὴν Οὐάσιγκτον, οἱ ἐκλύσεις ἐνεργείας τῆς περασμένης δεκαετίας, ἐκτὸς αὐτῆς τῆς 5ης Μαρτίου, εἶχαν διασκορπισθεῖ στὸ διάστημα ὁμοιόμορφα, πράγμα πού σημαίνει ὅτι πῆγασαν ἀπὸ περιοχὴ, ἢ πολὺ κοντὰ στὸ ἡλιακὸ μας σύστημα, ἢ ἀπὸ κάπου πάρα πολὺ μακριά.

Ὁ Κάρολος τῆς Ἀγγλίας περὶ δογμάτων

Ὁ ἀρχιεπίσκοπος τοῦ Καντέρπουρι δόκτωρ Ντόναλδ Κόγκαν καὶ ἄλλοι ἡγέται τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας, ἦλθαν εἰς ὑποστήριξιν τοῦ Πρίγκιπος Καρόλου τῆς Ἀγγλίας, ὁ ὁποῖος ἐπεκρίθη ἀπὸ τὸ Βατικανὸν γιὰ ἓνα λόγον του, θεωρηθέντα ὡς ἐπίθεση ἐναντίον τῆς Ἀγίας Ἐδρας.

Ὁ διάδοχος τοῦ ἀγγλικοῦ θρόνου, μιλώντας σὲ μιὰ συνάντησιση τοῦ «Στρατοῦ τῆς Σωτηρίας» στὸ Γουέμπλεϋ, εἶπε: «Φαίνεται χειρότερο κι' ἀπὸ τρέλα νὰ ἀντιμάχωνται ἀκόμη οἱ Χριστιανοὶ γιὰ δογματικὰ ζητήματα, τὰ ὅποια μονάχα ἀχρείαστη στενοχώρια προκαλοῦν σ' ἓναν ἀριθμὸ ἀνθρώπων».

Ο ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΟΣ

Μεταξύ μας

ΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΜΑΣ

Τα Γραφεία του «Ίλισου», Δραγατσανίου 6, δρόφος 6ος, (Πλατ. Κλαυθμώνος), είναι άνοικτα καθημερινώς πλην Σαββάτου, 9 - 12.30 π.μ. Τηλ. Γραφείων 3246-837.

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ

Παρακαλούμεν, αποστέλλετε με ταχυδρομική ή τραπεζική επιταγήν εις τήν διεύθυνσιν: «Κωστήν Μελισσαρόπουλον, Δραγατσανίου 6, Ἀθήνας, 122». Ἀποστολαί με τραπεζικὰς ἐντολάς μᾶς δυσκολεύουν.

Αἱ Τράπεζαι ζητοῦν χαρτόσημον καὶ παρουσιάζουν δυσκολίας

ΑΛΛΑΓΑΙ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΩΝ

Τεύχη ἀποσταλέντα στοὺς κατωτέρω συνδρομητὰς μᾶς, ἐπεστράφησαν ἀπὸ τὸ Ταχυδρομεῖον μὲ τὴν σημείωσιν: «μετώκησε» ἢ «ἄγνωστος». Παρακαλοῦνται ὅσοι τοὺς γνωρίζουν νὰ τοὺς εἰδοποιήσουν, ἢ νὰ μᾶς δώσουν τὰς διευθύνσεις των:

ΑΘΗΝΩΝ

Κων. Γκονόπουλος, Μηθύμνης 40
Αντ. Καρράς, δικηγόρος, Σταδίου 39

Αρετὴ Κομνηοῦ, Αἰόλου 70
Ἰωάννα Κοντογιάννη, Μηθύμνης 71
Εμμ. Κρητικός, Ἀστυπάλαιας

32

Λεων. Λογοθετὴς Τοσίτσα 15
Κων. Μουσαβερὲς, Κύπρου 40 - 42
Λάζαρος Παζαρτζίδης, Καισαρείας 11

Παν. Πανταζόπουλος, Χρ. Λαδὰ 1
Τουλα Πεχλιβανίδου, Καλομονοπούλου 12, Ψυχικὸ

Ἴω. Ταραναῆς, Βουλῆς 41

Μιχ. Τσακαλιάν, Μπιζανίου 10,
Χαλανδρι

Νικ. Τσέλλης, Ἰακωβίδου 41
Κων. Φαμελιάρης, Μ. Ἀσίας 36

ΕΠΑΡΧΙΩΝ

Δημ. Αντωνιάδης, Βασ. Γεωργίου Α' 33, Θεσ/νικὴ

Δημ. Βαλασσόπουλος, Καμβουνίων 1, Θεσ/νικὴ

Ἐλένη Βαμβακοῦση, Δ. Γούναρη 5, Θεσσαλονικὴ

Αντ. Παπαδάκης, Κατεχάκη 2, Ηρακλείον

ΕΓΚΑΤΕΛΕΙΨΑΝ ΤΟΝ ΓΙΝΙΝΟΝ ΒΙΟΝ

Ἄνδρ. Σῶκος

Παν. Γαρέζος

Κων. Μορακῆς

Γεωρ. Καστριτῆς,

Φωκ. Λοΐζος

Ἀθήναι

Ἀθήναι

Ἀθήναι

Ἀθήναι

Ἀθήναι

ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ

ΣΤΗΝ Γ' ΕΠΙΛΟΓΗ ΙΛΙΣΟΥ

Στὸ τέλος τῆς σελίδος 178, στὴν γ' σειρὰ ἀπὸ τὸ τέλος, τὸ «φαικὸς» νὰ γίνῃ «φαιός». Ἐπίσης, στὴν τελευταία σειρὰ τὸ «φαικοῦς» νὰ γίνῃ «φαιούς».

Στὴ σελίδα 207, γ' σειρὴ ἀπὸ τὸ τέλος, τὸ «Δίδεται» νὰ γίνῃ «Δίδετε».

ΠΟΙΟΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΗΣ ΕΚ ΠΑΤΡΩΝ;

Στις 25.1.79 ἐλαβόμεν ἓκ Πατρῶν φακέλλον περιεχόντα δρχ. 200, χωρὶς σημείωμα μέσα στὸν φάκελλο, χωρὶς διεύθυνση τοῦ ἀποστολέως στὸν φάκελλο.

Προφανῶς εἶναι συνδρομὴ διὰ τὸν ΙΛΙΣΟΝ τοῦ 1979. Ἄλλα ποίου;

Περιμέναμε νὰ λάβωμε παράπονα περὶ μὴ λήψεως τῆς ἀποδείξεως συνδρομῆς. Ἀλλὰ δὲν ἐλάβαμε. Συνεπῶς, παρακαλοῦμε τὸν ἀποστολέα νὰ ἔχη τὴν καλωσύνη νὰ μᾶς γράψῃ.

Ίδιοκτήτης: Έκδόσεις «Ίλι-
σός» Συν.Π.Ε., Δραγατσανίου
6. Έκδοτης - Διευθυντής: Κω-
στής Ν. Μελισσαρόπουλος,
Πλατ. Έθνικής Τραπέζης 3,
Φιλοθέη. Προιστάμ. Τυπογρα-
φείου: Ε. Σωτηρόπουλος &
Σία, Κερατσινίου 72, Τ.Τ.
209-Τηλ. 5224728.

Τιμή τεύχους δρχ. 40
΄Αθήναι, Σεπτ. - ΄Οκτ. 1979

ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ (μὲ τὴ σειρά λήψεως)

- Πετρούλας ΄Αλ Παναγιωτίδου: Τὸ
τραγουδί τῆς ζωῆς μου. Συνεχί-
ζεται. Προσωπογραφίες, ΄Αναμνή-
σεις. ΄Αθήνα 1979
- Πετρούλας ΄Αλ Παναγιωτίδου: Στὸ
διάβα τῆς ζωῆς μου. (Ποιήματα).
΄Αθήνα 1979
- ΄Αλέκας Δήμου: Ποιήματα 1972 —
1978. ΄Αθήνα 1979
- Νίκου Μηλιώρη: ΄Αλέκος Θ. Μπενά-
κης. ΄Αθήνα 1979
- ΄Ισ. Μαλοδρούβα. Συνύπαρξη (Ζευ-
γάριμα Τέχνης καὶ Λόγου).
Σμύρνα 1967—1979
- Μαρ. Σταυρίδου: Σύγχρονο ἑλλη-
νικὸ θέατρο. ΄Αθήναι 1979
- Δημ. Σπυροπούλου: Ἀριστοτέλης
Βαλαωρίτης (ὁ ποιητὴς καὶ ὁ ἄν-
θρωπος), 1978
- Φιλολογικὴ Κύπρος 1978 (Έλλη-
νικοῦ Πνευματικοῦ Ὁμίλου Κύ-
πρου)
- Δημήτρη Βαλασκαντζή: Ποιήμα-
τα (Β΄ Έκδοση). ΄Ακμων (Β΄
έκδοση). ΄Αμυχές (Ποιήματα).
΄Αθήνα 1979
- ΄Ελένης Κωνσταντινίδη: Σύμβολα
καὶ Στοχασμοί. (Ποιήματα).
- Κλεοπάτρας Κωνσταντινίδη: Ποι-
ήματα στὴ μοναξιά
- Θαλῆ Ρητορίδη: Ὁ φτωχὸς καὶ ἡ
μοῖρα του Μπαλάντα.
- Φιλίππου Φαλμπου: Μάρκου Ἀν-
νίου Κατσαίτη: Ταξίδι στὴ Μολ-
δοβλαχία τὸ ἔτος 1742. Ἀθήναι
1979
- Χρήστου Καρμίου: Τύποι καὶ μορ-
φές (διηγήματα). ΄Αθήνα 1979

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

΄Ηπειρωτικὴ Έστία (΄Ιαν. - Φεβρ.,
Μάρτ. - Ἀπρ.)

΄Αχὰ καὶ Χρονικά (΄Ιαν. - ΄Ιούν.)

΄Ο Κόσμος τῆς Ψυχῆς (Μάρτ.-΄Απρ.)

Φθιώτικη Σκέψη (Μάρτ. - Ἀπρ.)

Σμύρνα (Μάρτ. - ΄Ιούν.)

Κρητικὴ Έστία (Μάρτ. - Ἀπρ.,
Μάιος - ΄Ιούν.)

Πνευματικὴ Κύπρος (Ἀπρ.)

Σταθμοί (΄Απρίλ., Μάιος)

΄Ο Κρίκος (Μάρτ. - Ἀπρ., Μάιος -
΄Ιούν.)

Πολιτικὸ Κριτήριον (Μάιος, ΄Ιούν.,
΄Ιούλ. - Αὐγ.)

Τριφυλικὴ Έστία (Μάρτ. - Μάιος)

΄Ισραηλινὰ Νέα (΄Απρ. - Μάιος,
΄Ιούν.)

Χρονικά (Μάιος, ΄Ιούν.)

Βωμὸς Τέχνης (Μάιος - ΄Ιούν.)

Προβλήματα ἑκκλησιαστικὰ κοινω-
νικά (΄Απρ. - ΄Ιούν.)

Σύγχρονη Σκέψη (Μάιος, ΄Ιούν.,
΄Ιούλ.)

Ελευθερὴ Σκέψη (Μάιος, ΄Ιούν,
΄Ιούλ.)

Ἀνοιχτοὶ Ὅριζοντες - Ἀγγελιοφό-
ρος (Μάιος - ΄Ιούλ.)

Περιοδικὸ Έλληνίδων Βορ. Έλλά-
δος (΄Απρ. - ΄Ιούν.)

΄Ο Φυσιολάτρης (΄Ιούλ. - Αὐγ.)

ΒΙΒΛΙΑ ΕΙΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΝ

Εὐάγ. Ψαρῶς, Βιβλιοπωλεῖον, Πλατ.
΄Ιπποδρομίου 10, τηλ. 265-042

ΒΙΒΛΙΑ ΕΙΣ ΚΥΠΡΟΝ

΄Αντ. Στυλιανουῦ, Βιβλιοπωλεῖον,
Σαριπόλου 15, Λεμεσὸς

Βίβλια Krishnamurti

Στά πόδια του Διδασκαλου (έκδ. 1966)	40
Στοχασμοί πάνω στη ζωή (Α' σειρά)	250
Στοχασμοί πάνω στη ζωή (Β' σειρά)	250
Έλευθερία - ή αρχή και τὸ τέλος	250
Εκπαίδευσι και σημασία ζωής	120
Στη σιγή του Νοῦ	180
Ἡ ἀναγκαιότητα τῆς ἀλλαγῆς	180
Τὸ πέταγμα τοῦ ἀετοῦ	180
Ὁμιλίες στὴν Εὐρώπη, 1967	200
Τὰ πρῶτα βήματα τῆς μάθησης	250

Ἐγγράψετε νέους συνδρομητὰς

Συνδρομὴ 1979 δρχ. 200 ἔξωτερικοῦ δρχ. 300
ἀεροπορικῶς 500

Ὅλοι οἱ συνδρομηταὶ ἐσωτερικοῦ ἔχουν δικαίωμα
νὰ ἀγοράζουν τοὺς τόμους ἐπιλογῆς

Α' Τριετίας 1956—1957—1958

Β' Τριετίας 1959—1960—1961

Γ' Τετραετίας 1962—1965

ἕκαστον πρὸς δρχ. 200 ἀντὶ δρχ. 250

Ἡ συνδρομὴ τοῦ 1979 εἶναι δρχ. 200. Διὰ τὸ Ἐξωτερικὸ δρχ. 300
ἀεροπορικῶς 500

Αἱ συνδρομαὶ ἢ ἀντίτιμον βιβλίων νὰ ἀποστέλλωνται μὲ
ταχυδρομικὴν ἢ τραπεζικὴν ἐπιταγὴν —ὄχι μὲ ἐντολὴν— ἐπ'
ὄνοματι Κωστῆ Μελισσαροπούλου ἢ ΙΛΙΣΟΥ, Δραγατσανίου 6,
Ἀθήνας 122.

Έτησια Συνδρομή ΙΛΙΣΟΥ
Δρχ. 200

Έπιλογαί ΙΛΙΣΟΥ

Τριετίας 1956 — 1958

» 1959 — 1961

Τετραετίας 1962 — 1965

έκάστη Δρχ. 250

Διά τούς συνδρομητάς του ΙΛΙΣΟΥ
μόνον Δρχ. 200

Νέα βιβλία :

H. P. Blavatsky < μετ. Αιμ. "Ίβου > :

Ἡ φωνή τῆς σιγῆς —
Τὰ πρῶτα βήματα στόν Ἀποκρυφισμό
Δρχ. 100

.....

J. J. van de Leeuw : Θεοί σέ έξορία

Δρχ. 40

Handwritten notes and scribbles are present at the bottom of the page, including numbers like 829, 100, 59, and Greek letters like ε, ε, ε, ε, ε.